

STUDIU REGIONAL PRIVIND REPREZENTAREA POLITICĂ A FEMEILOR ÎN ȚĂRILE DIN CADRUL PARTENERIATULUI ESTIC

**Cadrul de cooperare programatică
pentru Armenia, Azerbaidjan, Georgia, Republica Moldova, Ucraina și Belarus**

**Programmatic Cooperation Framework for
Armenia, Azerbaidjan, Georgia, Republic of Moldova, Ukraine and Belarus**

Funded
by the European Union
and the Council of Europe

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implemented
by the Council of Europe

Studiu regional privind reprezentarea politică a femeilor în țările din cadrul Parteneriatului estic

Manualul Consiliului Europei pentru organizațiile societății civile

Acest document al Consiliului Europei a fost produs cu asistența financiară a Uniunii Europene. Opiniile exprimate în prezenta lucrare reprezintă responsabilitatea autorilor și nu reflectă neapărat politica oficială a Consiliului Europei

Toate drepturile sunt rezervate. Nicio parte a acestei publicații nu poate fi tradusă, reprodusă sau transmisă sub nicio formă sau prin orice mijloace electronice (CD-Rom, internet etc.) sau mecanice, incluzând fotocopierea, înregistrarea sau orice sistem de stocare sau de recuperare a informațiilor, fără acordul prealabil în scris al Direcției Comunicare (F-67075 Strasbourg Cedex sau publishing@coe.int).

Coperta: Departamentul Producție
Documente și Publicații (SPDP),
Consiliul Europei, Strasbourg

Council of Europe Publishing
F-67075 Strasbourg Cedex
<http://book.coe.int>

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Studiu regional privind reprezentarea politică a femeilor în țările din cadrul Parteneriatului estic : Manualul Consiliului Europei pentru organizațiile societății civile / Oficiul Consiliul Europei la Chișinău. – Chișinău : S. n., 2017 (FEP "Tipografia Centrală"). – 144p. : fot., tab.

Referințe bibliogr. în subsol. – 300 ex.

ISBN 978-9975-53-830-5 (FEP "Tipografia Centrală").

ISBN 978-92-871-8306-4 (Consiliul Europei)

Cuprins

MULȚUMIRI	5
REZUMAT	7
INTRODUCERE	9
Motivele elaborării proiectului	9
Scopul studiului	9
Domeniile studiului	10
Motivele axării pe factorii selecțai	11
CAPITOLUL 1 - METODOLOGIE	17
Alegerea metodologiei	17
CAPITOLUL 2 - SITUAȚIA ACTUALĂ A REPREZENTĂRII FEMEILOR ÎN VIAȚA POLITICĂ A REGIUNII PARTENERIATULUI ESTIC	21
Comentarii de la monitorizarea alegerilor	23
Politici de gen și planuri de acțiune	24
CAPITOLUL 3 - CONSTATĂRI ALE STUDIULUI	27
A. Factori economici, sociali și culturali	27
B. Factori politici	41
C. Cadrul legislativ	55
D. Măsurile de sprijin	77
CAPITOLUL 4 - CONCLUZII	85
CAPITOLUL 5 - RECOMANDĂRI	89
Specifice fiecărei țări	89
Pentru toate țările	90
DINCOLO DE CADRU	93
ANEXA 1 - CHESTIONAR PRIVIND IMAGINEA DE ANSAMBLU CONTEXTUALIZATĂ PE ȚĂRILE DIN CADRUL PARTENERIATULUI ESTIC	105
ANEXA 2 - MODEL DE CHESTIONAR PENTRU INTERVIURI	121

Mulțumiri

Acest studiu a fost realizat ca parte a Cadrului de cooperare programatică pentru perioada 2015-2017 între Consiliul Europei și Comisia Europeană. În acest context, Divizia de Asistență Electorală și Recensământ a Direcției Generale Democrație (DGII) implementează un proiect regional privind „Reformarea legislației și a practicilor electorale și dezvoltarea cooperării regionale în materie electorală”.

Doamna Diane Bunyan, directorul firmei de consultanță Gender Equality Mainstreaming (GEM) (Abordarea integratoare a egalității de gen), a redactat prezentul raport și concluziile acestuia, iar domnul Doru Petruți, expert în statistică din partea Institutului de Marketing și Sondaje (IMAS), a analizat datele din chestionare.

Chestionarele și interviurile au fost realizate de șase cercetători locali din Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Republica Moldova și Ucraina. Pe baza unei proceduri de licitație deschisă, Consiliul Europei a atribuit un contract de servicii către Promo-Lex, organizație non-guvernamentală (ONG), care a coordonat cercetătorii din țările menționate. Datorită naturii sensibile a informațiilor obținute prin intermediul interviurilor, s-a decis ca numele cercetătorilor locali să nu fie divulgate.

Coordonarea generală a studiului a fost asigurată de către Divizia de Asistență Electorală și Recensământ (DGII) a Consiliului Europei, cu contribuția Secretariatului Comisiei pentru egalitate de gen a Consiliului Europei și a Institutului European pentru egalitate de șanse între femei și bărbați al Uniunii Europene.

Rezumat

Prezenta cercetare a identificat date esențiale și impedimentele ce restricționează reprezentarea politică a femeilor în statele membre ale Parteneriatului estic (PE): Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Republica Moldova și Ucraina.

În toate statele, pentru femei este mai puțin probabil decât pentru bărbați să candideze la o funcție politică și să fie alese atât la nivel legislativ (național), cât și la nivel administrativ (local).

Femeile dețin mai puțin de 20 % din mandate în Parlament în toate țările, cu excepția Belarusului, în care 30 % dintre locurile din Parlament sunt ocupate de femei.

La examinarea cadrului legal din fiecare stat s-a constatat faptul că, deși există un temei juridic general pentru egalitatea dintre femei și bărbați, în viața politică realitatea este oarecum diferită. Acolo unde au fost adoptate măsuri specifice, acestea nu au determinat o creștere substanțială a numărului de femei care să candideze și să fie alese, deși a fost înregistrat un anumit progres. Lipsa unor mecanisme eficiente de aplicare a legislației diminuează capacitatea măsurilor minime specifice în vigoare.

Cu toate acestea, opiniile stereotipice și prejudecățile cu privire la rolul pe care femeile ar trebui să îl joace în societate sunt impedimente majore în calea reprezentării politice a acestora în toate țările incluse în studiu. Ele afectează poziția femeilor în economie și pe piața forței de muncă, reducând probabilitatea ca acestea să își propună candidatura, să fie selectate pentru a concura și să fie alese.

Datele furnizate de Indicele Dezvoltării Umane al Națiunilor Unite și de cercetătorii locali denotă faptul că nivelul de participare a femeilor la piața forței de muncă este mult mai redus decât cel al bărbaților, iar venitul național brut estimat al acestora este la fel mai scăzut în raport cu cel al bărbaților, variind de la 77 % din venitul bărbaților în Republica Moldova până la 50 % din cel al bărbaților din Georgia.

Deși majoritatea femeilor, în comparație cu bărbații, au studii superioare, acestea nu dețin funcții în administrația centrală în aceeași măsură ca bărbații. Adesea ele au ocupații mai puțin plătite decât ale bărbaților, cum ar fi în sectorul public.

În baza celor relatate reiese că lipsa de finanțe constituie un impediment esențial în calea femeilor. Astfel lor le este limitată capacitatea de a candida sau de a realiza o campanie electorală eficientă.

Așadar, prezentul studiu a identificat dovezi concludente precum că atitudinea cetățenilor se schimbă în această privință.

Raportul a examinat rolul partidelor politice în susținerea reprezentării politice a femeilor și, cu puține excepții, a constatat faptul că femeile nu joacă un rol important în organele de elaborare a politicilor din cadrul partidelor, iar problemele și preocupările acestora nu sunt vizibile în politicile și în programele prezentate alegătorilor.

Cu toate acestea, în unele state ale Parteneriatului estic există exemple de bune practici, măsuri și strategii de susținere, precum și recomandări care ar putea fi adoptate în regiune pentru a spori reprezentarea politică a femeilor.

Introducere

MOTIVELE ELABORĂRII PROIECTULUI

Egalitatea de gen este un factor central în protecția drepturilor omului și în funcționarea democrației. Nu este echitabil ca experiențele, aptitudinile și preocupările femeilor să nu fie plenar reprezentate sau reflectate în procesul de luare a deciziilor cu privire la cadrul legal și funcționarea societăților în care acestea trăiesc.

Standardele internaționale, cum ar fi Convenția ONU privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei (CEDAW) și Convenția europeană a drepturilor omului, stipulează clar că femeile și bărbații trebuie să aibă drepturi și oportunități egale de a participa pe deplin la toate aspectele vieții politice și ale procesului democratic. Consiliul Europei a reiterat acest fapt pe parcursul anilor în convenții-cheie și prin intermediul recomandărilor Comitetului de Miniștri, ale Adunării Parlamentare și ale Congresului Autorităților Locale și Regionale.

În pofida recunoașterii drepturilor politice formal egale ale femeilor și bărbaților, participarea la procesul politic, inclusiv apartenența la partidele politice, participarea, candidarea, alegerea și deținerea unei funcții în cadrul organelor legislative sau administrative sunt și în continuare dominate de bărbați. Recomandarea Rec(2003)3 a Consiliului Europei cu privire la participarea echilibrată a femeilor și bărbaților la procesul decizional politic și public a prevăzut că: „Bărbații stabilesc prioritățile politice, iar cultura politică este în continuare extrem de orientată spre bărbați.” Aceeași situație continuă să existe și în 2016.

Femeile continuă să fie reprezentate insuficient în calitate de candidate și de reprezentante alese, la nivel național, precum și la nivel regional și local, în statele Parteneriatului estic: Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Republica Moldova și Ucraina. Lipsesc, de asemenea, date oficiale și neoficiale fiabile și comparabile cu privire la situația femeilor în politică.

Unul dintre obiectivele Strategiei Consiliului Europei privind egalitatea de șanse între femei și bărbați pentru perioada 2014-2017 îl reprezintă implementarea reușită a Recomandării Rec(2003)3 privind participarea echilibrată a femeilor și bărbaților la luarea de decizii politice și publice, în timp ce Strategia Comisiei Europene privind egalitatea între femei și bărbați pentru perioada 2010-2015 încurajează țările din cadrul Parteneriatului estic să promoveze egalitatea de gen prin intermediul dialogului politic și al schimbului de experiență.

SCOPUL STUDIULUI

Scopul studiului este de a furniza o evaluare calitativă și cantitativă în ceea ce privește

situația reprezentării politice a femeilor în fiecare dintre statele Parteneriatului estic, în vederea propunerii unor politici bazate pe date concrete și a unor exemple de practici de succes care pot fi împărtășite de toți.

Pentru a atinge acest obiectiv, studiul a analizat atât factorii care stopează, cât și cei care sprijină participarea femeilor la procesul politic, din perspectiva a două niveluri de luare a deciziilor politice: legislativ (parlamentele naționale) și administrativ (autorități locale și regionale).

DOMENIILE STUDIULUI

Capacitatea femeilor de a beneficia din plin de drepturile omului și de a participa plenar la viața politică este în funcție de situația socială și juridică din propria țară. În societățile în care femeile în general sunt în situații de inegalitate – din punct de vedere juridic, economic și cultural – este mai probabil ca acestea să fie dezavantajate în participarea lor la procesul electoral și obținerea de voturi.

Studiul și-a propus să examineze factorii-cheie, impedimentele ce stopează sau intervențiile productive care sprijină participarea femeilor în diferite etape ale progresului lor, pentru a deveni reprezentante alese la nivel național (legislativ) sau local (administrativ) în statele cuprinse în studiu.

Astfel au fost rezumate¹ următoarele aspecte-cheie:

- ▶ situații în care femei eligibile aspiră să candideze la funcții ocupate prin alegeri;
- ▶ situații în care cei care aspiră la o funcție sunt aleși drept candidați;
- ▶ situații în care candidații reușesc să fie aleși de către alegători.

În acest sens, studiul s-a axat pe trei domenii-cheie:

- ▶ 1) locul femeilor în societate, evaluat prin informațiile despre situația economică, socială și culturală a statelor;
- ▶ 2) contextul politic, în special modul în care partidele politice evită obstacolele sau oferă sprijin femeilor pentru a candida și a fi alese;
- ▶ 3) cadrul legislativ și sistemele electorale care reflectă detaliat drepturile femeilor și în ce măsură se realizează acestea.

1. Krook M.L. și Norris P. (2014), „Beyond quotas: strategies to promote gender equality in elected office” (Dincolo de cote: strategii de promovare a egalității de gen cu privire la funcțiile ocupate prin alegeri), *Studii politice* 62, 1, p. 2-20.

MOTIVELE AXĂRII PE FACTORII SELECTAȚI

1. Factori economici, sociali și culturali

Femeile sunt afectate de prejudecățile culturale dominante și de opiniile stereotipice despre rolurile diferite, comparativ cu cele ale bărbaților în societate. Se presupune că bărbații ar avea responsabilitatea principală în activitățile din sfera publică – a economiei și a vieții politice, în timp ce femeile ar avea principala responsabilitate în sfera privată – a casei și a familiei.

Aceste stereotipuri sunt utilizate pentru a justifica și a menține dominația istorică a bărbaților asupra femeilor, precum și a atitudinilor sexiste, care constituie un impediment pentru femei de a se dezvolta în mod liber. Strategia Consiliului Europei privind egalitatea de șanse între femei și bărbați pentru perioada 2014-2017² și-a stabilit ca primă prioritate combaterea stereotipurilor de gen și a sexismului.

Femeile care doresc să candideze sunt nevoite să spargă stereotipurile în ele însele, în cei care le propun să concureze și în cetățenii alegători, care deocamdată nu conștientizează locul lor în politică.

Pentru a percepe impactul acestor factori asupra femeilor din statele incluse în studiu, au fost examinate informații din următoarele domenii.

- ▶ Deși participarea femeilor la piața forței de muncă nu reprezintă o corelație directă cu contribuția lor la viața politică, aceasta este un indicator al rolului lor în societate. Studiul a analizat și ponderea veniturii femeilor în raport cu cel al bărbaților.
- ▶ Tipul de muncă prestată le afectează femeilor propria percepție asupra capacităților lor de a candida la alegeri, în același timp, lezând și cunoașterea adecvată a celor care le propun să candideze. Studiul cuprinde absolvente de facultate, femei angajate în administrația centrală și, pe cât este posibil, oferă informații despre femeile care dețin posturi de conducere.
- ▶ „Expresia elocventă a echilibrului inegal de putere între femei și bărbați este violența împotriva femeilor, care reprezintă în același timp o încălcare a drepturilor omului și un obstacol major în calea egalității de gen”.³ Modul în care este săvârșită violența împotriva femeilor este un indicator cert al percepției femeilor în societate. Studiul a analizat dovezile disponibile cu privire la prevalența violenței, la aspectul ce ține de cadrul legal existent ce ar stopa violența împotriva femeilor și cât de eficient sunt puse în aplicare aceste legi.
- ▶ ONG-urile active și eficiente specializate în problematica egalității femeilor pot fi importante pentru realizarea și susținerea schimbării. Acestea pot acționa ca un catalizator pentru modificare la nivel legislativ și, prin promovarea conștientizării și

2. Strategia Consiliului Europei privind egalitatea de șanse între femei și bărbați pentru perioada 2014-2017.

3. Ibid.

acceptării importanței egalității femeilor, pot preschimba percepția cetățenilor. De asemenea, ele pot oferi mecanisme de monitorizare utile pentru a se asigura că politicile existente sunt eficiente ca aplicare și rezultate. Acestea mai pot avea un rol practic important în ceea ce privește sensibilizarea, precum și în recrutarea și formarea potențialelor candidate femei.

- ▶ Alte presiuni asupra societății, care ar putea avea un impact asupra reprezentării politice a femeilor sunt: existența populațiilor minoritare în care, din cauza stereotipurilor predominante, poziția femeilor ar putea fi chiar mai dificilă decât în cazul populației majoritare, precum și nivelul emigrației.
- ▶ Studiul a analizat și rolul mass-mediei în consolidarea sau confruntarea stereotipurilor cu privire la femeile candidate.
- ▶ Studiul a urmărit punctele de vedere ale femeilor care au candidat și au avut succes la alegeri. De asemenea, au fost solicitate și opiniile acelor care au suportat eșec la alegerile naționale și locale, pentru a percepe în ce măsură considerentele stereotipice au influențat decizia lor de a candida, în campaniile lor și la momentul alegerilor.
- ▶ Punctele de vedere ale alegătorilor și atitudinile acestora față de femeile candidate, precum și față de reprezentatele politice, reprezintă indicatori-cheie ai schimbării. În pofida dovezilor internaționale precum că alegătorii votează cu femei în egală sau în mai mare măsură decât cu bărbați⁴, cei care selectează candidații sunt adesea influențați de opinia potrivit căreia femeile nu vor fi candidate viabile.

1. Factori politici

Rolul partidelor politice este crucial în ceea ce privește reprezentarea politică a femeilor. Ele reprezintă poarta pentru selectarea drept candidate a femeilor care aspiră la aceasta. Partidele pot acționa fie ca bariere care să împiedice, fie ca facilitatori care să asigure o creștere a reprezentării politice a femeilor. Rolul acestora în selecția candidaților a constituit obiectul de studiu similar celui realizat în cadrul Programului de Dezvoltare al ONU și al Institutului Național Democratic (IND) în 2011⁵, care a identificat diverse bune practici ale partidelor politice de încurajare a femeilor să candideze și susținerea acestora în cadrul campaniilor. Unele dintre acestea sunt incluse în secțiunea „Măsuri de sprijin” (a se vedea Capitulul 3), alături de cele identificate de cercetători în cadrul studiului.

4. Murray R., Krook M.L. și Opello K.A.R. (2012), „Why are gender quotas adopted?” (De ce sunt adoptate cotele de gen), *Political Research Quarterly* 65, 3, p. 529-43.

5. Programul de dezvoltare al Organizației Națiunilor Unite și al Institutului Național Democratic (2011), „Empowering women for stronger political parties” (Capacitarea femeilor pentru partide politice mai puternice), PDONU și IND, New York.

Carta europeană a egalității între femei și bărbați în viața locală, elaborată de Consiliul Municipalităților și Regiunilor Europene (CEMR)⁶, sugerează că acestea pot sprijini reprezentarea politică a femeilor în diverse moduri prin:

- ▶ promovarea și adoptarea de legi, de exemplu cote, care să instituie măsuri pentru sporirea numărului de femei pe listele de candidați;
- ▶ adoptarea voluntară a unor astfel de planuri;
- ▶ promovarea femeilor în roluri decizionale în cadrul structurilor lor interne;
- ▶ promovarea egalității femeilor în politicile lor și în societate în general;
- ▶ identificarea problemelor și a preocupărilor femeilor în programele lor de partid;
- ▶ utilizarea imaginilor pozitive ale reprezentanților politici ai femeilor în campaniile lor și în mass-media;
- ▶ asigurarea conformității conduitei propriilor lor membri cu valorile egalității și respectării femeilor.

Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei a stabilit o serie de măsuri prin Rezoluția privind partidele politice și reprezentarea politică a femeilor.⁷ Acestea includ:

- ▶ plasarea femeilor în roluri de lider în cadrul partidelor;
- ▶ organizațiile femeilor și influența acestora;
- ▶ probleme specifice femeilor în manifestul/programul celor mai recente alegeri;
- ▶ femeile din mass-media în cadrul ultimelor alegeri;
- ▶ orice măsuri de sprijinire a femeilor și de încurajare a candidaturii acestora.

Resursele financiare pentru a fi selectate să candideze, precum și cele ale susținerii unei campanii electorale, reprezintă dificultăți suplimentare pentru femei. Manualul IDEA privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale⁸ sugerează, de asemenea, că cea mai mare dificultate este resimțită de femeile candidate din partea partidelor politice noi sau a acelor nereprezentate în Parlament, aflate adesea în imposibilitatea de a accesa fonduri publice. În acest caz, femeile sunt deseori nevoite să își finanțeze singure campania.

6. Disponibil la: www.ccre.org/docs/charte_egalite_en.pdf.

7. Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei, Rezoluția 1898 (2012) „Partide politice și reprezentarea politică a femeilor”. Disponibilă la: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=19134&lang=en>.

8. Institutul Internațional pentru Democrație și Asistență Electorală (2014), a se vedea capitolul 9: Ballington J. și Kahane M., „Women in politics: financing for gender equality”, IDEA, Stockholm.

Femeile sunt mai predispuse decât bărbații să activeze în sectorul public, cum ar fi în domeniile educație și sănătate, iar în sectorul privat – în domeniul hotelier și al alimentației publice, precum și în vânzări. Deoarece aceste sectoare nu sunt bine salarizate, este mai puțin probabil ca femeile să dețină economii pe care le-ar putea utiliza în finanțarea unei campanii; iar normele culturale indică faptul că femeile sunt mai puțin predispuse să colecteze fonduri în nume propriu și, dacă o fac, să considere acea finanțare ca aparținând familiei.⁹

Toate aceste măsuri, precum și informațiile furnizate de cercetători, reprezintă punctul central al studiului.

3. Cadrul legislativ

Cadrul legislativ stabilește temeiul drepturilor și al libertăților constituționale ale femeilor, inclusiv dreptul de a participa în mod egal la alegeri în calitate de candidate și de alegătoare și de a deține o funcție electorală. Aici se include analiza obligațiilor internaționale pe care țările din cadrul studiului le-au acceptat, precum și a constituțiilor naționale și a oricărei alte legislații specifice, care ar putea influența pozitiv sau negativ femeile.

Raportul din 2009 al Comisiei de la Veneția privind impactul sistemelor electorale asupra reprezentării femeilor în politică¹⁰ a confirmat faptul că sistemele electorale influențează șansele femeilor de a fi alese. Sistemul candidaturii pe liste are, ca rezultat, creșterea numărului de femei alese, cel mai mult succes având cele care adoptă cote obligatorii de prezență a femeilor pe locurile cu șansă de câștig din cadrul listelor. Studiul a examinat sistemele electorale în cazul alegerilor locale și naționale, pentru a stabili dacă acest fapt se evidențiază în țările testate.

În special, studiul a analizat succesul sau alte rezultate ale oricăror sisteme de cote legislative sau acțiuni afirmative care au fost adoptate în fiecare dintre cele șase țări în vederea alegerilor, atât la nivel legislativ, cât și administrativ. Obiectivul constă în observarea impactului pe care aceste măsuri l-au avut asupra creșterii numărului de reprezentante politice, precum și ce lecții pot fi învățate din punerea în aplicare a acestora.

Alte situații care pot avea impact asupra femeilor candidate sunt reprezentate de cerința adresată acestora de a-și declara veniturile și în special de cerința unui depozit financiar sau a unei taxe de participare, mai ales dacă acestea trebuie acoperite direct de candidați, așa cum este cazul concurenților independenți, care nu reprezintă un partid politic.

9. Ibid., p. 304.

10. Disponibil la: [www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2009\)029-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2009)029-e).

Studiile¹¹ au confirmat faptul că este mai probabil ca femeile să candideze și să fie alese la nivel local, regional, unde există mai puțină putere, influență și recompensă financiară, decât la nivel național, iar cel prezent analizează dovezile în această privință.

Condițiile în care activează instituțiile politice pot fi, de asemenea, problematice pentru femei. Un studiu global privind membrii parlamentelor a constatat faptul că femeile percep practicile tradiționale de lucru ale parlamentelor¹² ca ipotetice, iar un altul, realizat în 2011 de Uniunea Interparlamentară¹³, a subliniat faptul că „echilibrul dintre viața profesională și cea privată” reprezintă cea mai mare provocare din cadrul mandatului parlamentar. Lucrarea de față explorează măsura în care parlamentele și instituțiile guvernamentale locale și regionale au abordat aceste subiecte.

De asemenea, prezentul raport a identificat măsurile de sprijin care au favorizat femeile să devină potențiale candidate, să desfășoare campanii electorale de succes și să își îndeplinească rolul în calitate de reprezentate alese. Exemplele prezentate în studiu sunt din țările investigate, iar pentru relevanță, au fost incluse și probe din alte părți.

11. Consiliul Europei (2009), „Parity democracy: a far cry from reality. Studiu comparativ privind rezultatele primei și celei de-a doua runde de monitorizare a Recomandării Rec(2003)3 a Consiliului Europei cu privire la participarea echilibrată a femeilor și bărbaților la procesul decizional politic și public”. Strasbourg.

12. Ballington J. (2008), „Equality in politics”, Uniunea Interparlamentară, Geneva.

13. Palmieri, S. (2011), „Gender-sensitive parliaments (Parlamente orientate spre gen)”, Uniunea Interparlamentară, Geneva.

ALEGEREA METODOLOGIEI

Alegerea metodologiei studiului a fost agreată în cadrul unui seminar de două zile, organizat la Tbilisi în perioada 25 și 26 iulie 2015 de către Divizia de Asistență Electorală și Recensământ (DGII) a Consiliului European, la care au participat cercetători independenți din fiecare dintre țările investigate, doamna Diane Bunyan, expert principal în probleme de gen, și domnul Doru Petruți, expert în statistică. De asemenea, au participat și au oferit consultanță de specialitate doamna Tania Verge, expert al Consiliului European de la Universitat Pompeu Fabra din Barcelona, și Dr. Anna Rita Manca, statistician la Institutul European pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați.

În cadrul seminarului au fost discutate și agreate aspectele-cheie care influențează reprezentarea politică a femeilor: factorii economici, culturali și sociali; factorii politici și cadrul legislativ.

La alegerea metodologiei a fost luată în considerare opinia cercetătorilor cu privire la informațiile pe care le puteau obține în mod rezonabil din surse oficiale în termenele avute la dispoziție.

1. Modelul de chestionar

A fost elaborat un chestionar (a se vedea Anexa 1) pentru a oferi cercetătorilor o structură a studiului și pentru a se asigura că datele și informațiile colectate permit, pe cât este posibil, realizarea comparativă între diferite țări.

Pe lângă acoperirea domeniilor-cheie care influențează participarea politică a femeilor, acesta solicita de asemenea cercetătorilor să identifice rezultatele esențiale și dificultățile specifice cu care s-au confruntat în realizarea studiului. Cercetătorii au avut trei luni pentru a finaliza chestionarul. În urma primirii chestionarelor completate, în luna decembrie 2015 au fost expediate întrebări suplimentare de clarificare la care s-a răspuns ulterior. În general, datele au fost colectate din august 2015 până în februarie 2016, iar activitatea de analiză și redactare a durat din februarie 2016 până în mai 2016.

2. Interviuri

Al doilea aspect al proiectului a constat în înregistrarea experiențelor femeilor care au candidat și au avut sau nu au avut succes în alegeri atât la nivel național, cât și la nivel regional și local. Acesta a inclus și experiențele unei femei care era membră cu vechime a unui partid politic. Scopul a fost de a identifica exemple din experiențele

reale ale femeilor, pentru a ne testa ipotezele cu privire la factorii de constrângere asupra femeilor și pentru a fundamenta concluziile și recomandările raportului. A fost întocmit un șablon pentru aceste întrebări (a se vedea Anexa 2 de mai jos).

Datorită timpului și numărului restrâns de cercetători, numărul de interviuri a fost limitat. În măsura posibilităților, persoanele intervievate au fost: funcționare nou-alese, politicieni femei cu experiență, membre ale partidelor aflate la guvernare, precum și ale celor în opoziție, care nu au fost alese.

3. Metoda de cercetare

Cercetătorii locali au identificat, pe cât a fost posibil, surse de informație pentru completarea chestionarelor și au făcut, de asemenea, observații cu privire la ceea ce au considerat ca fiind principalele obstacole în calea participării femeilor.

Alegerea intervievatelor, cu respectarea modelului de chestionar pus la dispoziție, a fost permisă la latitudinea cercetătorilor și adesea restricționată de timp și de persoanele dispuse să participe. Cei mai mulți cercetători au efectuat interviuri față în față, însă unele au fost realizate prin telefon. Nu toate întrebările au fost relevante pentru interviuri. În total au fost efectuate 53 de interviuri, care au oferit perspective valoroase pentru studiu.

4. Limitări și constrângeri ale studiului

Pe parcursul analizei informațiilor, s-a constatat că unele ipoteze nu au fost confirmate de date. În unele cazuri, cifrele sau informațiile disponibile nu au susținut opiniile și observațiile consultanților naționali.

Dificultățile în analiza informațiilor au fost cauzate, de asemenea, de informațiile inexacte și adesea incomplete furnizate în chestionare. Au existat și interpretări diferite ale datelor; în unele cazuri, consultanții au dat răspunsuri diferite la aceeași întrebare ca urmare a neînțelegerii solicitărilor. Unele dintre aceste aspecte au fost abordate la momentul solicitării de clarificări.

Pentru mai mulți indicatori sau date, consultanții au utilizat referințe și metode de calcul diferite și au existat dificultăți esențiale în accesarea unor date solide dezagregate în funcție de gen. Acest fapt a făcut dificilă comparația dintre țări, în special în privința aspectelor economice și electorale. Pentru a depăși situația, studiul a utilizat date internaționale care au fost disponibile, cum ar fi Indicele dezvoltării umane al Organizației Națiunilor Unite.

Cercetătorii locali au putut selecta, în cadrul limitelor impuse, persoanele pe care le-au intervievat. Considerăm că această subiectivitate este echilibrată de cunoștințele despre propria țară cu care aceștia contribuie la realizarea studiului. Opiniile și comentariile acestora, precum și datele furnizate, au fost foarte utile în formularea raportului, a concluziilor și a recomandărilor.

Numărul de interviuri a fost limitat la 10 pentru fiecare țară. În unele cazuri nu au existat femei dispuse să fie intervievate, de exemplu în Belarus, unde niciuna dintre femeile alese în Parlament din partea partidului de guvernământ nu a dorit să fie intervievată, iar în altele nu au fost identificate femei primar, alese prin vot electoral. Consiliul Europei a emis o scrisoare pe care cercetătorul urma să o arate persoanelor intervievate, în scopul de a facilita desfășurarea interviurilor. Scrisoarea asigură faptul că toate exemplele utilizate din interviuri vor fi anonime.

Problemele specifice identificate de fiecare dintre cercetători sunt următoarele.

În Armenia nu sunt femei primar alese prin vot electoral, existând doar două candidate la postul de primar, însă niciuna dintre ele nu a dorit să fie intervievată. În mod similar, există numai două femei membre ale Parlamentului alese prin sistem majoritar, dar niciuna nu și-a dat consimțământul să fie intervievată.

Azerbaidjanul nu dispune de date cu privire la participarea femeilor în politică. O mare parte a informațiilor nu este dezagregată în funcție de sex, iar cele oficiale nu sunt întotdeauna fiabile. Au existat dificultăți în realizarea interviurilor, deoarece la 1 noiembrie 2015 au avut loc alegeri parlamentare.

În Belarus, expertul a constatat faptul că este dificil să finalizeze ancheta, din varii motive, în special:

- ▶ primarii nu sunt aleși, ci numiți de către președinte;
- ▶ nu există opoziție în Parlamentul belarus;
- ▶ probleme în a contacta membrii actuali ai Parlamentului sau ai consiliilor locale, întrucât perioada interviurilor a coincis cu alegerile prezidențiale (11 octombrie 2015), precum și suspiciuni în legătură cu solicitarea de informații din partea Consiliului Europei;
- ▶ unii reprezentanți ai partidului au participat doar nominal în campanii.

În Georgia nu au fost disponibile anumite informații statistice de gen. Astfel au fost dificile identificarea femeilor politicieni și convenirea cu acestea de a acorda interviuri.

În Moldova, din cauza numărului mare de candidați, nu au fost disponibile toate informațiile ce țin de alegerile locale, precum și cele cu privire la vârstă și profesie.

În Ucraina, expertul de asemenea a întâmpinat dificultăți la colectarea datelor, care nu fost întotdeauna defalcate în funcție de gen.

Situația actuală a reprezentării femeilor în viața politică a regiunii Parteneriatului estic

Organizația Națiunilor Unite evaluează anual dezvoltarea umană. Indicele dezvoltării umane, care este o măsură de sinteză a realizărilor în ceea ce privește dimensiunile-cheie ale evoluției omului: o viață lungă și sănătoasă, accesul la cunoaștere și la un nivel de trai decent. Cele 188 de țări incluse sunt clasificate în categoriile de dezvoltare umană foarte ridicată, ridicată, medie și redusă. Dintre cele 188 de țări evaluate, primele trei sunt Norvegia, Australia și Elveția, iar ultimele - Republica Centrafricană și Niger.

Belarus, Georgia, Azerbaidjan, Ucraina și Armenia sunt clasificate ca având o dezvoltare umană ridicată, iar Republica Moldova se află în categoria de dezvoltare umană medie.

Unul dintre instrumentele de evaluare incluse în analiza dezvoltării umane este Indicele inegalității de gen (IIG). Programul de dezvoltare al Organizației Națiunilor Unite (PDNU) descrie IIG¹⁴ ca fiind conceput pentru a demonstra pierderea de dezvoltare umană potențială cauzată de decalajul dintre realizările femeilor și cele ale bărbaților în materie de emancipare și statut economic și reflectă poziția unei țări în raport cu idealurile normative privind dimensiunea-cheie a sănătății femeilor. În ansamblu, IIG reflectă modul în care femeile sunt dezavantajate în ceea ce privește aceste dimensiuni.

Cele trei dimensiuni sunt evaluate prin:

- ▶ *sănătatea reproductivă*: rata mortalității materne și a natalității la adolescenți;
- ▶ *emancipare*: proporția mandatelor parlamentare deținute de femei și proporția femeilor de peste 25 de ani care au studii medii;
- ▶ *statutul economic*: participarea la piața muncii.

Nu există nicio țară cu egalitate de gen perfectă. Prin urmare, toate țările înregistrează unele pierderi referitoare la realizările privind aspectele-cheie ale dezvoltării umane atunci când este luată în considerare inegalitatea de gen. Acest fapt poate fi interpretat ca o pierdere combinată pentru realizările corespunzătoare sănătății reproductive, emancipării și participării la piața muncii, cauzată de inegalitățile de gen. IIG variază între 0 și 1, iar valorile mai ridicate ale IIG indică disproporții mari de inegalități.

14. Disponibil la: <http://hdr.undp.org/en/composite/GII>.

Tabelul 1: Indicele dezvoltării umane în țările cel mai bine cotate și în țările cuprinse în studiu și IIG

Țara	Clasamentul IDU 188 (2014)	IIG (2014)
Norvegia	1	0,067
Australia	2	0,110
Elveția	3	0,028
Danemarca	4	0,048
Țările de Jos	5	0,062
Germania	6	0,041
Belarus	50	0,151
Georgia	76	0,382
Azerbaidjan	78	0,303
Ucraina	81	0,286
Armenia	85	0,318
Republica Moldova	107	0,248

IIG reprezintă procentul mandatelor deținute de femei în Parlament.

Tabelul 2: Poziția țărilor cuprinse în studiu în raport cu primele șase țări din Europa; procentul de mandate deținute de femei

Țara	Procentul de mandate deținute de femei în Parlament (2014)
Suedia	43,6
Finlanda	42,5
Belgia	42,4
Islanda	41,3
Norvegia	39,6
Danemarca	38
Belarus	30,1
Republica Moldova	20,8
Azerbaidjan	15,6
Ucraina	11,8
Georgia	11,3
Armenia	10,7

Cifrele privind participarea femeilor în Parlament sunt mici în comparație cu cele mai ridicate din Europa, iar studiul urmărește să examineze detaliat motivele pentru aceasta.

COMENTARIILE DE LA MONITORIZAREA ALEGERILOR

Observatorii electorali au raportat probleme cu privire la reprezentarea politică a femeilor. De exemplu, în timpul desfășurării alegerilor parlamentare anticipate din Ucraina în 2014, Misiunea de observare a alegerilor OSCE/BIDDO¹⁵ a remarcat faptul că prin amendamentele la Legea privind partidele politice, adoptată în 2013, a fost introdusă o cotă de 30 % în ceea ce privește prezența femeilor pe listele de partid, dar legea nu prevedea nimic referitor la ordinea candidaților pe listele de partid și nu există mecanisme de punere în aplicare.

Misiunea de observare a alegerilor OSCE/BIDDO a recomandat următoarele:

Fără atingere la posibilele modificări ale sistemului electoral, insuficienta reprezentare a femeilor în Parlament ar trebui abordată prin intermediul unor mecanisme de punere în aplicare mai stricte și/sau a unor măsuri speciale temporare suplimentare care ar putea crea condiții mai echitabile pentru toți candidații.¹⁶

În timpul alegerilor parlamentare desfășurate în 2012 în Ucraina, Misiunea de observare a alegerilor OSCE/BIDDO a relevat faptul că, în pofida includerii în Constituție a egalității între femei și bărbați, nu a existat interes din partea partidelor în a promova femei candidate, iar pe listele de candidați ale partidelor au fost incluse puține femei în primele locuri sau în alte poziții eligibile.

Misiunea de observare a alegerilor OSCE/BIDDO a propus următoarele:

Partidele politice ar putea fi încurajate să promoveze egalitatea între femei și bărbați și să ia măsuri ferme pentru a prezenta liste de candidați echilibrate ca pondere de gen, pentru a spori vizibilitatea femeilor candidate în timpul campaniilor electorale și pentru a integra în platformele lor problematica de gen. Introducerea unor condiții legate de gen pentru nominalizarea listelor de partid poate fi considerată o măsură temporară.¹⁷

În cazul alegerilor parlamentare desfășurate în mai 2012 în Armenia, Misiunea de observare a alegerilor OSCE/BIDDO a constatat:

Cea mai reușită măsură specială temporară luată în considerare până în prezent este obligativitatea ca pe listele proporționale de candidați să existe reprezentanți de ambele genuri în cadrul fiecărui grup de cinci candidați, începând cu cel de-al doilea. Cu toate acestea, eficiența acestei cote este limitată, deoarece candidații

15. Misiunea de observare a alegerilor a Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa, Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului.

16. Raportul final al MOA a OSCE/ODIHR privind alegerile parlamentare anticipate din Ucraina din 2014, p. 32.

17. Raportul final al MOA a OSCE/ODIHR privind alegerile parlamentare din Ucraina din 2012, p. 37.

au posibilitatea de a se retrage după înregistrarea listei, nemaexistând apoi nicio condiție privind menținerea proporțiilor inițiale între bărbați și femei ...

și

...că, deși femeile au dreptul de a candida, realizarea acestui drept și oportunitatea de a candida ridică probleme. Mai mult, trei dintre cele 12 candidate ale partidului majoritar nu au raportat cheltuieli de campanie, ceea ce pune sub semnul întrebării autenticitatea candidaturii lor.¹⁸

În urma monitorizării media, MOA a OSCE/ODIHR a constatat că:

...[televiziunea de stat] a dedicat femeilor candidate și reprezentantelor de partid 4 la sută din programele sale de știri legate de alegeri, iar radioul public 5 la sută. Această cifră este disproporționat de redusă, dat fiind că aproximativ 21 la sută din candidații înregistrați erau femei și că Armenia a declarat un obiectiv de 30 la sută femei în legislativ.¹⁹

POLITICI DE GEN ȘI PLANURI DE ACȚIUNE

Toate țările cuprinse în studiu au programe de politici naționale privind egalitatea de gen și planuri de acțiune pentru implementarea acestora, dar sunt dificil de identificat documente publice care să demonstreze modul în care au fost puse în aplicare.

Armenia: Programul strategic pentru politici de gen pentru perioada 2011-2015 al Republicii Armenia își propune să integreze dimensiunea de gen în planurile și politicile de guvernământ. Cele mai multe dintre activități necesită resurse asigurate integral de donatori externi.

Azerbaidjan: În 2012, Azerbaidjan 2020: Viziune pentru viitor include un capitol intitulat „Garanții pentru egalitatea de gen și dezvoltarea Institutului familiei”. S-au realizat anumite acțiuni cu privire la copii și familii, dar nimic specific în ceea ce privește femeile.

Belarus: Planul național de acțiune pentru egalitatea de gen 2011-2015 a inclus obiective privind crearea de condiții pentru deplina paritate de gen în toate domeniile vieții. Cu excepția studiilor de fezabilitate, nu există bugete sau resurse alocate pentru punerea în aplicare a planurilor.

Georgia: Agenda de asociere UE-Georgia pentru 2014-2016 urmărește să asigure reprezentarea femeilor în condiții de egalitate cu bărbații în parlament și în administrația locală. Planul de acțiune privind punerea în aplicare a politicilor în domeniul egalității de gen pentru perioada 2014-2016 include elaborarea de măsuri de sprijinire a participării politice a femeilor și, de asemenea, sugerează mecanisme pentru a considera participarea femeilor în cadrul companiilor drept criteriu pentru finanțarea întreprinderilor.

18. Raportul final al MOA a OSCE/ODIHR privind alegerile parlamentare, 6 mai 2012, p. 10.

19. Ibid., p. 17.

Republica Moldova: Programul național de asigurare a egalității de gen pe anii 2010-2015 dispune de bugete alocate pentru punerea sa în aplicare și include stagii de formare organizate pentru candidații la funcții politice și pentru specialiștii în includerea dimensiunii de gen în buget.

Ucraina: Programul de stat pentru asigurarea drepturilor și oportunităților egale pentru femei și bărbați pentru perioada 2014-2016 include pentru 2014 acțiuni care vizează înaintarea unui proiect de lege privind cote de 30 % pentru femeile candidate și introducerea monitorizării pe bază de gen a alegerilor parlamentare. Sunt alocate bugete pentru implementarea acestor acțiuni.

Constatări ale studiului

A. FACTORI ECONOMICI, SOCIALI ȘI CULTURALI

Date economice

1. Rate de ocupare a forței de muncă

Tabelul 3: Participarea la piața muncii²⁰

Țara	Participarea la piața muncii a persoanelor cu vârsta de cel puțin 15 ani (2013)	
	Femei	Bărbați
Azerbaidjan	62,9	69,6
Georgia	56,5	75,1
Armenia	54,2	72,6
Ucraina	53,2	66,9
Belarus	50,1	63,1
Moldova	37,6	44,2

Tabelul 4: Ratele de participare la forța de muncă pentru țările europene cu cel mai mare procent al femeilor care dețin mandate în Parlament²¹

Țara	Participarea la piața muncii a persoanelor cu vârsta de cel puțin 15 ani (2013)	
	Femei	Bărbați
Suedia	60,3	67,9
Finlanda	55,7	64
Belgia	47,5	59,3
Islanda	70,5	77,4
Norvegia	61,2	68,7
Danemarca	58,7	66,4

Cu excepția ratei reduse din Republica Moldova și a celei sporite din Islanda, participarea femeilor la forța de muncă nu diferă esențial în țările Parteneriatului estic față de statele care au cel mai mare procent de femei care dețin mandate în Parlament.

20. Sursa: UNDP Gender Development Index disponibil la: <http://hdr.undp.org/en/composite/GDI>.

21. Ibid.

Uniunea Europeană a adoptat ca obiectiv o rată de 75 % pentru participarea la forța de muncă a femeilor cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani, pentru a contracara diminuarea forței de muncă și a stimula creșterea economică. Niciuna dintre țările cu cel mai mare număr de femei reprezentate în Parlament nu atinge această cifră, la fel cum nu ajung nici statele cuprinse în studiu.

Tabelul 5: Ratele de participare a femeilor la forța de muncă (procent din populația de sex feminin de 15+ ani), după modelul estimărilor Organizației Internaționale a Muncii (OIM)²²

Țara	1990	2014
Armenia	60	55
Azerbaidjan	54	63
Belarus	60	50
Georgia	55	57
Republica Moldova	61	38
Ucraina	56	54

Cifrele estimate de Banca Mondială denotă o diminuare a participării femeilor la forța de muncă, cu excepția unei creșteri de 9 % în Azerbaidjan și de 2 % în Georgia, care au avut loc după dezmembrarea Uniunii Sovietice și obținerea independenței acestor țări.

2. Venituri

Tabelul 6: Venitul național brut (VNB) estimat pe cap de locuitor al țărilor cuprinse în studiu (2011)

Țara	VNB estimat pe cap de locuitor (2011) în dolari US		VNB al femeilor ca % din cel al bărbaților
	Femei	Bărbați	
Belarus	12 922,3	21 009,7	61
Azerbaidjan	10 120,3	22 814	44
Ucraina	6 518,3	10 120,2	64
Armenia	6 042,1	10 089,4	59
Republica Moldova	4 599,2	5 915,5	77
Georgia	4 887	9 717	50

22. Disponibil la: <http://data.worldbank.org/indicator/SL.TLF.CACT.FE.ZS>.

Tabelul 7: Venitul național brut estimat pe cap de locuitor: țările cu cel mai mare procent de femei în Parlament

Țara	VNB estimat pe cap de locuitor (2011) în dolari US		VNB al femeilor ca % din cel al bărbaților
	Femei	Bărbați	
Suedia	40 221	51 084	78
Finlanda	31 644	45 994	68
Belgia	31 879	50 845	62
Islanda	28 792	41 486	69
Norvegia	57 139	72 825	78
Danemarca	36 439	51 726	70

În ansamblu, conform cifrelor, femeile sunt dezavantajate economic în comparație cu bărbații în toate țările incluse în studiu și, deși situația este aceeași în cazul țărilor cu cel mai ridicat nivel de reprezentare politică a femeilor, decalajul dintre veniturile femeilor și cele ale bărbaților este mai puțin pronunțat.

3. Tipuri de muncă

Un studiu al Băncii Mondiale în Belarus²³ a constatat faptul că femeile sunt dezavantajate pe piața forței de muncă. În medie, ele câștigă mai puțin decât bărbații, chiar dacă au fost efectuate ajustări în privința ocupării și a capitalului uman.

De asemenea, deși au o educație mai bună, femeile au mai puține șanse să fie reprezentate în funcțiile de conducere ale instituțiilor private și ale celor publice.

Un studiu similar din Moldova²⁴ a stabilit că piața muncii este caracterizată prin segregarea de gen pe sectoare, ocupații și poziții de conducere. Șaptezeci și cinci la sută dintre femei activează în administrația publică și educație, în agricultură, în comerț și domeniul hotelier.

În publicația „Femeile în afaceri și management” a Organizației Internaționale a Muncii (OIM)²⁵, a fost realizat un studiu în cadrul statelor membre ale OIM. Informațiile din statele investigate, cu excepția Armeniei, denotă faptul că femeile sunt prezente la nivel de management.

23. Disponibil la: <http://documents.worldbank.org/curated/en/518041468201598756/pdf/763250ESW0P1320r0Assessment0020140.pdf>.

24. Disponibil la: wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2014/04/16/000442464_20140416103813/Rendered/PDF/760770ESW0P1310r0Assessment0020140.pdf.

25. „Femeile în afaceri și în management: în plin avânt”, OIM (2015). Disponibil la: www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_316450.pdf.

Tabelul 8: Prezența femeilor în toate tipurile și nivelurile de management (sectorul public și cel privat)

Țara	Locul în clasament din 128	Date din anul	% femei
Belarus	6	2009	46,2
Moldova	10	2012	44,1
Ucraina	22	2012	39,9
Azerbaidjan	41	2012	34,2
Georgia	42	2012	34

Același studiu²⁶ a identificat, prin intermediul unui sondaj referitor la 130 000 de firme din 135 de țări, firmele în care există femei în posturi de conducere. Rezultatele pentru cinci state sunt prezentate în tabelul de mai jos.

Tabelul 9: Procentul femeilor în posturi de conducere din firme (2013)

Țara	% femei
Belarus	32,8
Azerbaidjan	2,4
Georgia	32,1
Moldova	26,3
Ucraina	18,9

Aceste cifre au numai valoare indicativă, deoarece mărimea eșantioanelor și sectoarele studiate variază și, prin urmare, nu oferă în mod necesar o reprezentare veridică a situației dintr-o țară.

Date sociale și culturale

Conform indicilor din tabelul de mai jos, s-a constatat faptul că, în pofida procentului mai mare de femei absolvente de studii universitare, cel puțin în patru dintre țări ponderea femeilor printre înalții funcționari sau în administrația centrală este suficient de redusă.

1. Absolvenți de studii universitare

Tabelul 10: Absolvenți de studii universitare

Date privind situația femeii/bărbați		Armenia	Azerbaidjan	Belarus	Georgia	Moldova	Ucraina
Universitate absolvenți	F	58 %	47,7 %	19,9 %	28 %	60,6 %	Nu există informații
	B	37 %	52,3 %	17,6 %	26,8 %	39,5 %	Nu există informații
Femei în administrația superioară/centrală	F	11 %	nu se cunoaște	52,9 %	29,3 %	30 %	16,1 %
	B	89 %	nu se cunoaște	68,5 %	70,7 %	70 %	83,9 %

26. Ibid.

Femeile sunt mai predispuse să absolutească instituții universitare decât bărbații, cu excepția Azerbaidjanului. Însă există dovezi, conform cărora femeile tind să urmeze și anumite cursuri care să le direcționeze spre posturi în sistemul public, de exemplu în educație sau sănătate, care în general sunt mai puțin plătite.

Cel mai mic procent de femei printre înalții funcționari/în administrația centrală se înregistrează în Armenia și în Ucraina, iar cel mai ridicat grad de participare a femeilor în administrația locală este atestat în Belarus.

2. Violența împotriva femeilor

Acesta este un indicator esențial al modului în care femeile sunt privite în societate. Informațiile sunt incomplete, deoarece datele statistice nu sunt colectate în același mod în toate țările supuse cercetării.

O unitate de măsură reprezintă țările care au semnat și au ratificat Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie (cunoscută și sub denumirea de Convenția de la Istanbul).²⁷

Tabelul 11: Țări semnatare ale Convenției de la Istanbul a Consiliului Europei

Țara	Semnare	Ratificare	Aplicare
Armenia	-	-	-
Azerbaidjan	-	-	-
Georgia	19 iunie 2014	-	-
Moldova	-	-	-
Ucraina	7 noiembrie 2011	-	-

27. Disponibilă la: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168046031c>.

Belarus nu este membră a Consiliului Europei. Cu toate acestea, Convenția de la Istanbul este deschisă statelor terțe pentru semnare.

În ceea ce privește violența împotriva femeilor, informațiile oferite de consultanți au fost următoarele.

În Armenia, statisticile poliției arată o medie anuală de 621 de cazuri raportate, însă ONG-urile pentru drepturile femeilor primesc împreună, anual, în medie 5 000 de apeluri la liniile de asistență telefonică. Conform unui sondaj al Fondului Organizației Națiunilor Unite pentru populație privind Armenia, publicat în 2010, 61 % dintre femeile chestionate, care au avut un partener sau au fost cândva implicate într-o relație, au fost expuse unui comportament de control. Un sfert au fost supuse la violențe sau abuzuri psihologice, iar 8,9 % au suferit violențe fizice. Numai 7,7 % dintre femei au considerat că probleme precum violența în familie ar putea fi discutate cu persoane din afara familiei. În 2013, un proiect de lege privind violența în familie a fost respins pe motiv că ar fi imposibil de aplicat; cu toate acestea, adoptarea unei legi de sine stătătoare privind violența în familie este una dintre condițiile Programului de sprijin bugetar pentru drepturile omului al UE pentru perioada 2016-2018.

Azerbaidjan a adoptat în 2010 o lege privind prevenirea violenței în familie. În 2012 au fost raportate 1 633 de infracțiuni în urma violenței în familie. Dintre acestea, în 1 284 de cazuri, victime au fost femeile.²⁸ Cu toate acestea, ONG-urile raportează niveluri mult mai ridicate, care nu sunt înregistrate în statisticile oficiale.

În Belarus, 77 % din populație a suferit în urma violenței în familie (77,3 % dintre femei și 76,7 % dintre bărbați), una din trei femei suferă abuzuri fizice, iar una din cinci - abuzuri sexuale. Codurile penal și civil, precum și Codul contravențional, conțin o serie de articole care definesc actele ilegale de violență împotriva persoanei, însă există cazuri în care acestea nu pot fi urmărite penal dacă au loc în cadrul familiei. Se așteaptă ca o lege specifică privind violența în familie să fie introdusă în 2016-2017. Acesta reprezintă rezultatul muncii depuse de Fondul Organizației Națiunilor Unite pentru populație (UNFPA), care a colaborat cu diverse ministere și ONG-uri.

În Georgia există o lege specifică împotriva violenței în familie, iar în 2014 au fost înregistrate 742 de cazuri de violență împotriva femeilor. Cu toate acestea, ONG-urile consideră că legea nu este cunoscută ori aplicată pe scară largă.

În Republica Moldova, prevalența violenței în familie în 2012 a fost de 64 % – violență psihologică 59,4 %, violență fizică 39,7 % și violență sexuală 18,6 %. Există legislație specifică privind combaterea violenței în familie, însă aceasta nu este cunoscută ori aplicată pe scară largă.

În 2013, în Ucraina au fost înregistrate 174 229 de cazuri de violență în familie. Consiliul Europei, de comun acord cu guvernul ucrainean, sprijină punerea în aplicare a cerințelor

28. Disponibil la: www.osce.org/baku/110044?download=true.

Convenției de la Istanbul. Conflictul din estul Ucrainei a condus la o creștere a riscului de violență împotriva femeilor.²⁹

3. Organizații neguvernamentale (ONG)

Cercetătorii din țările cuprinse în studiu au identificat prezența unor ONG-uri care activează pe problemele femeilor. Influența acestora a fost inegală.

Cercetătorul local a raportat că, în Armenia, personalul și membrele organizațiilor de femei, precum și alte activiste pentru drepturile femeilor, sunt amenințate și agresate verbal în mod regulat. În 2013, Centrul de resurse pentru femei a primit amenințări anonime cu moartea în urma apelurilor sale pentru legislație privind egalitatea de gen. Până la sfârșitul anului nu fuseseră efectuate investigații eficiente cu privire la vreunul dintre aceste incidente.

În Belarus, cu toate că ONG-urile nu au jucat un rol important în sensibilizarea opiniei publice asupra problemelor privind egalitatea de gen, totuși acestea au contribuit la responsabilizarea statului pentru modul în care a pus în aplicare politicile privind egalitatea de gen. Conform unei analize din 2014 a sectorului referitor la aspectele de gen în Belarus,³⁰ actorii cei mai proactivi în materie de gen sunt organizațiile societății civile, în special ONG-urile pentru femei. Eforturile concertate ale ONG-urilor nu sunt aproape deloc recunoscute și nici nu influențează opinia publică. Totuși adesea, aceste organizații sunt unicii actori pozitivi care pun în discuție valorile egalității de gen, accentuând necesitatea ca statul să adere la angajamentele sale cu privire la politicile de egalitate de gen. Tot ele monitorizează și modul în care statul soluționează anumite probleme privind egalitatea de gen. Există 32 de ONG-uri active în domeniul egalității de gen. De asemenea sunt câteva alte ONG-uri care abordează aspectele privind egalitatea de gen, dar fie activitățile lor sunt mai puțin publice, fie calitatea informațiilor pe care o furnizează este discutabilă, potrivit unor experți. ONG-urile pentru drepturile omului din Belarus nu demonstrează niciun interes special cu privire la egalitatea de gen.

În Georgia peste 200 de ONG-uri activează în domeniul egalității de gen sau pe problemele femeilor. Totuși numai o mică parte dintre aceste ONG-uri sunt active. Ca răspuns la femicid și la violența împotriva femeilor, sute de femei din toate domeniile s-au adunat pentru a crea Mișcarea femeilor georgiene, în mare parte axată pe combaterea violenței împotriva femeilor. Pe 25 noiembrie 2014, Mișcarea femeilor georgiene a organizat demonstrații de protest în întreaga țară, condamnând violența împotriva femeilor. Pe 8 martie 2015, Mișcarea femeilor georgiene a organizat mitinguri, cerând creșterea numărului de femei în Parlament.

29. Mai multe informații: www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/9thOHCHRreportUkraine.pdf.

30. Disponibilă la: <http://eng.oeec.by/wp-content/uploads/2015/06/Analysis-of-Gender-Sector-in-Belarus.pdf>.

În Republica Moldova există mai multe ONG-uri care activează în domeniul drepturilor femeilor, inclusiv al violenței împotriva femeilor. Din 2012, Guvernul Moldovei, cu sprijinul donatorilor și al unei mișcări libere a ONG-urilor, a început să activeze în domeniul egalității de gen, pentru a convinge autoritățile să aprobe un amendament la lege referitor la introducerea cotelor de gen pentru candidații în Parlament. Acest amendament a fost adoptat în aprilie 2016. Mișcarea ONG-urilor a devenit, în 2015, Platforma pentru Egalitate de Gen.

În Ucraina, mișcarea femeilor independente persistă de ceva timp, atingând deja maturitatea. Nu putem afla numărul exact al grupurilor de femei, dar este posibil să existe aproximativ 500. Acestea activează în domeniile politicilor de gen (participare politică a femeilor, anti-discriminare, educație privind egalitatea de gen, mișcarea pentru pace, traficul de persoane și violența domestică). Mișcarea femeilor păstrează memoria instituțională a transformărilor privind egalitatea de gen în diferite perioade de reforme politice. Aceasta a inițiat dezbateri cu privire la cotele pentru femei, pledând pentru ele în decursul anului trecut. Abia în 2015 Parlamentul a inclus aceste cote în legea privind alegerile locale, însă fără o procedură de punere în aplicare.

4. Persoane strămutate intern (PSI)

Din cauza conflictelor din regiune, Georgia și Ucraina au un nivel ridicat de PSI. Există diferite reglementări în privința drepturilor de vot ale acestora (a se vedea în continuare secțiunea privind sistemele electorale).

În Georgia, 6 % din populație sunt persoane strămutate, din care 86 774 sunt bărbați și 102 865 de femei.³¹ În Ucraina există aproximativ 1 787 019 PSI, dintre care 57 % sunt femei și 43 % bărbați.³² Azerbaidjan a raportat 597 000 de persoane strămutate, fără date dezagregate în funcție de gen.³³

În 2005, o acțiune de stabilire a profilurilor statistice condusă de Consiliul Norvegian pentru Refugiați (NRC),³⁴ împreună cu Serviciul de stat pentru migrație din cadrul Ministerului Administrației și Dezvoltării Teritoriului al Republicii Armenia, a constatat că au fost strămutate 65 000 de familii din Armenia în timpul conflictului din 1988-1994 dintre Azerbaidjan și Armenia cu privire la Nagorno-Karabah. Majoritatea s-au întors până în 2005, atunci când aproximativ 8 399 de PSI locuiau în continuare strămutați. Nu sunt disponibile date dezagregate. Nu au fost identificate cifre privind persoanele strămutate intern din Belarus și Republica Moldova.

31. Conform ultimului recensământ, realizat de Biroul Național de Statistică al Georgiei în 2014. Date disponibile la: <http://census.ge/ge/results/census>.

32. Date disponibile de pe site-ul guvernului, publicate la 30 mai 2016: www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=249069737&cat_id=244277212.

33. Sursa: www.internal-displacement.org/europe-the-caucasus-and-central-asia/azerbaijan/2014/azerbaijan-after-more-than-20-years-idps-still-urgently-need-policies-to-support-full-integration/.

34. Disponibilă la: www.internal-displacement.org/europe-the-caucasus-and-central-asia/armenia/figures-analysis.

Acțiunea realizată de NRC este unica sursă disponibilă în legătură cu numărul PSI din Armenia. Nu au existat studii ulterioare care să estimeze numărul actual de PSI: nici autoritățile, nici societatea civilă ori organizațiile internaționale nu au realizat acțiuni mai recente de verificare a datelor. Mărimea populației în anul 2005 era de 3 219 200 de persoane³⁵, rezultând un procent de 0,3 % de PSI.

5. Cetățenii care locuiesc în străinătate

Organizația Națiunilor Unite în Republica Moldova estimează că aproximativ o treime din forța de muncă din Moldova a migrat permanent sau temporar în ultimul deceniu.³⁶

În Georgia, conform recensământului din 2014, au fost 88 541 de cetățeni georgieni care locuiau în străinătate (dintre care 40 182 sunt bărbați și 48 359 de femei).

În 2015, 11,50 % din totalul cetățenilor din Ucraina domiciliau în afara țării lor de origine.

În 2012, 221 846 de cetățeni armeni locuiau în străinătate, reprezentând 6,8 % din totalul populației rezidente în Armenia. Potrivit Centrului de politici în domeniul migrației, profilul armenilor din străinătate este echilibrat în funcție de gen (bărbați: 47,5 %, femei: 52,5 %).³⁷

Nu au fost identificate date fiabile cu privire la Belarus și Azerbaidjan.

6. Minoritățile naționale

Nu au fost atestate informații dezagregate în funcție de gen cu privire la minoritățile naționale și, acolo unde au fost raportate, numerele sunt relativ reduse. Cel mai ridicat număr a fost înregistrat în Belarus, unde 8,3 % din populație este rusă; în Moldova, 8,3 % din populație este ucraineană, în Georgia există o populație armeană de 4,5 %, iar în Azerbaidjan sunt 8,4 % armeni. Raportarea în legătură cu situația din Ucraina a fost dificilă, deoarece ultimul recensământ a avut loc în 2001. Mai multe dintre țări au populație romă, însă numărul acestora nu a fost înregistrat cu exactitate, deoarece adesea le lipsesc actele de identitate.

7. Rețelele de socializare

Rețelele de socializare sunt din ce în ce mai utilizate în toate țările, persistând însă diferențe marcante între utilizarea lor în zonele urbane și în cele rurale. Există și fluctuații de vârstă semnificative în privința utilizatorilor.

35. Anuarul Statistic al Armeniei, Serviciul Național de Statistică al Republicii Armenia, 2006, disponibil la: <http://armstat.am/en/>.

36. Disponibil la: <http://md.one.un.org/content/unct/moldova/en/home/presscenter/stories/making-the-most-of-migration-in-moldova.html>.

37. Surse: statistici naționale (recensăminte ale populației, registre ale stării civile, registre ale străinilor etc.); Disponibile la: www.migrationpolicycentre.eu/docs/migration_profiles/Armenia.pdf

Cercetătorii au raportat că acestea nu au jucat deocamdată un rol important la alegeri.

Cercetătorul din Armenia a raportat că rețelele de socializare sunt folosite eficient de partidele de opoziție și deocamdată nu sunt concepute ca surse credibile de informație de către majoritatea populației, însă această situație este în schimbare.

Două dintre persoanele intervievate din Azerbaidjan au utilizat în campanii rețelele de socializare. Una dintre acestea a constituit o rețea de persoane care o urmăreau pe rețelele de socializare, în scopul de a-și transmite mesajul, înregistrând și un videoclip ca parte a campaniei sale.

Stereotipuri și atitudini

1. Informații din cadrul interviurilor

Toți cercetătorii au identificat opiniile și prejudecățile stereotipice negative cu privire la rolurile femeilor ca fiind principalul obstacol în calea implicării politice a acestora.

În cadrul interviurilor, 21 dintre cele 53 de respondente au menționat atitudinile stereotipice ca fiind impedimentul principal în calea participării lor la procesul politic. Au fost incluse femeile care au fost alese la nivel național, legislativ și la nivel local administrativ, atât din orașe mici și sate, cât și din orașe mari, precum și femeile care nu au avut succes la alegeri. Au fost incluse foste membre ale parlamentelor și femeile din toate țările cuprinse în studiu.

Unele dintre citate sunt foarte sugestive:

- ▶ „Când eram plecată, bărbații au organizat o întrunire, spunând: «Nu acceptăm ca o femeie să ne conducă comunitatea, trebuie să fim uniți și să susținem un bărbat.»” Armenia
- ▶ „L-am invitat pe adversarul meu politic la o dezbatere, dar răspunsul lui a fost: «Nu dezbate sau discut niciodată lucruri cu o femeie.»” Armenia
- ▶ „Alegătorii mi-au spus să mă întorc la bucătărie și să-mi slujesc bărbatul.” Armenia
- ▶ „Adversarul meu a spus: «Ce poate face o femeie? Bărbații cunosc mai bine problemele și soluția.»” Moldova
- ▶ „A trebuit să înving atitudinea că nu este acceptabil ca un oraș să fie condus de o femeie.” Georgia
- ▶ „Au existat o mulțime de bârfe și de oameni care-mi spuneau să mă întorc în bucătărie și să gătesc borș.” Ucraina

Astfel uneia dintre femeile intervievate i-a fost blocată campania.

- ▶ „M-am simțit inconfortabil să vorbesc cu persoane pe care nu le cunoșteam, iar bărbații sunt mai respectați; nu am vrut să aud cuvinte neplăcute.” Armenia

Femeile tinere au raportat că sunt discriminate atât pe motive de vârstă, cât și de gen, o tânără membră a Parlamentului declarând:

- ▶ „Personalul Parlamentului nu m-a recunoscut ca membră a Parlamentului pentru că eram o femeie tânără.” Ucraina

Mai multe dintre femeile intervievate au menționat faptul că decizia lor de a candida a reprezentat o presiune suplimentară asupra familiei lor.

- ▶ „A existat un interes sporit față de contextul meu familial; nu a fost la fel în cazul bărbaților.” Georgia

Chiar și după ce au fost alese, câteva femei au remarcat faptul că a trebuit să muncească enorm pentru a-și face cunoscute punctele de vedere.

- ▶ „Trebuie să mă gândesc mult înainte de a spune ceva, pentru că în mod sigur cineva mă va întrerupe.” Georgia
- ▶ „Bărbații nu vorbesc cu tine, vorbesc cu alți bărbați.” Ucraina
- ▶ „De multe ori bărbații organizează întâlniri și decid asupra politicilor, însă eu nu sunt invitată.” Ucraina

Una dintre respondente a considerat important să infirme supozițiile despre femeile care câștigă o funcție politică.

- ▶ „Femeile nu se sprijină reciproc, se văd ca fiind «excepționale» cu aptitudini sau un noroc «extraordinar»; avem nevoie să schimbăm această percepție și să fim solidare unele cu altele.” Moldova

Totuși există unele dovezi precum că aceste atitudini se pot schimba. Una dintre respondente a comunicat:

- ▶ „Prima dată când am candidat în alegeri au existat multe comentarii cu privire la faptul că, fiind femeie, nu am reușit să conduc administrația. A doua oară când am candidat, întrebările erau despre cazierul și programul meu.” Georgia

2. Sondaje de opinie

În toate țările incluse în studiu, cu excepția Azerbaidjanului, au fost realizate sondaje cu privire la atitudinea față de femei. În anumite cazuri, există dovezi că atitudinile celor chestionați față de femei în societate sunt în schimbare și devansează politicienii care decid politicile.

Armenia

Sondajul realizat în 2015 de Barometrul de gen din Armenia³⁸ a constatat faptul că 60 % dintre respondenți cred că există inegalitate între bărbați și femei în societatea armeană. Cincizeci și cinci la sută consideră că acest fapt se datorează nivelului scăzut de conștientizare a drepturilor femeilor în societate.

Bărbații sunt mai interesați de politică decât femeile, dar la ultimele alegeri au votat un număr mai mare de femei.

Belarus

În 2010, Institutul Independent de Studii Politice și Socio-Economice (HSEPS) a realizat un sondaj cu privire la atitudinile cetățenilor din Belarus față de femei în politică. Acesta a stabilit că 55,6 % dintre respondenți erau împotriva candidaturii femeilor la președinție, dar persoanele mai tinere și cele cu niveluri mai ridicate de educație erau mai predispuse să susțină o femeie candidată la președinție.³⁹

În 2011, World Values Survey⁴⁰ a constatat faptul că 76,1 % dintre bărbați și 55,9 % dintre femei considerau că bărbații sunt lideri politici mai buni decât femeile.

În 2014, un alt sondaj, realizat de HSEPS, a chestionat respondenții dacă există suficiente femei în Parlament. Conform sondajului, 27,2 % se declarau mulțumiți de situație, în timp ce 8 % credeau că ar trebui adoptată o lege prin care numărul femeilor parlamentare să sporească.

Georgia

Barometrul pentru Caucaz „Atitudini față de aspectele privind egalitatea de gen în Georgia în 2014”⁴¹ a constatat faptul că responsabilitățile familiale sunt considerate ca fiind cel mai mare impediment pentru implicarea femeilor în politică – fapt menționat de 28 % dintre respondenți.

Ca răspuns la întrebarea: „În Georgia, femeile nu sunt la fel de bune ca bărbații în luarea deciziilor?”:

- ▶ 74 % dintre respondenți au fost total de acord sau au aprobat aceasta.
- ▶ 51 % dintre respondenți au fost pe deplin de acord sau de acord că bărbații împiedică femeile să se implice în politică.
- ▶ 39 % au considerat că politicienii discută prea puțin despre drepturile femeilor, 37 % - suficient și 2 % - prea mult.

38. Disponibil la: www.y-su.am/files/Gender%20Barometer.Armenia.English.pdf.

39. Disponibil la: www.iise-ps.org.

40. Disponibil la: www.worldvaluessurvey.org/WVSDocumentationWV6.jsp.

41. Disponibil la: <http://caucasusbarometer.org/en/no2014ge/HHASIZE/>.

- ▶ 64 % dintre respondenți susțin adoptarea de către Georgia a unor cote obligatorii în Parlament pentru creșterea participării femeilor.

Conform unui sondaj realizat în 2014 de Institutul Național Democratic pentru Atitudini Publice din Georgia⁴², 68 % dintre respondenți sunt în favoarea cotelor obligatorii în Parlament pentru creșterea participării femeilor.

Republica Moldova

Atitudinile față de femei ca lideri și reprezentate alese se schimbă încetul cu încetul.

Barometrul de gen din Republica Moldova a constatat în 2006⁴³ că 50 % dintre respondenți considerau că bărbații sunt lideri mai capabili decât femeile. Până în 2014, acest procent a scăzut la 20 %.

Ca răspuns la întrebarea ce ține de preferințele referitoare la aleșii în consiliile locale, procentul în favoarea bărbaților a scăzut de la 28,6 % în 2006 la 22,1 % în 2015, iar cel în favoarea femeilor a crescut de la 8,6 % în 2006 la 14,8 % în 2015. Dintre respondenții din 2015, 62,3 % au considerat că nu contează genul.

Ucraina

Institutul Național Democrat a realizat în 2015 un studiu⁴⁴ cu privire la atitudinile față de participarea politică a femeilor în Ucraina, cu accent pe alegerile locale din octombrie 2015.

Chestionați despre motivele pentru care sunt mai puține femei decât bărbați în politică, 76 % dintre respondenți au fost de acord că partidele politice preferă să nominalizeze bărbați mai degrabă decât femei, iar 60 % nu au fost de acord cu afirmația că nu ar exista suficiente femei calificate pentru a fi alese în funcții publice. Genul candidaților a fost important numai pentru 4 % dintre respondenți, cel mai important aspect fiind onestitatea candidatului.

Aproape fiecare respondent a afirmat că nu resimte atitudini negative față de femeile candidate. Acest fapt a fost testat prin prezentarea unei fotografii generate aleator a unui candidat sau a unei candidate, cu aceleași informații, și chestionarea respondenților cu privire la cât de predispuși erau spre a vota cu acea persoană. Nu au existat diferențe semnificative între procentele imaginilor reprezentând femei și cele ale bărbaților.

42. Disponibil la: https://www.ndi.org/files/NDI%20Georgia_October%202014_Gender%20poll_Public%20ENG_Final_0.pdf.

43. Barometrul de gen: Studiu asupra opiniei publice din Moldova, Chișinău, Institutul de Politici Publice din Moldova. Disponibil la: <http://www.ipp.md/lib.php?l=en&idc=156>.

44. Disponibil la: www.ndi.org/ukraine-gender-research-2016.

3. Mass-media

Cele mai multe dintre femeile intervievate nu au trebuit să se confrunte cu mass-media în timpul campaniilor lor. Cu toate acestea, unele dintre ele, care deținuseră mai multe mandate, au considerat că stabiliseră relații bune cu mass-media.

În același timp, femeile intervievate au menționat mai multe dificultăți și experiențe neproductive în cadrul colaborărilor cu mass-media.

- ▶ S-au simțit excluse, deoarece nu au avut resursele necesare pentru a plăti pentru acoperirea mediatică.
- ▶ Au considerat că presa nu era interesată de alegerile locale.
- ▶ Au fost chestionate despre circumstanțele lor familiale și au considerat că aceasta nu este o întrebare care ar fi fost pusă candidaților de sex masculin.
- ▶ Au fost provocate cu privire la candidatura lor ca femei

Cercetătorul din Armenia a ajuns la concluzia că exista opinia precum că femeile sunt folosite de partide pentru a apărea la televizor atunci când trebuia transmis un mesaj negativ.

Au fost puține elemente care să indice că mass-media ar fi jucat, în oricare din țările studiate, un rol pozitiv în contestarea atitudinilor stereotipice față de femei.

Rezumatul constatărilor

- ▶ Există opinii stereotipice și atitudini culturale profunde și predominante despre rolul pe care ar trebui să îl joace femeile în societate. Se așteaptă din partea femeilor să aibă grijă de casă și de familie, iar bărbații sunt percepuți ca decidenți și susținători financiari. Acest fapt are implicații asupra capacității femeilor de a se vedea ca potențiale deținătoare de funcții politice, asupra celor care le selectează drept candidate și asupra alegătorilor.
- ▶ Femeile sunt dezavantajate în viața economică. Este mai puțin probabil ca ele să participe la piața muncii decât bărbații. Procentele de participare a femeilor la piața muncii au diminuat în toate țările investigate, cu excepția Azerbaidjanului.
- ▶ Nivelul venitului femeilor este mai redus decât cel al bărbaților, evaluat prin intermediul venitului național brut estimat. Decalajul dintre venitul femeilor și cel al bărbaților este, în general, mai mare în țările cuprinse în studiu decât în cele europene cu cel mai ridicat număr de femei în Parlament.
- ▶ Femeile sunt afectate de segregarea pe motive de gen în cadrul ocupării forței de muncă, activând în serviciile publice, cum ar fi educația și sănătatea, care sunt mai puțin bine plătite.
- ▶ Femeile dețin funcții de conducere în toate țările incluse în studiu, dar nu există date care să arate ce niveluri de management ocupă.
- ▶ Deși mai multe femei decât bărbați au studii superioare, ele nu obțin funcții în administrația

centrală în aceeași măsură ca bărbații.

- ▶ În Armenia și în Belarus nu sunt legi specifice privind violența împotriva femeilor. Acolo unde există legi specifice, puține femei victime ale violenței sunt dispuse să depună plângere și puține cauze sunt urmărite penal sau trimise în judecată de serviciile de justiție penală.
- ▶ În unele țări precum Republica Moldova, Georgia și Ucraina, de exemplu, ONG-urile pentru femei colaborează cu politicienii pentru a face lobby și a introduce cote și măsuri pozitive în vederea creșterii reprezentării politice a femeilor.
- ▶ Noile mijloace de comunicare în masă devin o sursă de informare în creștere pentru cetățeni și încep să fie utilizate de reprezentanții politici.
- ▶ Nu sunt disponibile informații dezagregate în funcție de gen cu privire la persoanele strămutate intern, la minorități naționale și la cetățenii care locuiesc în afara țării.
- ▶ Femeile intervievate în cadrul studiului și cercetătorii au menționat cel mai frecvent atitudinile stereotipice și prejudecățile culturale dominante ca fiind obstacolul principal al femeilor de a se implica în viața politică.
- ▶ Atitudinile stereotipice sunt manifeste nu numai în opiniile alegătorilor, ci și, frecvent, în cele ale adversarilor și chiar ale colegilor politici.
- ▶ Sondajele de opinie realizate în diferite țări denotă faptul că există semne pozitive de progres. Atitudinile față de femei ca nefiind incapabile să ia decizii și, așadar, nepotrivite pentru funcțiile politice, sunt în schimbare. Persoanele tinere sunt cel mai puțin înclinate să considere că femeile sunt incapabile să fie politicieni, iar acestea vor deveni în mod inevitabil majoritatea alegătorilor.
- ▶ Cercetarea realizată de NDI în Ucraina a demonstrat că alegătorii sunt mai preocupați de calitățile, de opiniile politice și de calificarea unei persoane decât de genul acesteia.
- ▶ Au fost puține elemente care să indice că mass-media ar fi jucat, în oricare din țările studiate, un rol pozitiv în contestarea atitudinilor stereotipice față de femei.

B. FACTORI POLITICI

Sisteme politice

Armenia este republică. Președintele este șeful statului, ales în mod direct. Adunarea Națională este aleasă la cinci ani: 41 de membri în funcții unice și 90 prin sistemul de reprezentare proporțională.

Azerbaidjanul are un sistem prezidențial. Președintele este șeful statului, ales în mod direct o dată la cinci ani. Primul-ministru, miniștrii care formează cabinetul și șefii organelor executive centrale sunt numiți de Președinte și confirmați de Adunarea Națională. Adunarea Națională este formată din 125 de membri aleși în mod direct printr-un sistem bazat pe majoritate.

Belarus este o republică prezidențială, șeful statului fiind ales în mod direct. Adunarea Națională este formată din 110 membri în Camera Reprezentanților și 64 de membri în camera inferioară. Președintele numește Consiliul de miniștri, condus de prim-ministru și cinci viceprim-miniștri, precum și alți funcționari publici a căror alegere nu este necesară.

Georgia este o republică democratică. Președintele este ales în mod direct. Parlamentul are 150 de membri: 77 aleși pe liste de partid și 73 printr-un sistem bazat pe majoritate.

Moldova este o republică democratică de tip parlamentar. Parlamentul este organul suprem. Este format din 101 membri aleși prin reprezentare proporțională de pe listele partidelor. În conformitate cu o decizie recentă a Curții Constituționale a Moldovei⁴⁵, se așteaptă ca Președintele să fie ales în mod direct de către cetățeni. Primele alegeri directe din ultimii 16 ani au avut loc la 30 octombrie 2016.

Ucraina are un sistem prezidențial parlamentar. Președintele este ales în mod direct, iar în cazul în care niciun candidat nu obține mai mult de 50 % din voturi în primul tur, primii doi candidați intră în turul al doilea. Parlamentul are 450 de membri aleși printr-un amestec de reprezentare proporțională pe listele partidelor și candidați independenți.

Partide politice

În această secțiune, studiul a analizat organizațiile interne de partid ale partidelor selectate și, în special, dacă femeile sunt incluse în organele de luare a deciziilor sau în organizații cu influență asupra politicilor, dacă au fost adoptate măsuri speciale de către partide și, în caz afirmativ, dacă aceasta a condus la creșterea numărului de candidate și de reprezentate alese (sau a avut alte efecte).

Nu au fost disponibile informații cu privire la toate aspectele și din toate țările.

Partide implicate în cele mai recente alegeri

Tabelul 12: Numărul și tipul partidelor politice care au participat la ultimele alegeri legislative

Țara	Partide politice
Armenia	9 partide înscrise pentru a participa la ultimele alegeri
Azerbaidjan	11 partide (trei grupuri de opoziție și-au retras candidații înainte de alegeri)
Belarus	8 partide (dintre cele 15 înscrise)
Georgia	16 (15 partide și o coaliție)
Moldova	20 de partide (numai cinci au depășit pragul electoral)
Ucraina	52

45. Disponibilă la: www.constcourt.md.

Tabelul 13: Numărul și tipul partidelor politice care au participat la ultimele alegeri locale

Țara	Partide politice
Armenia	Se organizează alegeri locale prin auto-numire; candidații nu trebuie să își declare partidul, însă o mare parte dintre ei aparțin unui număr de cinci partide majore
Azerbaidjan	30 de partide; 74 % dintre persoanele alese la nivel local sunt afiliate unui partid, dar numai 59 % sunt nominalizate de 8 partide politice
Belarus	Candidații la alegerile locale nu provin din partidele politice, deși unii sunt membri ai acestora
Georgia	24 de subiecți electorali
Moldova	43 eligibile; 21 de partide și o coaliție au luat parte la alegeri, dintre care numai 9 și o coaliție electorală au obținut cel puțin o funcție de primar
Ucraina	142

Organizarea internă a partidelor

Implicarea vădită a femeilor în funcții de conducere este de natură să încurajeze mai multe femei să iasă în față și să se implice în partidele politice, de asemenea, să aibă influență în privința politicilor acestora.

Tabelul 14: Femei în funcții de conducere, precum lider sau vicepreședinte de partid (maximum 5 partide politice reprezentate în corpul legislativ)

Țara	Femei în funcții de conducere
Armenia	Președinta Partidului Armenia Prosperă Vicepreședinta Partidului Statul de Drept
Azerbaidjan	Nu există niciun partid condus de o femeie; Prima Doamnă este vicepreședinte în noul partid din Azerbaidjan, condus de Președinte
Belarus	Niciuna
Georgia	Un membru al Coaliției Georgian Dream și Partidul Republican are o femeie lider
Moldova	5 vicepreședinti din 29 de persoane
Ucraina	O femeie lider al Partidului Patria

Tabelul 15: Femei în cel mai înalt organ executiv al partidului

Țara	Procentul femeilor în cel mai înalt organ executiv
Armenia	5-10 %
Azerbaidjan	40 % în Partidul Reformei Democratice Azerbaidjan 15 % în Partidul Noul Azerbaidjan 10 % în Partidul Frontul Popular pentru Întregul Azerbaidjan
Belarus	Nu există informații
Georgia	16 % în Mișcarea Națională Unită 0 femeie în Coaliția Georgian Dream 33 % în Partidul Republican
Moldova	Până la 10 %
Ucraina	12 % în Blocul Solidaritatea 30 % în Frontul Popular 15 % în Partidul Patria

Tabelul 16: Norme ale partidelor privind femeile din cel mai înalt organ executiv, de exemplu locuri rezervate

Țara	Norma
Armenia	Niciuna
Azerbaidjan	Niciuna pentru partidele principale; doar un singur partid care s-a retras din alegeri are o cotă de 25 % de femei pentru toate organele de conducere
Belarus	Niciuna
Georgia	Partidul Republican a declarat că susține cotele de gen în cadrul partidului, însă nu există nicio procedură pentru implementare
Moldova	Da, în general președintele grupurilor de femei ale partidelor
Ucraina	Niciuna

A fost constatat un număr redus de femei președinte și vicepreședinte în cadrul partidelor incluse în cercetare.

În pofida existenței acestor rezultate diminuate, puține partide au politici speciale pentru a spori gradul de implicare a femeilor. Partidul Republican din Georgia are o astfel de politică, însă deocamdată așteaptă să fie pusă în practică, iar în Moldova președintele grupurilor de femei din partide, de obicei, este inclus în organele executive.

Tabelul 17: Subgrupuri de femei cu sau fără drepturi specifice

Țara	Subgrupuri de femei	Roluri sau drepturi specifice
Armenia	Da, toate partidele au subgrupuri ale femeilor	Nicio influență asupra conducerii partidului sau subgrupurilor în stabilirea politicii de partid
Azerbaidjan	Toate partidele au consilii ale femeilor sau departamente pentru femei	Pot trimite delegate la conferința partidului
Belarus	Nu	Nu este cazul
Georgia	Mișcarea Națională Unită are o aripă a femeilor Partidul Republican are una în plan	Fără drepturi specifice
Moldova	Da, de regulă, organizațiile pentru femei din cadrul partidelor politice au o putere foarte limitată	Beneficiază de locuri rezervate în cadrul celui mai înalt organ executiv
Ucraina	Nu	Nu este cazul

Acolo unde există organizații pentru femei, acestea nu au multă putere sau influență în privința politicilor.

Selectarea candidaților

Partidele politice își selectează candidații care să-i reprezinte și se află, de asemenea, în poziția de a încuraja anumite persoane să candideze. Chiar dacă nu există o legislație cu privire la cotele de femei care trebuie să fie incluse pe listele de candidați sau stimulente financiare care să încurajeze mai multe femei să candideze (a se vedea secțiunea următoare), partidele politice pot adopta voluntar dispoziții pentru a favoriza mai multe femei să candideze și să fie alese.

1. Alegeri legislative

Tabelul 18: Dispoziții speciale pentru reprezentarea femeilor în cadrul selectării candidaților (de exemplu, impunerea unui număr minim de candidate sau femei în partea superioară a listei) și procentul candidatelor la cele mai recente alegeri legislative

Țara	Dispoziții specifice	Procentul femeilor candidate	Procentul locurilor în fiecare partid după alegeri
Armenia	Cota legislativă (a se vedea mai jos)	Armenia Prosperă: 17 % Partidul Moștenirea: 18 % Congresul Național Armean: 19 % Federația Revoluționară Armeană: 17 % Partidul Democrat al Armeniei: 20 % Partidul Comunist din Armenia: 20 % Partidul Republican din Armenia: 16 % Partidul Armenilor Uniți: 21 % Statul de Drept: 18 %	Nu există informații

Azerbaidjan	Niciuna	Partidul Noul Azerbaidjan: 20 % Partidul Solidarității Civice: 12 % Frontul Popular pentru Întregul Azerbaidjan: 23 % Reforma Democratică Partidul Reformelor: 15 % Mișcarea Renașterii Partidul Mișcării: 6 %	Noul Azerbaidjan Solidaritatea Civică: 0 % Frontul Popular pentru Întregul Azerbaidjan: 0 % Reforma Democratică Azerbaidjan: 0 % Mișcarea Renașterii Naționale: 0 %
Belarus	Niciuna	De la 0,2 % în Partidul Sportul Social Belarus la 16 % în Partidul Liberal Democrat	Nu există informații
Georgia	Partidul Republican și-a declarat suportul în favoarea punerii a 30 % dintre femeii pe primele proporțional cu listele partidului	Două din partidele principale au avut cel mai mic număr de femei proporțional pe listele de partid Mișcarea Națională: 3 locuri în clasamentul primelor 10 Coaliția Visul o femeie în clasamentul primelor 10	Mișcarea Națională Unită: 11 % Coaliția Visul Georgian: 13 %
Moldova	Partidul Democrat, Partidul Liberal Partidul Liberal și Partidul Nostru au introdus cota de minimum 30 %	30 %	Partidul Liberal: 13 % Democrat: 21 % Partidul Liberal Democrat Democrat: 17 % Partidul Comunist: 33 % Partidul Socialiștilor: 20 %
Ucraina	Niciuna	Blocul Solidaritatea: 24 % Frontul Popular: 19 % Partidul Patria: 29 % Samopomich: 34 % Partidul Radical: 14 %	Blocul Solidaritatea: 12 % Frontul Popular: 15 % Partidul Patria: 26 % Samopomich: 31 % Partidul Radical: 14 %

Nu există o relație clară între procentul femeilor candidate și al celor alese, deoarece de multe ori partidele mici sunt cele care au adoptat aceste politici sau, în cazul Republicii Moldova, au dorit să obțină stimulentele financiare oferite celor care adoptau cote în mod voluntar. În mod similar, în Georgia existența unui stimulente financiar nu a avut, ca rezultat, selectarea drept candidate sau alegerea mai multor femei.

2. Alegerile la nivel local (administrativ)

Toate partidele aflate sub observarea cercetătorilor propun candidați și pentru alegerile locale. Excepție fac Armenia, unde candidații nu reprezintă partide politice, însă majoritatea sunt membri de partide, și Belarus, unde partidele politice propun candidați care să țină discursuri în fața oamenilor pe durata campaniei, însă îi retrag, deoarece nu consideră că alegerile sunt „corecte”.

Partidele din țările incluse în studiu nu au norme sau specificații referitoare la reprezentarea femeilor în cadrul selectării candidaților la consiliile locale. Excepție face Moldova, unde trei dintre partide au introdus o cotă voluntară de 30 % (a se vedea Tabelul 18 de mai sus), dar aceasta nu este impusă și la nivel local.

Tabelul 19: Membre de partid femei la nivel administrativ

Țara	Procentul de membre de partid femei la nivel administrativ
Armenia	Nu există informații
Azerbaidjan	Partidul Noul Azerbaidjan: 40 % Partidul Solidarității Civice: 20 % Frontul Popular Întregul Azerbaidjan: 0 % Partidul Reformei Democratice Azerbaidjan: nu sunt disponibile date Mișcarea Renașterii Naționale: nu sunt disponibile date
Belarus	Nu există informații
Georgia	Nu există informații
Moldova	Nu există informații
Ucraina	Nivel regional – Blocul Solidaritatea: 9 % Partidul Patria: 13 % Samopomich: 29 %

Politicile de partid privind aspecte specifice femeilor

Este probabil că femeile vor dori să se implice mai mult în politică în cazul în care ar fi de părere că problemele și preocupările lor sunt abordate sau considerate importante. Cu toate că unele dintre aceste aspecte sunt incluse în manifestele sau programele de partid, ele nu par să se regăsească în prea mare măsură în apelurile partidelor la alegători.

Tabelul 20: Politicile de partid referitoare la femei la ultimele alegeri

Au avut partidele politici în cadrul ultimelor alegeri care să se refere la următoarele aspecte?						
	Armenia	Azerbaidjan	Belarus	Georgia	Moldova	Ucraina
Violența împotriva femeilor și fetelor	Nu	Da	Nu	Nu	Da	Nu
Reprezentarea femeilor	Nu	Da	Nu	Nu	Da	Nu
Anti-discriminare	Nu	Da (3 din 5)	Nu	Nu	Nu	Nu
Drepturi sexuale și reproductive	Nu	Da (2 din 5)	Nu	Nu	Nu	Nu
Echilibrul dintre viața profesională și cea privată	Nu	Nu	Nu	Nu	Da	Nu
Reprezentarea femeilor pe piața muncii	Nu	Da (3 din 5)	Nu	Da, însă nu specifice femeilor	Da	Nu
Sănătatea femeilor	Nu	Da (4 din 5)	Nu	Nu	Da	Nu
Accesul la educație	Nu	Da	Nu	Da, însă nespecifică fetelor	Da	Nu

Cu privire la acest aspect, cercetătorii au făcut următoarele observații.

În Armenia, niciunul dintre partidele care au participat la cele mai recente alegeri nu a atins în mod special subiectele menționate. Toate partidele au remarcat educația și sănătatea în general și au făcut uneori referire la femei; totuși niciunul dintre partide nu a evidențiat în mod special vreunul dintre punctele de mai sus și nu a întreprins niciun fel de lobby sau activități (inclusiv femeile din partide) pentru promovarea și protecția drepturilor femeilor.

Manifestele electorale din Moldova nu sunt luate în considerare – organizațiile societății civile (OSC) caută să verifice angajamentele pre-electorale. Manifestele electorale sunt generice, la limita imposibilului și a fantasticului, și pline de daruri precum creșterea salariilor, alocarea a 16 % din PIB pentru educație, creșterea pensiilor etc. Nu au fost observate angajamente semnificative referitoare la egalitatea de gen.

Acoperirea mediatică a candidatelor sau a politicilor pentru femei

Femeile nu par să suscite un interes sporit în mass-media în timpul campaniilor electorale. Această lipsă de vizibilitate a candidatelor și a femeilor care reprezintă partidele politice semnifică faptul că femeile continuă să fie privite ca excepții mai degrabă decât ca regulă.

Cercetătorii au fost interogați dacă femeile au reprezentat partide politice în mass-media în timpul ultimelor alegeri.

Armenia

Da. Adjuncții de partid femei au avut acces la mass-media, dar de obicei urmau să comunice publicului mesajele dificile, în timp ce liderii de partid, care sunt toți bărbați, au apărut în presă mai mult pentru a da publicității informații pozitive alegerilor.

Azerbaidjan

Nu. În cadrul celor mai recente alegeri parlamentare nu a existat timp de antenă gratuit alocat pentru candidate, fiind publicate doar câteva interviuri ocazionale (bazate în cea mai mare parte pe inițiative personale).

Femeilor intervievate nu le-a plăcut accentul pus pe circumstanțele lor familiale. După cum a menționat una dintre acestea:

„A existat un interes sporit față de contextul meu familial; nu a fost la fel în cazul bărbaților.”

De asemenea, femeile au considerat că erau dezavantajate de mass-media dacă nu dispuneau de resurse.

Una dintre respondente a remarcat:

„Presa a vrut să comunice doar cu oligarhii.”

Cu toate acestea, unele dintre femeile intervievate au declarat că au relații bune cu mass-media. Acest lucru a fost valabil în special în cazul celor aflate la al doilea mandat sau mai mult, care avuseseră timpul și oportunitatea de a-și construi contacte noi.

Belarus

Da (nu a fost furnizat niciun detaliu).

Georgia

Da. Nu au fost exceptate momentele în care femeile au reprezentat partidul în mass-media. Totuși nu au fost realizate studii pentru a analiza caracteristicile acestui aspect.

Moldova

Da. În cadrul dezbaterilor televizate, procentul femeilor a fost de 12,4 %, comparativ cu 30,5 %

– procentul femeilor pe listele candidaților. Din cele 71 de dezbateri monitorizate, candidatele au participat doar la 16.

Ucraina

Da. Nu în mod specific – partidul este reprezentat de bărbați și femei în unele cazuri.

Profilul femeilor candidate și al celor alese

Studiul a urmărit să colecteze informații despre profilul femeilor candidate și al celor alese. Aceste informații au inclus vechimea în politică (dacă au deținut anterior funcții publice), venitul declarat, vârsta, dacă erau membre ale unei minorități etnice, educația și profesia acestora. Informațiile nu au fost disponibile pe scară largă sau au fost dificil de colectat în timpul avut la dispoziție.

Informațiile disponibile indică faptul că majoritatea covârșitoare a femeilor și bărbaților aleși au studii superioare: 100 % în Armenia, Azerbaidjan și Belarus, 97 % dintre bărbați și 98 % dintre femei în Ucraina.

Tabelul 21: Candidați (puterea legislativă)

Țara	Moldova			Ucraina			Georgia		
	Total	B	F	Total	B	F	Total	B	F
Total	1 885	1 310	575	6 339	5 099	1 240	2 742	1 954	788
Partidul	1 881	1 306	575	4 403	3 450	953	2 313	1 584	729
Independent	4	4	0	1 936	1 649	287	429	370	59

Țara	Armenia			Azerbaidjan		
	Total	B	F	Total	B	F
Total	1 164	950	214	767	626	141
Partidul	1 164	950	214			
Independent						

Nu există nicio informație cu privire la Belarus.

Tabelul 22: Aleși (puterea legislativă)

Țara	Moldova			Ucraina			Georgia			Armenia		
	Total	B	F	Total	B	F	Total	B	F	Total	B	F
Total	101	80	21	422	371	51	150	132	18	131	117	14
Partidul	101	80	21	327	276	51	77	66	11			
Independent				95	95		73	66	7			

Țara	Azerbaidjan			Belarus		
	Total	B	F	Total	B	F
Total	125	104	21	110	80	30
Partidul	83	70	13	5	3	2
Independent	42	34	8	105	77	28

Tabelul 23: Procentul femeilor candidate și al celor alese în organele legislative

Țara	Candidate %		Alese %	
	Bărbați	Femei	Bărbați	Femei
Armenia	82	18	90	10
Azerbaidjan	82	18	84	16
Belarus	Nu există informații	Nu există informații	73	27
Georgia	72	28	88	12
Moldova	70	30	80	20
Ucraina	81	19	88	12

Armenia are cel mai mic procent de femei alese, iar Belarus cel mai mare. Moldova însă are cel mai mare procent de femei candidate.

Tabelul 24: Președinți și vicepreședinți de comisii/comitete

Țara	Moldova		Ucraina		Georgia		Belarus	
	Femei	Bărbați	Femei	Bărbați	Femei	Bărbați	Femei	Bărbați
Președinți	3	6	7	21	1	14	2	11
Vicepreședinți	1	13	2	1	7	37	13**	23*

*în 13 comisii

** în 7 comisii

Potrivit informațiilor cu privire la femeile și bărbații care dețin funcții în cadrul organelor legislative, femeile dețin puține poziții de președinte și vicepreședinte de comitete. Nu avem informații în care dintre comisii/comitete există funcții deținute de femei și dacă acestea au responsabilități-cheie, precum în domeniile juridic, al politicilor economice sau al apărării.

Finanțarea

În timp ce cercetătorii și persoanele intervievate au identificat stereotipurile și prejudecățile referitoare la femei ca reprezentând cel mai mare impediment în calea participării lor politice, finanțarea sau lipsa acesteia a constituit de asemenea o problemă esențială pentru femei.

Campania electorală necesită finanțare, și chiar în cazul în care candidatele au concurat în calitate de membre ale partidelor politice, fondurile pe care le-au obținut de la partid nu au fost suficiente pentru achitarea desfășurării campaniei. Candidatele independente au considerat că suma care trebuia depusă era prea mare pentru a candida din nou, pe lângă prețul de cost al campaniei.

Un cercetător a sugerat că femeile câștigă bani pentru familiile lor, nu ca să-i cheltuiască pe ele însele, or o campanie politică este precepută tocmai ca atare.

Majoritatea femeilor intervievate activau în educație, atât la nivel preuniversitar, cât și universitar, în medicină, ONG-uri și jurnalism. Aceste sectoare nu sunt bine plătite și este mai puțin probabil ca femeile să dispună de economii cu care să finanțeze o campanie.

O fostă parlamentară a declarat că a trebuit să ceară bani pentru tot și, chiar și atunci:

Membrii de partid se uitau la ea cu aroganță, pentru că a trebuit să ceară bani.

Lipsa sprijinului financiar a fost un motiv important invocat de femei cu privire la imposibilitatea lor de a candida din nou. De asemenea, au considerat că, deoarece nu au reușit să contribuie financiar în desfășurarea campaniei electorale, nu au fost selectate pe locuri sau incluse pe poziții de pe listele de partid cu șanse de câștig.

Rezumatul constatărilor

- ▶ Doar trei dintre partidele politice din cadrul studiului au lideri femei; șapte au vicepreședinți femei. Procentul femeilor în cele mai înalte organe executive variază de la 40 % într-un partid din Azerbaidjan la 5-10 % în Armenia. Aceasta înseamnă că puține femei vor fi vizibile masiv în cadrul acoperirii mediatice a partidelor sau vor fi implicate în luarea deciziilor cu privire la politici.
- ▶ Acolo unde există informații, cele mai multe partide au subgrupuri pentru femei, dar acestea nu au un statut important sau influență în privința politicilor.
- ▶ Partidele politice care au fost examinate în cadrul studiului nu iau, în principiu, măsuri în vederea creșterii numărului de femei.
- ▶ În Azerbaidjan și Republica Moldova, unele partide au politici privind aspecte specifice femeilor; în alte țări studiate nu există politici specifice privind problemele femeilor, cum ar fi violența împotriva femeilor.
- ▶ Femeile nu au fost foarte vizibile în mass-media pentru a ține discursuri în numele partidelor politice.

- ▶ Mai multe partide au introdus cote voluntare de 30 % pentru candidații femei. Totuși, deoarece este vorba despre partidele mai mici, acestea nu au avut un efect semnificativ asupra procentului de mandate ocupate de femei. Acestea nu sunt obligatorii la nivel local.
- ▶ În Georgia, stimulentele financiare acordate partidelor politice care ating un prag de 30 % de femei candidate nu a condus la o creștere a numărului de femei alese, deoarece această politică a fost adoptată doar de către partide mai mici, cu șanse reduse de succes la alegeri.
- ▶ Mecanisme clare și transparente de selectare a candidaților partidului ar contribui la reducerea dependenței femeilor de a se face cunoscute în cadrul partidului pentru a li se solicita să candideze.
- ▶ Femeile candidate și cele alese au studii superioare.
- ▶ La nivel legislativ, în toate țările supuse studiului există un număr redus de femei alese.
- ▶ Nu au fost disponibile informații despre vârsta, veniturile declarate, profesia sau etnia candidaților.
- ▶ Atunci când sunt alese, este puțin probabil ca femeile să dețină funcții în comisii sau comitete: 3 din 6 în Moldova; 7 din 12 în Ucraina; 1 din 4 în Georgia; 2 din 11 în Belarus. Nu au fost disponibile informații cu privire la mandatele comitetelor/comisiilor prezidate de femei.
- ▶ Lipsa resurselor pentru a fi selectate și pentru a subvenționa o campanie constituie un impediment esențial în calea reprezentării politice a femeilor.

C. CADRUL LEGISLATIV

Obligații internaționale

Toate țările din cadrul studiului fie au semnat, fie au convenit să se supună din punct de vedere legal termenelor Convenției ONU privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei (CEDAW).⁴⁶ Procedând astfel, acestea s-au angajat, în temeiul articolului 2, să includă principiul egalității dintre femei și bărbați în constituțiile lor naționale și să asigure punerea în practică a principiului prin legi și alte mijloace. Semnatarii sunt obligați să elaboreze rapoarte sistematizate adresate comitetului ONU cu privire la progresele lor în ceea ce privește asigurarea egalității pentru femei. Aceste rapoarte constituie un mecanism util pentru ONG-uri pentru a scoate în evidență și a aduce în discuție subiecte legate de lipsa progreselor în ceea ce privește măsurile luate pentru creșterea numărului de femei alese ca reprezentante și pentru urmărirea progreselor în contextul recomandărilor exprimate de către comitet.

Tabelul 25: Țările semnatare ale Convenției UN CEDAW⁴⁷

Țara	Ratificare/Aderare
Armenia	13 septembrie 1993
Azerbaidjan	10 iulie 1995
Belarus	4 februarie 1981
Georgia	26 octombrie 1994
Moldova	1 iulie 1994
Ucraina	12 martie 1981

Cinci dintre țări sunt membre ale Consiliului Europei și semnatare ale Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și ale protocoalelor la aceasta.⁴⁸ Articolul 14 interzice discriminarea pe criterii de sex în legătură cu toate drepturile vizate. Articolul 3 din Protocolul 1 include dreptul la alegeri libere. Protocolul 12 vizează interzicerea generală a discriminării în contextul legilor și afirmă faptul că nicio persoană nu ar trebui să fie discriminată pe criterii de sex de către o autoritate publică. Excepția o constituie Belarus.

Toate țările au semnat sau au convenit să se supună Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice⁴⁹ care presupune asumarea de către țările semnatare a angajamentului de a asigura dreptul egal al femeilor și al bărbaților la exercitarea tuturor drepturilor civile și politice prevăzute în acest pact. Printre acestea se află:

46. Disponibilă la: www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/.

47. http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/TreatyBodyExternal/Treaty.aspx?Treaty=CEDAW&Lang=en.

48. Disponibil la: www.echr.coe.int/pages/home.aspx?p=basictexts.

49. Disponibil la: www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/ccpr.aspx.

- ▶ dreptul și oportunitatea de a se implica în afacerile publice;
- ▶ dreptul de a vota și de a fi aleși.

Aceasta înseamnă că există un temel juridic solid în standardele internaționale pentru ca toate statele să asigure drepturi egale femeilor de a vota, de a depune candidatura și de a fi alese.

Legislația națională

Fiecare stat deține un cadru juridic național care garantează drepturi egale pentru femei și bărbați.

1. Drepturi egale pentru femei

Tabelul 26: Cadrul juridic de garantare a drepturilor egale pentru femei

Țara	Lege
Armenia	Legea privind drepturi egale și egalitatea de șanse pentru femei și bărbați din 2013
Azerbaidjan	Articolul 25 din Constituție: „Bărbații și femeile au drepturi și libertăți egale indiferent de rasă, naționalitate, religie, sex, origine, statut de proprietate, poziție socială, convingeri, partidul politic, organizația sindicală și afilierea la unitatea socială.” Legea privind asigurarea egalității de gen (bărbați și femei).
Belarus	Articolul 22 din Constituție prevede că toți cetățenii sunt egali în fața legii și au dreptul, fără discriminare, la protecția egală a drepturilor și intereselor legitime. Legea de bază nu conține dispoziții care interzic discriminarea pe bază de sex sau dispoziții specifice privind egalitatea dintre femei și bărbați.
Georgia	Articolul 3 din Legea privind egalitatea de gen din 2010 (definiție) Egalitatea de gen: „o parte a legii privind drepturile omului care se referă la drepturi și obligații egale, responsabilități și participarea egală a bărbaților și a femeilor în toate sferile vieții personale și publice”.
Moldova	Legea privind asigurarea drepturilor egale pentru femei și bărbați.
Ucraina	Articolul 24 din Constituție: Cetățenii au drepturi și libertăți constituționale egale și sunt egali în fața legii. Nu există privilegii sau restricții pe bază de rasă, culoarea pielii, convingeri politice, religioase și de altă natură, sex, origine etnică și socială, statut de proprietate, domiciliu, caracteristici lingvistice sau de altă natură.

2. Cadrul juridic de garantare a drepturilor egale în alegeri

Unele state prevăd anumite garanții specifice ale egalității în contextul alegerilor.

Tabelul 27: Drepturi egale în alegeri

Țara	Garanții în legea electorală
Armenia	<p>Articolul 3 din Codul electoral - Sufragiu egal</p> <p>1. Alegătorii participă pe temeuri egale</p> <p>2. Statul asigură condiții egale pentru exercitarea dreptului la sufragiu al alegătorilor.</p> <p>Alegătorii, indiferent de originea etnică, rasă, sex, limbă, credință, convingeri politice sau de altă natură, originea socială, dreptul de proprietate sau un alt drept, au dreptul de a vota și de a fi aleși</p>
Azerbaidjan	Nu există o legislație specifică
Belarus	Nu există o legislație specifică
Georgia	<p>Articolul 11 din Legea privind egalitatea de gen</p> <p>1. Orice persoană are dreptul de a lua parte la alegeri în condiții de egalitate și fără discriminare</p> <p>2. Egalitatea de șanse pentru participarea cu titlu reprezentativ a ambelor sexe este asigurată cu aplicarea dreptului de a fi ales în cadrul unui organ reprezentativ</p> <p>Femeile și bărbații pot fi aleși în condiții egale fără discriminare</p>
Moldova	Nu există o legislație specifică
Ucraina	<p>Articolul 3 Sufragiul egal din Legea privind alegerile prezidențiale</p> <p>Articolul 3 Sufragiul egal din Legea privind alegerile parlamentare</p> <p>Articolul 4 Sufragiul egal din Legea privind alegerile locale</p> <p>Cetățenii ucrainieni participă la alegeri în mod egal. Toți candidații și toate partidele au drepturi și șanse egale de a participa la procesul electoral care este asigurat prin:</p> <p>(I) interzicerea privilegiilor sau a restricțiilor bazate pe criterii de rasă, culoarea pielii, convingeri politice, religioase și de altă natură, de sex, de origine etnică și socială, statut material, domiciliu, limbă sau alte criterii;</p> <p>(II) interzicerea imixtiunii organelor de stat și a organismelor autonome în procesul electoral, cu excepția celor prevăzute prin lege;</p> <p>(III) tratamentul egal și nepărtinitor al candidaților/partidelor din partea organelor de stat și a organismelor autonome locale;</p> <p>(IV) interzicerea utilizării de către candidați/partide a altor resurse decât a fondurilor electorale respective;</p> <p>(V) tratamentul egal și nepărtinitor al candidaților/partidelor de către mass-media</p>

3. Dispoziții din cadrul juridic care sunt în dezavantajul femeilor

Consultanților le-a fost solicitat să identifice orice dispoziții care dezavantajează femeile.

Tabelul 28: Este cadrul juridic în dezavantajul femeilor?

Țara	DA/NU	Detalii
Armenia	Nu	-
Azerbaidjan	Nu	Nu există dispoziții care să reprezinte un dezavantaj în ceea ce privește problema participării politice publice a femeilor. În schimb, unele dispoziții constituie un dezavantaj în ceea ce privește diferite aspecte, de exemplu statutul femeilor PSI.
Belarus	Da	Sunt unele documente specifice, de exemplu, o directivă „cu privire la modificarea listei locurilor de muncă solicitante fizic și a locurilor de muncă prezentând condiții de lucru vătămătoare și/sau nesigure, pentru care femeile nu pot fi recrutate.” Acest document conține o listă de 181 de ocupații asociate industriei chimice, miniere, pielăriei și industriei grele, care sunt interzise femeilor. Ultima revizuire - 12 iunie 2014.
Georgia	Nu	Nu în mod direct. Legile din Georgia sunt neutre din punctul de vedere al genului, fiind deseori dezavantajoase pentru femei, deoarece acestea au nevoie de drepturi specifice.
Moldova	Nu	Nu în mod direct. Însă există multe dispoziții care dezavantajează indirect femeile, cum ar fi cele privind finanțarea campaniilor, care nu limitează contribuțiile financiare, astfel că femeile cu un acces mai redus la fonduri sunt dezavantajate.
Ucraina	Nu	-

Mai mulți consultanți au identificat faptul că neutralitatea de gen a legilor nu oferă în sine protecție femeilor în exercitarea drepturilor lor și, într-adevăr, există măsuri specifice precum cele privind finanțarea campaniilor, care pot avea drept efect discriminarea indirectă a femeilor.

Sistemul electoral

1. La nivel legislativ

În tabelele de mai jos sunt prezentate cele mai recente alegeri și tipurile de sisteme electorale.

Tabelul 29: Alegeri pentru puterea legislativă

Țara	Data ultimelor alegeri
Armenia	6 mai 2012
Azerbaidjan	1 noiembrie 2015
Belarus	23 septembrie 2012
Georgia	1 octombrie 2012
Moldova	30 octombrie 2014
Ucraina	26 octombrie 2014

Tabelul 30: Sistemele electorale adoptate pentru fiecare țară

Țara	Sistemul electoral
Armenia	Semi-proporțional
Azerbaidjan	Sistemul majoritar pluralist: majoritate simplă
Belarus	Sistemul majoritar pluralist: majoritate simplă
Georgia	Semi-proporțional
Moldova	Reprezentare proporțională
Ucraina	Reprezentarea majoritară proporțională mixtă în paralel

2. Cerințele pentru candidatură

Pentru toate țările, cerințele pentru candidatură sunt specificate în codul electoral și/sau în Constituție.

- ▶ Vârsta: vârsta candidatului la puterea legislativă variază de la 18 ani în Republica Moldova la 25 de ani în Azerbaidjan.
- ▶ Cetățenie: în toate țările, un candidat ar trebui să fie cetățean, iar în mai multe țări este necesar să fi locuit în țară în ultimii cinci ani.
- ▶ Alte restricții: persoana care candidează la o funcție nu trebuie să aibă cazier judiciar sau să existe restricții legale pe numele său.

- ▶ Numirea politică: candidatul trebuie să prezinte o decizie a partidului politic (sau a blocului de partide politice) cu privire la numire în Armenia, Moldova, Georgia (în cazul districtelor electorale majoritare) și Belarus.
- ▶ Candidați independenți: în patru țări (Moldova, Georgia, Belarus și Azerbaidjan) candidații trebuie să prezinte semnături ale alegătorilor/sușținătorilor. Numărul semnăturilor diferă de la cinci în Georgia la 1 400 în Belarus.
- ▶ În cazul a trei țări, candidatul trebuie să constituie un depozit financiar: de 10 ori salariul minim pentru candidații auto-numiți/partidele care numesc candidați în districte cu mandat unic și de 1 000 de ori salariul minim pentru partidele care numesc candidați în circumscripții de la nivel național în Ucraina, de 8 000 de ori salariul minim în Armenia și de 5 000 GEL⁵⁰ în Georgia. În cazul candidaților care reprezintă partide politice sau blocuri de partide, aceste depozite sunt plătite de către partid.

50. Aproximativ 2 093 de euro.

Tabelul 31: Cerințe-cheie privind candidatura – Puterea legislativă

Țara	Numirea		Informații despre candidați		Depozit financiar	
	Partidul politic	Auto-numire	Alte	Vârsta	Venit/propritate/datorii financiare	
Armenia	<ul style="list-style-type: none"> - carta partidului - decizia organului permanent - lista electorală - acordul scris al candidaților - primirea depozitului financiar - declarația de atestare a cetățeniei - copia documentelor personale 		Alianța partidelor politice		Nu	<ul style="list-style-type: none"> de 8 000 de ori salariul minim pentru alegeri proporționale de 1 000 de ori salariul minim pentru alegeri majoritare
Azerbaidjan	<ul style="list-style-type: none"> - certificat al organului suprem sau teritorial privind numirea - lista candidaților - date biografice - consimțământul candidaților la numire 	<ul style="list-style-type: none"> - minim 450 de semnături - informații privind venitul din anul trecut - informații privind proprietatea 	Numiți de de către alegători sau de către o coaliție de partide	25+	Nu se cu- noaște	
Belarus	<p>Similar candidatului independent, plus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - protocolul organului suprem privind numirea - copia certificatului de înregistrare a partidului - carta partidului - certificat de atestare a faptului că un candidat este un membru al partidului 	<ul style="list-style-type: none"> - cerere și acord - date despre persoană - declarație de venituri și proprietăți - la nevoie, acordul pentru părăsirea funcției sau încheierea mandatului 	<p>Pentru Camera Reprezentanților</p> <ul style="list-style-type: none"> - un grup de alegători de cel puțin de 10 persoane pentru consiliu de adjuncți - un grup de 3-10 persoane 	21+	Nu	

Țara	Numirea		Informații despre candidați		Depozit financiar	
	Partidul politic	Auto-numire	Alte	Vârsta	Venit/ proprietate/ datorii financiare	
Georgia	<ul style="list-style-type: none"> - cerere - semnături ale alegătorilor susținători - copie a documentelor de identificare personală - 2 fotografii 		<ul style="list-style-type: none"> O coaliție electorală Un grup de inițiativă de 5 membri 	21+		5 000 GEL
Moldova	<ul style="list-style-type: none"> - certificat al organului suprem sau teritorial privind numirea - lista candidaților - date biografice - consimțământul candidaților la numire 	<ul style="list-style-type: none"> - petiții cu numărul cerut de semnături 		18+	<ul style="list-style-type: none"> - declarație privind: proprietăți imobiliare, conturi bancare, moșteniri, venituri și act de atestare a faptului că nu este supus unor restricții legale 	
Ucraina	<ul style="list-style-type: none"> - cerere de înregistrare semnată de conducătorul partidului - decizia organului superior al partidului - lista candidaților - consimțământul candidaților la numire și publicarea datelor lor biografice - date biografice, declarația de proprietate, pe venit, alte cheltuieli și responsabilitatea financiară - primirea depozitului financiar - 4 fotografii - fotocopii ale primei și celei de a doua pagini de pe pașaportul candidaților ca cetățeni ai Ucrainei - cerere de autonomire și consimțământul publicării datelor biografice - declarația de proprietate, pe venit, alte cheltuieli și responsabilitatea financiară - date biografice - confirmarea depozitului bancar - 4 fotografii - Fotocopii ale primei și celei de-a doua pagini de pe pașaportul candidaților ca cetățeni ai Ucrainei 			21+	<ul style="list-style-type: none"> - declarație privind: proprietăți, venituri, cheltuieli și salariul minim 	

Unii intervievați au menționat faptul că acțiunea de colectare de semnături ca și candidat independent este una pozitivă, fiind o modalitate de a cunoaște alegătorii și un mijloc de a comunica la nivel mai amplu ceea ce vor susține. Una dintre opinii a fost:

A fost un mod util de a vorbi cu oamenii.

Însă depozitele financiare substanțiale impuse au îngreunat participarea femeilor în alegeri ca și candidate independente.

Candidați independenți și aleși independenți

Numărul candidaților care participă în mod independent nu este mare, cu excepția ultimelor alegeri din 2014 din Ucraina.

Tabelul 32: Candidați independenți și aleși independenți

Țara	Candidați independenți		Aleși independenți	
	Bărbați	Femei	Bărbați	Femei
Armenia				
Azerbaidjan			34	8
Belarus			77	28
Georgia	370	59	66	7
Moldova	4	4		
Ucraina	1 649	287	95	

Funcții vacante

Funcțiile vacante constituie un subiect deosebit în cazul alegerilor care aplică un sistem al listei, prin care următorul de pe o listă a partidului este numit în funcție dacă aceasta devine vacantă. Acesta a fost aplicat pentru a depăși situațiile în care există o cotă de candidate femei, precum este cazul Armeniei. Legea nu prevede ca o altă femeie să ia locul uneia care se retrage. După cum a explicat cercetătorul armean, situația dată a generat o practică de retragere a femeilor după alegeri (nu este clar dacă aceasta este planificată dinainte) și de înlocuire a acestora cu un bărbat.

În cazul țărilor de studiu, și anume Armenia, Moldova, Georgia și Ucraina, care dețin sisteme de reprezentare proporțională (RP), funcția vacantă este ocupată de următoarea persoană de pe listă. În cazul alegerilor majoritare/pluraliste, au loc alegeri noi.

Cota

1. Cerința legală

Armenia este unica țară care a adoptat o cotă legală pentru femei în alegerile pentru Adunarea Națională.

Articolul 108 din Codul electoral, Numirea candidaților la funcția de vicepreședinte în Adunarea Națională în cadrul Sistemului electoral proporțional, partea 1 prevede:

ca fiecare partid politic sau alianță a partidelor politice să aibă dreptul de a nominaliza doar o singură listă electorală de candidați. Un partid politic inclus într-o alianță de partide politice are dreptul de a nominaliza o listă electorală separată în nume propriu. Numărul persoanelor de fiecare sex nu trebuie să depășească 80 % din întregul grup de cinci candidați pornind de la al doilea număr de pe lista electorală (2-6, 2-11, 2-16 și așa mai departe până la sfârșitul listei) a unui partid politic sau a unei alianțe de partide politice și a fiecărui partid inclus într-o alianță pentru alegeri în cadrul Adunării Naționale, conform sistemului electoral proporțional.

În practică, aceasta înseamnă că trebuie să existe cel puțin o femeie la cinci candidați de pe lista unui partid.

Însă, deoarece legea nu prevede ca o femeie care se retrage să fie înlocuită cu o altă femeie, în practică femeile se retrag după ce lista a fost acceptată și sunt înlocuite cu bărbați.

2. Acțiuni afirmative

În Georgia, legea permite ca prin acțiuni afirmative să fie sporit numărul femeilor care sunt alese. În 2011, Consiliul Parlamentar privind Egalitatea de Gen a propus modificarea Codului electoral al Georgiei și legea privind partidele politice care au introdus cotele voluntare. Modificarea a introdus un adaos de finanțare bugetară de 10 % pentru un partid, care a inclus cel puțin doi reprezentanți de sex diferit la fiecare zece candidați de pe lista de alegeri a partidului.⁵¹

Însă nu s-a reușit creșterea numărului de femei candidate și alese, deoarece din cei 16 subiecți înscriși pentru alegeri, doar șase au aplicat cota voluntară la listele lor electorale. Însă niciunul dintre acești șase subiecți politici nu a depășit pragul electoral de 5 % pentru a fi reprezentat în Parlament. Două partide principale/blocuri politice (Mișcarea Națională Unită și Coaliția georgiană Visul) au înregistrat cel mai mic număr de femei pe listele lor electorale față de alte partide.

Legea nu prevede ca fondurile suplimentare să fie cheltuite pe acțiuni de încurajare a femeilor de a candida sau de susținere a femeilor candidate, iar acest aspect este examinat de către Consiliul Parlamentar pentru Egalitatea de Gen.

În Belarus, președintele a stabilit o țintă informală de reprezentare a femeilor în Adunarea Națională de 30 %.

51. Articolul 30 din Legea organică a Georgiei cu privire la uniuni ale cetățenilor.

Tabelul 33: Cote și acțiuni afirmative

Țara	Cota adoptată	Cerința legală	Sancțiune	Aplicare	Voluntar	Stimulent
Armenia	Nu	Da	Nu		Nu	Nu
Azerbaidjan	Nu	Nu	Nu		Nu	Nu
Belarus	Informal Cotă de 30 %	Nu	Nu		Nu	Nu
Georgia	Cota voluntară	Nu	Subiecții politici care nu au respectat cota voluntară nu a primit 10 % adaos de finanțare bugetară în 2012. Începând din anul 2014, acesta a crescut de la 10 % la 30 %		Da	Da
Moldova	Nu	Nu	Nu		Nu	Nu
Ucraina	Cotă de 30 %	Nu	Nu		Da	Da ⁵²

Tabelul 34: Rate de succes ale femeilor și bărbaților în alegeri pentru organele legislative

Țara	Candidați		Aleși		Rata de succes	
	Bărbați	Femei	Bărbați	Femei	Bărbați	Femei
Armenia	950	214	117	14	12 %	7 %
Azerbaidjan	626	141	104	21	17 %	14 %
Belarus			80	30		
Georgia	1 954	788	132	18	7 %	2 %
Moldova	1 310	575	80	21	6 %	4 %
Ucraina	5 099	1 240	371	51	7 %	4 %

52. Partidele politice voluntare au dreptul să primească un adaos de 10 % din fondurile de stat anuale dedicate activităților statutare ale partidelor, care va fi distribuit în mod egal în rândul partidelor eligibile, dacă numărul unor persoane de un anumit sex între cei aleși din rândul membrilor partidelor politice din Parlament nu depășește 2/3 din numărul general al tuturor membrilor parlamentului aleși din acest partid politic.

Aceasta este măsura care trebuie să fie raportată la Consiliul Europei pentru monitorizarea Recomandării Rec(2003)3 privind participarea echilibrată a femeilor și bărbaților în procesul decizional politic și public⁵³ și se evaluează prin împărțirea numărului de persoane alese la numărul de candidați și înmulțirea cu 100.

Ratele de succes pentru candidatele femei sunt în mod consecvent sub cele ale bărbaților, însă nu cu foarte mult. Cea mai mare diferență există în Armenia, unica țară care a adoptat o cotă, însă nu deținem nicio informație cu privire la impactul numărului de femei care se retrag în favoarea bărbaților după ce sunt alese.

Studiul a examinat, de asemenea, ratele de succes pentru femei și bărbați în diferite sisteme electorale pentru care deținem informații.

Tabelul 35: Rata de succes pe sisteme electorale

Țara	Sistem electoral	Candidați		Aleși		Rata de succes	
		Bărbați	Femei	Bărbați	Femei	Bărbați	Femei
Armenia	RP	824	202	90	12	11 %	6 %
	Majoritar	125	12	41	2	33 %	17 %
Georgia	RP	1 584	729	61	16	4 %	2 %
	Majoritar	370	59	66	7	18 %	11 %

Informațiile disponibile din Armenia și Georgia sugerează faptul că, dacă femeile sunt alese în funcții majoritare în care partidul pe care îl reprezintă ar putea câștiga, ele au mai multe șanse de a fi alese.

Aceeași situație este valabilă și pentru funcțiile alese prin sistemul de reprezentare proporțională/listă a partidului. Dacă nu există cerințe de a plasa pe liste femeile în funcțiile care pot fi câștigătoare, atunci factorul determinant principal al succesului este probabilitatea sau alternativa ca partidul lor să acumuleze voturi.

Cu toate acestea, este clar că sunt alese mai multe femei prin sistemul RP decât prin cel majoritar. În Georgia, 61 % dintre femei au obținut funcții prin sistemul listei proporționale a partidului față de rata de 39 % a celor care au dobândit funcții pe baza sistemului majoritar.

53. Disponibilă la: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805e0848.

3. Măsuri legislative sau administrative pentru facilitarea participării femeilor

Nicio țară nu a avut vreo măsură specială cum ar fi asigurarea unor calendare și a unor metode de lucru pentru facilitarea participării femeilor, de exemplu prin lipsa întrunirilor în vacanța școlară sau evitarea sesiunilor nocturne târzii, dacă este posibil.

Într-adevăr, unele parlamente și adunări generale au reguli care îngreunează participarea femeilor. De exemplu, copiii sub vârsta de 16 ani nu pot avea acces la Parlamentul ucrainean și nu există niciun spațiu prevăzut pentru alimentarea bebelușilor.

Guvernarea administrativă locală și cea regională

Metoda alegerilor diferă în funcție de dimensiunea mandatului; deseori, orașele aleg după un sistem diferit de cel aplicat în satele mici.

Informațiile utilizate pentru studiu se bazează pe cele mai recente alegeri, așa cum se arată în următorul tabel.

Tabelul 36: Data celor mai recente alegeri locale (nivel administrativ)

Țara	Data ultimelor alegeri	Comentarii
Armenia	-	Nu există un ciclu fix pentru alegeri locale în Armenia, iar alegerile nu au loc toate concomitent. Acest studiu vizează perioada 2010-2015. Reglementare prin articolul 145 din actul intitulat perioade de timp pentru lansarea și desfășurarea alegerilor regulate și numirea și înregistrarea candidaților
Azerbaidjan	23 decembrie 2014	
Belarus	23 martie 2014	
Georgia	15 iunie 2014	
Moldova	14 iunie 2015	
Ucraina	25 octombrie 2015	

Tabelul 37: Cerințe și metoda de selectare a candidaților

Țara	Perioada mandatului	Numiri pe partide politice	Auto-numire	Alte numiri	Venitul candidantului	Depozit financiar
Belarus	Nu există informații					
Georgia	De la 5 242 la 153 537	Partidele stabilesc lista pentru alegeri proporționale		De către o coaliție electorală aprobată prin semnăturile a 1 % dintre alegători De către un grup de inițiativă de 5 persoane		
Moldova	Nu din anul precedent	Procesul-verbal al factorului decizional al partidului Informații biografice Conșimțământul pentru numire Copia actului de identitate	Alegeri pentru consiliul local Sprijinul a 2 % dintre alegători, dar cel puțin 50 Alegerile pentru primar Susținerea a 5 %, dar cel puțin 150 și cel mult 10 000		Declarație de venituri și active pe ultimii 2 ani	
Armenia	Nu din anul precedent	Carta partidului și lista electorală pentru alegerile din Erevan Decizia unității teritoriale a partidului Primirea plății depozitului Declarație de rezidență în zonă pentru 6 luni Copia actului de identitate personală	Aceleași informații ca și candidații politici			Candidatul pentru funcția de primar între 50 și 1 000 de ori salariul minim În funcție de numărul alegătorilor, Candidatul la funcția de membru al consiliului de la 10 la 100 de ori salariul minim

Țara	Perioada mandatului	Numele pe partide politice	Auto-numire	Alte numiri	Venitul candidaturii	Depozit financiar
Azerbaidjan	De la 51 la 48 778				Informații despre veniturile din ultimul an Detalii privind proprietatea înregistrată pe numele candidatului și al soțului/soției	
Ucraina	De la 83 la 17 000	<ul style="list-style-type: none"> - cererea de înregistrare semnată de șeful unei organizații locale a partidului politic și stampilată - copie a unei decizii a forului superior de conducere a unui partid local - decizie a unei conferințe, a unei organizări locale a partidului politic - lista candidaților (pentru circumscripția cu mai multe mandate) - consimțământul candidaților la numire și la publicarea datelor lor biografice - date biografice - declarație privind proprietatea, veniturile, cheltuielile și datorii financiare - 4 fotografii - primirea depozitului financiar (pentru circumscripție cu mai multe mandate) - fotocopii ale primei și celei de-a doua pagini ale pașapoartelor candidaților ca cetățeni ai Ucrainei 	<ul style="list-style-type: none"> - cerere de auto- numire și consimțământ privind datele biografice care se publică - date biografice - declarație privind proprietatea, veniturile, cheltuielile și datorii financiare - 4 fotografii - dovada constituirii depozitului financiar (pentru candidații la funcția de primar) 		Declarație privind proprietăți, venituri, cheltuieli și datorii financiare	4 salarii minime lunare pentru fiecare 100 000 de alegători din respectiva circumscripție electorală

1. Sisteme electorale

Sistemul electoral diferă. În Armenia, Georgia și în orașele mai mici din Ucraina, primarii și membrii consiliului sunt aleși printr-un sistem majoritar.

În orașele mai mari din Ucraina și Moldova, primarii sunt aleși printr-un sufragiu în una sau în două etape, dacă nu a fost atinsă cota de 50 % în prima rundă.

În Azerbaidjan, primarii sunt aleși de către membrii municipalităților lor în cadrul primei reuniuni după alegeri.

În Belarus, Președintele republicii numește șefii birourilor executive locale.

În Georgia, Moldova și Ucraina, membrii consiliilor locale și regionale sunt aleși printr-un sistem de reprezentare proporțională.

2. Depozite

Cerințele pentru a candida la nivel local sunt mai puține decât cele pentru candidații de la nivel național. Dacă candidații sunt din partea partidelor politice, depozitele sunt constituite de către partid.

3. Dimensiunea mandatului

După cum se poate observa din tabelul de mai sus, aceasta diferă semnificativ. Nu deținem informații din toate țările pentru a stabili dacă sunt alese mai multe femei la nivel local, la nivel de sat decât la nivel de orașe mari, însă studiile anterioare⁵⁴ sugerează acest lucru.

Tabelul 38: Membri aleși la nivel local în Belarus - Informații despre componența deputaților aleși ai consiliilor locale în cadrul celei de a 27-a convocări (2014)

Nivel de consiliu	Numărul femeilor alese vicepreședinți	% dintre deputații aleși pe sexe	
		Bărbați	Femei
Orașul Minsk	1	70,2	29,8
Nivel regional	6	80,3	19,7
Nivel districtual	118	67,6	32,4
Nivel urban regional	10	71,7	28,3
Nivel urban districtual	14	59,1	40,9
Nivel de burg	19	58,2	41,8
Nivel de sat	1 160	48,4	51,6
Total	1 328	53,7	46,3

54. „Democrația paritară: un apel îndepărtat din partea democrației. Studiu comparativ privind rezultatele primei și celei de-a doua runde de monitorizare a Recomandării Rec(2003)3 a Consiliului Europei cu privire la participarea echilibrată a femeilor și bărbaților la procesul decizional politic și public”, Consiliul Europei (2009), Strasbourg.

Cercetătorul a precizat că aceasta nu poate fi considerată ca fiind o regulă a femeilor, și anume cu cât este mai redus consiliul, cu atât femeile au mai multe șanse de a fi alese. Funcția de deputat într-un consiliu local redus presupune o activitate fără recompense financiare și ea consideră că aceasta descurajează bărbații.

Un raport al Comitetului Alegătorilor din Ucraina cu privire la alegerile locale⁵⁵ a constatat, potrivit situației din 2013, cu cât nivelul organului reprezentativ era mai mare, cu atât erau mai puține femei membre.

<i>Formațiuni de tip</i>	
<i>oblast</i> (regiuni)	12 %
<i>Raion</i> (Districte)	23 %
Nivel de sat	51 %
Locuințe	46 %

Numeroase persoane intervievate au precizat că se simt în măsură să candideze întrucât ele sunt de baștină din zonă și foarte cunoscute.

Aici m-am născut și, prin prisma serviciului meu [ea era directoarea unei școli], cunosc oamenii și problemele existente.

4. Candidați independenți

Conform informațiilor primite, se acceptă candidați independenți în Armenia, Moldova și Ucraina. În Belarus candidații independenți sunt, de fapt, din partea organelor publice și a organizațiilor mari deținute de stat.

55. Comitetul Alegătorilor din Ucraina, Raportul final privind monitorizarea participării femeilor în procesul electoral în cadrul alegerilor locale din Ucraina din anul 2015.

5. Ocuparea posturilor vacante

Tabelul 39: Ocuparea posturilor vacante la nivel local (administrativ)

Țara	Modul de ocupare
Armenia	Atunci când alegerile membrilor unui consiliu comunitar de consilieri sunt declarate nule, se desfășoară un nou vot cu aceiași candidați participanți la 21 de zile după ziua votării. Un nou vot cu aceiași candidați participanți poate fi desfășurat doar o singură dată.
Azerbaidjan	<p>Posturile vacante sunt ocupate prin majoritate simplă a voturilor colectate de către un candidat; nu există nicio cifră de afaceri minimă.</p> <p>Dacă rezultatele alegerilor dintr-un anumit district sunt anulate din cauza invalidității, ar trebui să se organizeze din nou alegeri în districtul respectiv în termen de două luni.</p> <p>Dacă a) membrul municipalității ales refuză mandatul, sau b) pierde mandatul sau c) decedează - într-o perioadă de peste șase luni înainte de un nou scrutin, noile alegeri ar trebui să fie organizate în respectivul district în următoarele două luni. În cazurile a) și b), persoana care a refuzat/pierdut mandatul nu poate fi numită din nou.</p>
Belarus	Nu există informații
Georgia	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dacă mandatul unui membru al Sakrebulo (organ reprezentativ în consiliul local), ales prin sistem proporțional, a fost încheiat anticipat, un candidat de pe poziția următoare pe lista partidului îi preia locul în consiliul local în termen de două săptămâni. 2. În cazul în care un membru retras a fost ales de către o coaliție electorală, funcția sa va fi ocupată de către următorul candidat al aceluiași partid de pe listă. 3. Dacă autoritățile unui membru al consiliului local (Sakrebulo) ales în sistemul majoritar au fost destituite anticipat, se desfășoară alegeri secundare în luna mai sau octombrie a anului următor.
Republica Moldova	<p>Se declară alegeri noi dacă:</p> <ul style="list-style-type: none"> - consiliul local a demisionat, a fost dizolvat sau numărul săi de membri a ajuns sub o treime din numărul prevăzut prin legea privind administrația publică locală; - primarul a demisionat, a fost revocat sau nu își mai poate exercita mandatul.
Ucraina	Următorul de pe lista partidului, dacă partidul a depășit pragul de trecere sau alegeri noi în cazul unor alegeri în sistem majoritar.

6. Cote și acțiuni afirmative – nivel administrativ

Tabelul 40: Cote și acțiuni afirmative la nivel local (administrativ)

Țara	Cota adoptată (descriere)	Ceriința	Sancțiuni	Aplicare	Voluntar Stimulent
Armenia	Nu este aplicabilă	Nu			Nu
Azerbaidjan	Nu este aplicabilă	Nu			Nu
Belarus	Nu este aplicabilă	Nu			Nu
Georgia	Un adaos de 10 % fonduri bugetare pentru părțile care au avut cel puțin doi reprezentanți de sexe diferite la fiecare 10 pe listă. Începând din anul 2014 aceasta a crescut la 30 % fonduri suplimentare, dacă există femei în proporție de cel puțin 30 % la fiecare 10 pe listă	Nu	Subiecții politici care nu respect cota voluntară nu primesc 30 % în plus la finanțarea bugetară		Nu
Moldova		Nu			Nu
Ucraina	Lege nouă privind ultimele alegeri locale introdusă pentru alegerile din 2015 30 % pentru fiecare sex pe listele de partid	Da, însă Legea a fost contestată	Unele comisii electorale locale nu au înregistrat liste ale partidului, întrucât nu au respectat cota. În regiunea Herson, unele liste au avut mai puțin de 30 % bărbați și astfel de liste nu erau înregistrate până când nu erau schimbate	Legea a fost contestată astfel că aplicarea a fost neuniformă	Nu

În Georgia, două blocuri de partide au adoptat cota voluntară și au primit o finanțare suplimentară de 30 %. Cercetătorul a precizat că, deși acest regulament afectează pozitiv numărul candidaților femeii, nu este suficient și este ineficace în abordarea reprezentării deficitare a femeilor în organele alese. În alegerile de la nivel administrativ din 2014, numărul candidaților femeii a crescut la 15 % în cazul funcțiilor majoritare, de la 11 % în 2010, iar pe listele partidului la 33 % de la 20 % în 2010.

În cazul alegerilor din 2015 din Ucraina, a fost adoptată o nouă lege care a introdus cerința unei cote minime de 30 % de reprezentare a fiecărui sex pe listele partidului, însă fără a se specifica poziția pe listă. Legea a fost introdusă imediat anterior alegerilor și a suscitât dispute cu privire la lege, ceea ce înseamnă că aplicarea acesteia a fost variabilă.

Consiliul Europei a însărcinat Comitetul Alegătorilor din Ucraina (CAU) să examineze rezultatul alegerilor privind reprezentarea femeilor⁵⁶. Deși legea nu a fost pusă în aplicare, studiul a constatat că, în cadrul consiliilor orășenești supuse cercetării, candidatele femeii au fost în proporție de 32,1 %, iar 18,1 % dintre acestea au fost alese. În cadrul *oblast*-urilor, candidatele femeii au fost în proporție de 29,6 %, iar 15 % dintre acestea au fost alese. Echilibrul de gen s-a îmbunătățit în 11 dintre cele 22 de orașe și în 17 dintre cele 22 de *oblast*-uri incluse în studiu. Femeile au fost primele pe listă în 11,4 % dintre zonele studiate, ceea ce înseamnă că acestea au beneficiat de mai multă publicitate și acoperire mediatică.

CAU a concluzionat că noile măsuri au funcționat.

- ▶ Au apărut mai multe femei în peisajul electoral.
- ▶ Femeile au fost pregătite să candideze din nou (68,6 % dintre femei, 59,3 dintre bărbați).
- ▶ Nu există un deficit de femei cu experiență, competente și capabile.

Rezumatul constatărilor

- ▶ Există o bază legislativă distinctă în toate țările cu privire la drepturile egale ale femeilor. Armenia și Georgia au prevăzut legi specifice cu privire la drepturile femeilor în ceea ce privește alegerile.
- ▶ Unele legi, de exemplu statutul de PSI al femeilor și absența unor limite privind contribuțiile financiare din Moldova, pot fi discriminatorii în mod direct sau indirect față de femei. Legislația neutră din punctul de vedere al genului poate fi discriminatorie în mod indirect dacă nu abordează dezavantajele inerente cu care se confruntă femeile.

56. Disponibil la: <http://cvu.org.ua/eng>.

- ▶ Cercetătorii din țară au fost de părere că sistemele electorale însele au reprezentat un impediment pentru participarea femeilor și că reprezentarea proporțională/sistemul listei partidelor a fost benefic pentru femei și le-a încurajat mai mult să candideze. Potrivit cifrelor din Georgia, mai multe femei au fost alese pe calea RP decât prin sistemul alegerilor majoritare. Însă studiul nu a reușit să elucideze efectul pozitiv al sistemului de reprezentare proporțională asupra ratei de succes a candidaților femei. Dacă nu există cerințe de a plasa pe liste femeile în funcțiile care pot fi câștigătoare, atunci factorul determinant esențial al succesului este probabilitatea sau alternativa ca partidul lor să câștige voturi.
- ▶ Ratele de succes ale candidatelor femei au fost în mod consecvent mai mici decât cele ale bărbaților.
- ▶ În cazurile în care au existat dovezi, acestea au susținut constatarea altora conform căreia cu cât zona reprezentată este mai mică, cu atât este mai mare numărul femeilor.
- ▶ În baza studiului elaborat, s-a constatat: în Armenia, Georgia și Ucraina, unde au fost introduse cote și acțiuni afirmative la nivel legislativ și/sau la nivel local, acestea au avut un efect limitat, dar pozitiv.
- ▶ Aplicarea eficace a legilor privind cotele și acțiunile afirmative este necesară pentru ca acestea să fie reușite.
- ▶ În afară de dificultățile privind acceptarea ca și candidat de către un partid politic, care sunt discutate mai sus în secțiunea privind partidele politice, cerința de a oferi detalii cu privire la venituri și proprietăți deținute poate dezavantaja femeile în fața alegătorilor. Deoarece candidatele femei tind să lucreze în sectorul public, este mai puțin probabil ca acestea să aibă venituri, economii sau proprietăți substanțiale.
- ▶ Costul financiar enorm și dificultatea de a obține publicitate pentru campanie electorală sunt, probabil, cauze atât pentru candidatele femei cât și pentru candidații independenți.
- ▶ Ratele de succes pentru candidatele femei sunt în mod consecvent sub cele ale bărbaților, însă nu cu foarte mult. Cea mai mare diferență există în Armenia, unica țară care a adoptat o cotă, însă nu deținem nicio informație cu privire la impactul numărului de femei care se retrag în favoarea bărbaților după ce sunt alese.
- ▶ Totuși informațiile din Armenia și Georgia sugerează faptul că, dacă femeile sunt alese în funcții majoritare în care partidul pe care îl reprezintă ar putea câștiga, ele au mai multe șanse de a fi alese.
- ▶ Acolo unde există cote, eficacitatea este anulată dacă femeilor li se permite să se retragă fie după ce lista a fost acceptată, fie după alegeri, locurile lor fiind ocupate de bărbați.
- ▶ Acțiunea afirmativă de a crește fondurile publice alocate partidelor care plasează femeile pe listele lor în proporție de cel puțin 30 %, așa cum este cazul Georgiei, a reușit să sporească numărul candidatelor femei în cadrul alegerilor locale (administrative) pentru funcții majoritare de la 11-15 % și pentru funcții pe listele partidelor de la 20 % în 2010 la 33 % în 2014. Însă această situație nu a influențat asupra numărului de femei alese.

D. MĂSURI DE SPRIJIN

Cercetătorilor le-a fost solicitat să identifice orice măsuri specifice introduse care, în opinia lor, au susținut femeile să candideze și să fie alese.

Armenia

Guvernul conlucrează cu ONG-urile pentru a derula un concurs anual de creștere a gradului de conștientizare a genului. Premiile sunt acordate pentru:

- ▶ cea mai bună comunitate urbană care implementează politica de gen;
- ▶ cea mai bună comunitate rurală care implementează politica de gen;
- ▶ cea mai bună femeie antreprenor;
- ▶ cea mai bună difuzare mediatică cu acoperirea aspectelor de gen.

Cel mai reușit aspect este să se pună în discuție subiectele ce țin de gen în zonele rurale, în care stereotipurile culturale sunt cele mai evidente.

Azerbaidjan

Nu au fost înregistrate măsuri de sprijin din partea Azerbaidjanului.

Belarus

În ultimii câțiva ani, au apărut unele tranziții pozitive care trebuie să fie luate în considerare.

Mișcări și rețele opuse

Asociația Publică „Mișcarea democratică independentă a femeilor” a început lucrările privind Platforma Națională pentru Gen (PNG) în 2011. S-a desfășurat o activitate pregătitoare semnificativă și 30 de organizații (partide politice de opoziție și asociații publice) au semnat PNG-ul. Însă de atunci nu s-a mai realizat aproape nimic. Membrii PNG se întrunesc de două ori pe an în cadrul unor reuniuni regulate, însă acestea deocamdată nu au culminat cu schimbări reale.

Rețeaua femeilor, intitulată „Mara”, a fost organizată în anul 2014. „Mara” reunește tinere femei din partide politice (de opoziție) care doresc să producă schimbări pozitive în interiorul partidelor lor și să crească numărul de femei membri ai partidelor, în general, și în rândul conducerii partidelor, în special. Acestea se axează mai degrabă pe organizarea internă a partidului, decât pe politici.

Georgia

Numărul unităților electorale

În cadrul alegerilor locale din 2014, numărul mandatelor a crescut în fiecare unitate autonomă. Deoarece mai multe femei sunt alese pe lista proporțională a partidului,

numărul crescut de unități (de la 10 la 15 în fiecare comunitate autonomă) este un factor benefic pentru candidatele femei. Însă, în cadrul sistemului majoritar, districtele în care au avut loc alegeri pentru un singur mandat nu au fost modificate și continuă să dezavantajeze femeile.

Pragul electoral

Deoarece femeile sunt preponderent la sfârșitul listelor electorale, pragul electoral redus (de la 7 % la 5 %) sporește șansele acestora de a fi alese.

Sprijin pentru alegătorii de minoritate etnică

Materialele electorale și instrucțiunile privind modul de votare sunt disponibile în diferite limbi. De asemenea există dezbateri televizate în limbi minoritare pentru a încerca o creștere a ratei de participare a alegătorilor de minoritate etnică în alegeri.

Republica Moldova

Formare

Formarea și încurajarea femeilor pentru a candida trebuie să aibă loc cel puțin cu doi ani înainte de perioada alegerilor. În 2007, după alegerile locale, 163 de femei au fost alese în funcția de primar, pe când în 2011 - 166 de femei. Așadar, eforturile de formare a femeilor anterior de campania electorală sunt foarte ineficiente în sporirea numărului de femei alese. Un număr din ce în ce mai mare de organizații au început mult mai devreme formarea pentru alegerile locale din 2015. În cadrul alegerilor locale din 2015, 183 de femei au fost alese în funcția de primar.

Femeile ONU și PDONU au derulat acțiuni de formare pentru legiuitorii femei cu privire la utilizarea eficace a rețelelor de socializare pentru creșterea vizibilității acestora în fața electoratului și pentru a susține stabilirea contactului cu electorii.

Cote

Platforma pentru Egalitatea de Gen reprezintă o coaliție de ONG-uri al căror scop este de a promova egalitatea de gen în cadrul politicii publice. Acestea s-au axat pe introducerea unei cote de 40 % a femeilor alese în Parlamentul moldovean.

În aprilie 2016, Parlamentul moldovean a adoptat o lege pentru introducerea unei cote de cel puțin 40 % femei pe listele cu candidați ale partidelor. Pentru moment, legea nu pare să aibă competențe obligatorii.

Mass-media

În 2013 a fost desfășurat un proiect de către Asociația Presei Independente și a Femeilor ONU în cadrul Programului de Capacitare Economică a Femeilor,⁵⁷ în care cele 17 instituții tipografice și mass-media online și-au analizat rezultatele pe grile concepute de experți externi cu privire la reprezentarea în cadrul acestora a bărbaților și a femeilor. Analiza a fost publicată lunar. În cele nouă luni ale proiectului, acoperirea acestora a fost egalizată, deși la moment există dificultăți majore. În februarie 2013, femeile au fost reprezentate în 16,7 % dintre articole, iar în octombrie 2013 acoperirea a crescut la 28,6 %.

Ucraina

Grupul pentru egalitatea de șanse a genului

Pentru prima dată, a fost înființat în 2011 grupul parlamentar „Egalitatea de șanse” în cadrul Verkhovna Rada (Parlamentul ucrainean). Acesta a inclus 15 membri ai Parlamentului de diferite orientări. Inițiatorii au identificat ca priorități asigurarea egalității de șanse pentru femei și bărbați în ceea ce privește:

- ▶ piața muncii;
- ▶ educație;
- ▶ accesul la medicamente;
- ▶ participarea la viața socială și politică a Ucrainei.

În special, aceștia au preconizat să colaboreze la adoptarea unui număr de legi și inițiative sociale cu privire la combaterea violenței în familie și protejarea copiilor, a familiilor și a mamelor sau a taților care cresc copiii singuri. Una dintre primele inițiative comune ale asociației a fost un act de modificare a Codului administrativ al Ucrainei cu privire la consolidarea responsabilității pentru violența în familie. Membrii Parlamentului ucrainean care s-au alăturat Asociației au considerat, totodată, că una dintre sarcinile acestuia a fost să modifice atitudinile publice față de politica de gen. În general, aceștia „au prevăzut să aducă în discuție introducerea cotei voluntare pentru o mai bună reprezentare a femeilor pe listele electorale ale partidelor”.

Parlamentul a continuat tradiția în cadrul celei de a șaptea convocări și a constituit grupul pentru egalitatea de șanse la 25 decembrie 2012. Grupul parlamentar de MP nou-înființat a fost de acord să promoveze principiile privind egalitatea de gen pentru a implica femei în viața politică și a prelucra inițiative legislative comune cu privire la acest subiect.

57. Disponibil la: http://api.md/upload/editor/FINAL_REPORT_Mass-media_institutions_selfassessment_through_gender_dimension.pdf.

Diferitele poziții politice au separat în cele din urmă acest grup în două subgrupuri în 2013. Acesta nu a fost activ până la sfârșitul convocării din cauza situației politice din Ucraina.

În 2014, membrii Parlamentului au constituit un grup inter-partide pentru gen, intitulat „Egalitatea de șanse”, care a inclus 26 de deputați. Intenția lor a fost să se axeze pe două tematici-cheie: promovarea egalității de gen sub aspectul implicării active a femeilor în viața politică, precum și lansarea de inițiative legislative comune pentru apărarea acestui aspect.

Printre domeniile de activitate prioritare, grupul este implicat în:

- ▶ combaterea violenței în familie;
- ▶ protecția femeilor și a copiilor;
- ▶ egalitatea de șanse pentru bărbați și femei în diferite sfere ale vieții publice.

Activitatea desfășurată la nivelul grupului inter-partide pentru gen din Ucraina pe parcursul a patru ani a înregistrat atât reușite, cât și provocări.

Printre reușite, pot fi identificate următoarele practici:

- ▶ actualizarea aspectelor de gen în Parlament, de exemplu campania de combatere a cancerului la sân sau participarea la evenimente internaționale privind aspecte de gen;
- ▶ o cotă de gen aprobată în două legi: „Cu privire la partidele politice” (2013) și „Cu privire la alegerile locale” (2015);
- ▶ deschiderea unei „săli a copiilor” într-una dintre clădirile parlamentare.

În același timp, persistă unele provocări care continuă să blocheze obținerea unor rezultate mai eficiente ale activității sale:

- ▶ neperceperea politicii de gen de către membrii Parlamentului, inclusiv a faptului că „problemele copiilor sunt ale femeilor”;
- ▶ diferențierea politică a fracțiunilor continuă să existe pentru membrii grupului pentru probleme de gen;
- ▶ lipsa unor colaborări constructive între grupul pentru probleme de gen și societatea civilă.

În pofida tuturor provocărilor enunțate anterior, grupul de gen „Egalitatea de șanse” din cadrul Verkhovna Rada s-a dovedit a fi eficient în promovarea integrării perspectivei de gen.

Răspunsuri din partea persoanelor intervievate

Celor 53 de femei care au fost intervievate li s-a cerut să identifice principalele aspecte care le-au susținut atât în campaniile lor electorale, cât și după ce au fost alese.

Cel mai important factor de suport a fost sprijinul acordat de familie.

Pentru multe dintre persoanele intervievate, mai ales cele care sunt candidate în orașe

mici și sate, membrii familiei lor au fost unicele persoane care le-au sprijinit campania electorală.

Sprijinul din partea partidelor politice a fost acordat preponderent la tipărirea unor pliante sau a altor materiale proporționale, la organizarea a trei sesiuni de informare specifice lansate pentru candidați de către partidul lor și a unei sesiuni de formare specifică pentru candidatele femei cu privire la competența de conducere și comunicare. Două dintre persoanele intervievate au răspuns că au fost susținute de către liderul de partid, iar altele două au menționat faptul că experiența lor în cadrul partidului a constituit o sursă de sprijin. Într-unul dintre cazuri, partidul a organizat evenimente și concerte în cadrul campaniei.

ONG-urile pentru femei au fost de asemenea remarcate ca sursă de sprijin. Acestea au oferit sprijin prin organizarea cursurilor de formare și a seminarilor. Trei dintre persoanele intervievate au relevat faptul că au fost îndrumate permanent de către ONG-uri și asociația națională a administrației locale. Cu toate acestea, unele persoane intervievate au evidențiat faptul că ajutorul general și sprijinul pe care l-au primit din partea ONG-urilor pentru femei au constituit o sursă de inspirație în procesul de depunere a candidaturii lor. Una dintre candidate a fost încurajată să candideze de către o organizație internațională care îi susținea minoritatea etnică a acesteia.

Printre alte aspecte menționate au fost incluse:

- ▶ sistemul listei partidului, însemnând că acestea nu derulează campania electorală pe cont propriu;
- ▶ cote pentru femeile de pe listele partidului;
- ▶ grupul parlamentar pentru egalitatea de șanse care a planificat o întrunire locală;
- ▶ rețelele de socializare ca mijloc de obținere a sprijinului, inclusiv din diasporă (indicate de trei persoane);
- ▶ colectarea semnăturilor pentru acordarea sprijinului la nivel local;
- ▶ reputația în comunitatea locală - aceasta a fost relevantă în mare parte în sate și în orașele mici.

Exemple de acțiuni de sprijin din partea altor țări

Sensibilizarea

În Turcia, Asociația de Susținere a Candidatelor Femei - KA.DER a recurs la campanii mediatice inovatoare pentru a evidenția lipsa candidatelor femei. În 2007, aceasta a elaborat postere cu femei antreprenoare bine cunoscute, actori și cântăreți purtând cravate și mustață cu sloganul: „Trebuie să fii bărbat pentru a intra în Parlament!”. În 2009, Asociația a utilizat panourile publicitare a trei lideri bărbați ai principalelor partide

stând umăr la umăr și cu un text din care se deduce că acestea sunt unite în preferința lor pentru candidații bărbați și nu pentru candidatele femei.⁵⁸

Inițiativele de recrutare

Proiectul din 2012, lansat de către Centrul pentru Femei Americane și Politică din cadrul Universității Rutgers, a vizat femeile cu vârsta peste 45 de ani care erau mai susceptibile de a deține roluri de conducere și responsabilități familiale reduse. Acestea au fost întrebată dacă s-au gândit vreodată să devină reprezentanți politici și au fost incluse în grupurile de experți la elaborarea unor programe de formare și rețele de colectare a fondurilor concepute pentru a le susține să reușească.⁵⁹

La capătul celălalt al scării de vârstă, Organizația Internațională a Cercetașelor a derulat o campanie pe termen lung în numeroase țări, intitulată „To Get Her There” (Să o ajutăm să ajungă acolo), concepută pentru a crea „o poziție de lider echilibrată” și „a asigura o reprezentare echitabilă a femeilor în funcțiile de lider în toate sectoarele și la toate nivelurile societale în cursul unei generații”.

Rețelele de colectare a fondurilor

Lista EMILY, stabilită în SUA, a fost înființată în 1985 pentru a recruta și a forma femei, dar și pentru a colecta fonduri din partea susținătorilor pentru alegerea lor. Se afirmă că aceasta a susținut: 87 de membre democrate ale Congresului, 16 senatoare, 9 guvernatoare și peste 500 de femei pentru mandate publice și locale.⁶⁰

Acțiuni ale partidelor politice

Partidul Britanic al Muncii a adoptat o politică pe termen redus a „Tuturor listelor mici în care sunt înregistrate femei”. Atunci când o femeie, membră a Parlamentului în funcțiune, se pensionează sau dacă se pensionează un bărbat care ocupă o funcție, care ar putea fi câștigată de partid, membrii partidului local trebuie să aleagă un candidat de pe o listă a femeilor. Această practică este aplicată la nivel național și local. În urma alegerilor din 2015, 43 % dintre membrii Parlamentului din Partidul Muncii sunt femei.

În Suedia, secțiile dedicate femeilor din interiorul partidelor principale au creat baze de date conținând nume și CV-uri ale unor potențiale candidate care ar putea fi prezentate reprezentanților partidului, pentru ca aceștia să caute femei pentru a le introduce pe listele lor.⁶¹

58. Disponibil la: www.hurriyedailynews.com/default.aspx?pageid=438&n=campaign-for-women-launched-at-empty-hall-2010-10-11.

59. Disponibil la: www.cawp.rutgers.edu/sites/default/files/resources/pressrelease_10-07-10_2012.pdf.

60. Disponibil la: www.emilylist.org.

61. Wistrand B. (1981), *Swedish women on the move* (Femeile suedeze în mișcare), Institutul Suedez, Stockholm.

Condiții de muncă în parlamente

În Danemarca, după ora 19.00 nu se mai votează. În Suedia, se evită pe cât e posibil votarea seara și, în general, nu se votează luna sau vinerea. Aproape 40 % dintre parlamente își adaptează programul după vacanțele școlare.⁶²

În Scoția, membrii și vizitatorii au la dispoziție facilități de îngrijire a copiilor. Acest aspect este conceput ca fiind „un element important în crearea unui parlament transparent și accesibil”.⁶³

Rezumatul constatărilor

- ▶ Programele de formare sunt importante pentru a încuraja femeile să se înregistreze în calitate de candidate și pentru a le susține atât în campanie electorală, cât și atunci când sunt alese. Acestea trebuie să fie lansate cu cel puțin doi ani înainte de alegere pentru a fi eficiente.
- ▶ ONG-urile și alte organizații pot juca un rol foarte important în formarea și încurajarea femeilor de a-și depune candidatura.
- ▶ Sistemul de liste de partid favorizează femeile să candideze, deoarece campania este derulată mai ușor în cadrul unui grup.
- ▶ ONG-urile joacă un rol important în susținerea candidadelor femei în fața alegătorilor și în exercitarea de presiuni asupra legiuitorilor și tragerea la răspundere a acestora.
- ▶ Auto-monitorizarea mediatică a crescut procentul articolelor care prezintă femeile.
- ▶ Sprijinul inter-partide și colaborarea pentru întreprinderea unor acțiuni cu privire la aspecte de gen, cum ar fi grupul de gen din Ucraina, au accentuat profilul acestor aspecte și au contribuit la înregistrarea unor progrese.
- ▶ Ar putea avea succes campaniile specifice care vizează anumite grupuri de femei, de exemplu femeile în vârstă sau mai tinere.
- ▶ Acțiunile de abordare a penuriei de resurse financiare ale femeilor ar putea favoriza mai multe femei să candideze în alegeri.
- ▶ Condițiile de activitate pentru parlamente și consilii locale pot fi modificate pentru a le face mai accesibile femeilor.

62. Palmieri S. (2011), *Gender-sensitive parliaments* (Parlamente orientate spre gen), Uniunea Interparlamentară, Geneva.

63. Disponibil la: www.scottish.parliament.uk/visitandlearn/12522.aspx.

Studiul a furnizat informații cantitative și calitative cu privire la situația femeilor din țările Parteneriatului estic și la modul în care aceasta are un impact asupra oportunităților lor de a candida și de a fi alese la nivel național, regional și local.

În fiecare dintre țările incluse în studiu au fost adoptate legi care garantează femeilor drepturi egale cu cele ale bărbaților, însă femeile nu beneficiază în mod egal de reprezentare politică. În medie, în țările supuse studiului, 23 % dintre femei candidează pentru a fi alese în parlamente și 16 % dintre acestea sunt alese. Acest procent variază de la 30 % dintre candidați în Moldova la 18 % dintre candidați în Armenia și Azerbaidjan. Dintre candidații aleși în Parlamentul din Belarus, 27 % sunt femei, însă în cel din Armenia doar 10 % constituie femei.

Sunt multe similarități între toate țările și, în pofida diferitor realități politice și provocări, există o bază comună în dorința de a căuta modalități de creștere a gradului de reprezentare politică a femeilor.

Studiul a confirmat impedimente semnificative care limitează implicarea politică a femeilor.

Dezavantajele principale evidențiate de către toți cercetătorii și de către 21 dintre cele 53 de persoane intervievate în toate țările supuse studiului sunt stereotipurile culturale, atitudinile, valorile, normele și prejudecățile în legătură cu poziția femeii, care sunt profund înrădăcinate. Convingerea este că rolul principal al femeii este de a sta acasă și de a avea grijă de familie și că ea nu este capabilă să ia decizii sau să conducă organizații la fel ca bărbații.

Aceste atitudini față de femei se reflectă mai proeminent în atitudinile față de violența împotriva femeilor. Chiar și în țările unde există legi, precum Azerbaidjan, Georgia și Moldova, numărul cazurilor raportate autorităților și al celor de urmărire penală continuă să fie minim față de cele declarate la ONG-uri. De exemplu, s-a estimat că una din trei femei din Belarus a fost supusă abuzurilor fizice.

Femeile sunt dezavantajate și din punct de vedere economic. În medie, 52 % dintre femei și 65 % dintre bărbați participă pe piața muncii.

Femeile au venituri mai mici. În medie, în țările supuse studiului, acestea câștigă 59 % din veniturile bărbaților.

Femeile chiar dețin roluri de conducere - Belarus și Moldova se află printre primele 10 dintr-un număr de 128 de țări studiate de OIM, însă acestea suferă de pe urma segregării profesionale, activând în principal în sectoare puțin plătite, cum ar fi domeniul hotelier

și catering, distribuție cu amănuntul, educație și în domeniul medical și al asistenței sociale. Aceasta se datorează faptului că acum există un procent mai mare de femei absolvente de studii superioare decât bărbați în toate țările chestionate, cu excepția Azerbaidjanului.

Stereotipurile culturale și efectul asupra poziției economice a femeilor sunt jignitoare, deoarece împiedică femeile să simtă că sunt capabile să candideze în alegeri.

În prezent, candidatele femei și cele care sunt alese constituie minoritatea. Aceasta înseamnă că deseori se așteaptă de la ele să se descurce mai bine decât bărbații în același rol. Prezența unor femei mai eficiente și mai competente în parlamente, la adunări naționale și administrații locale și regionale ar spori vizibilitatea femeilor și le-ar face să fie percepute mai puțin ca o excepție, fortificând astfel încrederea publicului în capacitatea lor de a-și desfășura munca și ajutând la combaterea opiniilor stereotipice.

Informațiile de care dispunem despre candidați și despre persoanele alese confirmă acest lucru. Femeile care au candidat dețin competențe și experiență la un nivel considerabil. Aproape toate au diplome de studii superioare: 100 % în Armenia, în Azerbaidjan și Belarus; 98 % în Ucraina. Femeile care au fost intervievate au deținut funcții de putere și influență care presupuneau competențe profesionale și de conducere, de exemplu ca directoare de spitale, avocate și directoare de licee.

Este clar că, în pofida poziției economice a femeilor în ansamblu, nu există un deficit de femei calificate și capabile în țările Parteneriatului estic, care să poată prelua roluri politice.

Există dovezi semnificative, ca urmare a sondajelor incluse în studiu, care arată că atitudinile față de femei ca reprezentanți politici se schimbă și această schimbare este rapidă în rândul alegătorilor mai tineri. Conform unui studiu IND din Ucraina⁶⁴, alegătorii sunt mai preocupați de istoricul și afilierea politică a unui candidat decât de genul acestuia.

În acest sens, publicul se află în fața partidelor politice și a celor din cadrul acestora care selectează candidați.

Doar trei dintre partidele politice incluse în studiu au lideri femei, iar șapte au vicepreședinți femei. Procentul femeilor în cele mai înalte organe executive variază de la 40 % într-un partid din Azerbaidjan la 5-10 % în Armenia.

Majoritatea partidelor investigate au avut secții sau organizații dedicate femeilor, însă acest fapt nu a fost reflectat în politicile partidelor. Niciunul dintre partidele incluse în studiu din Armenia, Georgia, Belarus sau Ucraina nu a adoptat politici specifice femeilor,

64. Programul de dezvoltare al Organizației Națiunilor Unite și al Institutului Național Democratic (2011), „Empowering women for stronger political parties” (Capacitatea femeilor pentru partide politice mai puternice), PDONU și IND, New York.

cum ar fi cu privire la reprezentarea femeilor sau la violența împotriva femeilor și a fetelor în programele lor specifice de partid pentru ultimele alegeri.

Aceasta conduce la opinia că problemele femeilor nu sunt importante și că femeile însele nu au un loc în viața politică.

Din ce în ce mai mult, partidele politice vor trebui să atragă voturile unor tineri cu o gândire mai independentă, inclusiv ale alegătorilor femei tinere, iar acesta ar putea fi un factor determinant pentru schimbare.

Studiul a analizat și sistemele electorale din țările Parteneriatului estic și în ce măsură acestea constituie un sprijin sau un dezavantaj pentru reprezentarea politică a femeilor. Chiar dacă sistemul electoral nu va reuși singur să asigure schimbările necesare, cercetătorii și interviuatorii au considerat că un sistem de reprezentare proporțională este mai favorabil femeilor. Sistemul RP este mai eficace atunci când este combinat cu alte măsuri cum ar fi cotele și/sau acțiunile afirmative.

Exemplele pe care studiul le-a identificat în Armenia și Ucraina, unde au fost adoptate cote legislative, denotă faptul că numărul candidatelor femei și al femeilor alese a crescut ne semnificativ. Însă în Armenia, unica țară care a adoptat o cotă legislativă formală, prin care femeile trebuie să fie incluse pe listă, practica femeilor de a demisiona și de a fi înlocuite de bărbați, fie după ce a fost întocmită lista, fie după alegeri, anulează intenția măsurii respective.

Exemplul alegerilor locale din Ucraina din anul 2015, în care s-a adoptat o cotă de 30 % care nu a fost aplicată la nivel universal confirmă importanța aplicării eficace și necesitatea de a preciza că femeile trebuie să fie plasate pe poziții cu potențial de câștig pe listele partidelor.

În Georgia, acțiunea voluntară afirmativă sub forma finanțării suplimentare acordate partidelor politice care au ales să includă o proporție a femeilor pe lista candidaților nu s-a dovedit a fi eficace în creșterea numărului femeilor alese. Motivul a fost că doar partidele mai mici, care au avut mai puține șanse să fie alese în Parlament, au adoptat măsura.

Așadar, este necesară legiferarea cotelor, în care să se prevadă că femeile trebuie să fie pe poziții cu potențial de câștig și puse în aplicare în mod corespunzător. În cazul în care o femeie demisionează după alegeri sau după ce lista a fost stabilită, ar trebui să o înlocuiască o altă femeie.

Ar trebui să se aplice stimulente financiare pentru toate partidele, în locul sistemului pe bază de voluntariat, și să se specifice că orice adaos la fondurile de stat este necesar să fie garantat că va fi cheltuit în vederea favorizării mai multor femei să candideze în alegeri și în susținerea campaniilor electorale ale acestora.

În afară de stereotipurile culturale și de prejudecăți, al doilea cel mai important obstacol pentru femei în calea obținerii de funcții politice, precum au declarat persoanele

intervievate, este penuria resurselor financiare. Există un preț de cost pentru a fi selectat în calitate de candidat și pentru a participa la întruniri și conferințe ca să devii cunoscut în interiorul unui partid politic. Însă cel mai mare impediment pentru femeile intervievate a fost prețul de cost al unei campanii electorale efective. În general, deși partidele au susținut candidatele femei cu unele materiale publicitare și pliante, a fost necesar ca acestea să se asigure din sursele financiare proprii. Acesta a fost un dezavantaj și mai mare pentru candidatele independente, deoarece trebuiau, în unele cazuri, să găsească depozite financiare pentru candidatura lor.

Întrucât femeile sunt dezavantajate economic, acestea au mai puțin acces la resurse financiare decât bărbații și, prin urmare, nu își pot exercita dreptul de a candida pentru o funcție din cauza lipsei banilor.

În interiorul partidelor, probabil că fondurile ajung la cei care au cele mai mari șanse de câștig, astfel perpetuând ordinea existentă.

Un argument identificat în cadrul studiului împotriva introducerii cotelor și a altor măsuri speciale pentru încurajarea femeilor de a candida este faptul că legislația oferă atât bărbaților, cât și femeilor drepturi egale să candideze și să fie alese. Totuși această legislație, „neutră din punctul de vedere al genului”, nu abordează inegalitățile de gen și ignoră inegalitățile evidente existente la nivelul șanselor femeilor de a participa la viața politică. Această inegalitate poate fi abordată doar prin adoptarea unor măsuri speciale temporare precum introducerea unor cote și acțiuni afirmative eficace.

De asemenea, nu se poate ignora faptul că abordarea inegalităților pentru femei va avea un impact semnificativ asupra numărului de bărbați care dețin în prezent funcții în organele alese și că tocmai acele organe sunt cele care vor trebui să adopte legislația pentru a produce schimbarea.

Însă opiniile fluctuante ale alegătorilor și dorința de legitimitate democratică sunt factori determinanți principali în soluționarea unei reprezentări politice echilibrate a femeilor și bărbaților. În context, există unele măsuri distincte care pot fi întreprinse pentru ca schimbarea să se producă.

Recomandări

SPECIFICE FIECĂREI ȚĂRII

Armenia

Ar trebui să se aibă în vedere stabilirea unor măsuri pentru a preveni subminarea intenției de a introduce cote de femei pe listele partidului, prin practica demisiei femeilor după acceptarea listei sau după alegeri și înlocuirea lor cu bărbați. De exemplu, aceasta se poate realiza prin legiferarea faptului că un membru care se pensionează ar trebui să fie înlocuit de următorul candidat de pe lista partidului care face parte din cel mai puțin reprezentat sex.

Azerbaidjan

Este necesar să se ia în considerare introducerea unor acțiuni afirmative, de exemplu de stimulente financiare, pentru a încuraja partidele politice să aleagă femei în funcții pentru care există șanse de câștig.

Belarus

Statul ar trebui să țină cont de colaborarea cu ONG-urile care sprijină femeile pentru a asigura respectarea politicilor privind egalitatea de gen.

Georgia

Este necesar să se asigure faptul că stimulentele financiare acordate partidelor politice care includ femeile pe listele partidelor este garantat pentru a susține femeile care vor fi alese în calitate de candidat pe durata campaniei și atunci când sunt alese pentru prima dată. Plata financiară ar putea fi acordată în funcție de prezentarea dovezii desfășurării acestor acțiuni.

Ar trebui să se evalueze eficacitatea doar a stimulentele financiare pentru a încuraja creșterea ratei de candidate femei și de femei alese și să se ia în considerare alte inițiative dacă se constată că stimulentele nu funcționează.

Republica Moldova

Trebuie să se dea garanții că legea adoptată recent, prin care s-a introdus o cotă de 40 % a femeilor pe listele partidului, este pusă plenar și eficace în aplicare prin includerea cerinței ca femeile să fie plasate pe poziții cu potențial de câștig.

Ucraina

Este necesar să se garanteze faptul că cerința cotei de 30 % pentru listele partidului în alegerile locale este pusă în aplicare în mod corect și că nu sunt înregistrate liste care

nu sunt conforme. Trebuie să se sporească eficacitatea legii prin introducerea unei cerințe pentru plasarea femeilor pe poziții cu potențial de câștig.

Trebuie să se asigure faptul că toți copiii cu vârsta sub 16 ani pot avea acces în clădirea Parlamentului și să se pună la dispoziție un spațiu pentru părinți și bebeluși.

Georgia, Moldova și Ucraina

Este necesar să se ia în considerare introducerea unor cote legale pentru alegeri în sistem RP pentru organele legislative.

PENTRU TOATE ȚĂRILE

Partide politice

Trebuie să se ia măsuri pentru a încuraja și a susține mai multe femei să își depună candidatura și să fie alese, inclusiv:

- ▶ să se adopte criteriile de selecție transparente pentru candidate, care să nu fie bazate pe contribuția financiară în partid;
- ▶ să se vizeze susținerea financiară a candidatelor femei;
- ▶ să se încurajeze femeile pentru a-și depune candidatura și să se asigure formarea acestora cu cel puțin doi ani înainte de alegeri (exemplul practicii de susținere din Republica Moldova);
- ▶ să se elaboreze o strategie de dezvoltare a capacităților pentru membrele partidului și candidatele din cadrul partidelor;
- ▶ să se acorde îndrumări și sprijin femeilor după ce au fost alese;
- ▶ să se inițieze acțiuni pentru majorarea numărului de femei în funcții de lider în cadrul partidului;
- ▶ să se sporească vizibilitatea candidatelor femei și a reprezentantelor alese în mass-media;
- ▶ să se urmărească echilibrul de gen în cadrul grupurilor și meselor rotunde în activitățile publice organizate de către partid;
- ▶ să se adopte politici cu privire la problemele femeilor în activitățile partidelor și evenimentele electorale în urma consultării cu femeile membre ale partidelor și ONG-urilor și publicarea acestora pe scară largă;
- ▶ să se consolideze rețelele și organizațiile femeilor în cadrul partidului și să se creeze spații și oportunități pentru discutarea agendelor și politicilor partidelor pentru femei;
- ▶ să se asigure faptul că toate nivelurile organizațiilor partidelor, în special cele locale, cunosc și pun în aplicare politici pentru susținerea candidatelor și alegerea femeilor;

- ▶ să se urmărească echilibrul de gen la nivelul grupurilor care selectează candidați;
- ▶ să se conteste opiniile stereotipice privind femeile și să se aducă în atenția publicului preocupările cu care se confruntă femeile prin declarații publice din partea membrilor partidului lider;
- ▶ să se introducă și să se pună în aplicare standarde de conduită pentru membrii partidului în ceea ce privește observațiile și acțiunile care denigreză candidatele femei și membrele alese.

Guverne/partide conducătoare

Trebuie să se susțină reprezentarea publică a femeilor în următoarele moduri.

- ▶ Să se introducă cote pentru funcții dedicate femeilor și vicepreședinți în comitetele guvernamentale.
- ▶ Să se ia în considerare adoptarea legilor care să aibă un efect pozitiv asupra reprezentării politice a femeilor, inclusiv măsuri care abordează aspectele sociale și economice ale vieții femeilor, precum și introducerea cotelor legale și a acțiunilor afirmative prin care să se asigure că sprijinul respectiv, inclusiv cel financiar, vizează femeile.
- ▶ Să se studieze legislația „neutră din punctul de vedere al genului” pentru a aprecia impactul său diferențial asupra femeilor și bărbaților și inițiate acțiuni pentru a reduce orice impact advers, de exemplu, prin introducerea unor măsuri temporare prin care să se abordeze reprezentarea deficitară a femeilor în organele alese.
- ▶ Să se asigure că problemele femeilor sunt integrate în programul legislativ și să fie susținute prin planificarea instituirii unui grup pentru egalitatea de șanse (de gen) (de exemplu, Ucraina).
- ▶ Să se susțină realizarea unor planuri de acțiune privind egalitatea de gen prin asigurarea faptului că se alocă suficiente resurse și să se monitorizeze, să se evalueze și să se raporteze public impactul măsurilor adoptate și gradul de succes al acestora.
- ▶ Să se încurajeze organizațiile, care reprezintă administrația locală și cea regională, să ofere instruire și sprijin candidatelor femei și femeilor alese în organele administrative.
- ▶ Să se dea asigurări că parlamentele naționale și administrațiile locale și regionale se consultă cu privire la modalitățile de colaborare prin care sunt susținute femeile, inclusiv măsuri care să permită celor cu responsabilități de îngrijire să joace un rol plener.
- ▶ Să se introducă și să se pună în aplicare standarde de conduită pentru membrii aleși în vederea asigurării faptului că femeile sunt tratate cu respect.
- ▶ Să se asigure faptul că birourile statistice colectează statistici fiabile defalcate pe gen cu privire la PSI, minorități etnice și religioase și cetățeni care locuiesc în străinătate.
- ▶ Să se dea garanții că se pun la dispoziție de către Comisiile Electorale Centrale statistici fiabile defalcate pe gen cu privire la candidați în alegeri legislative, regionale și locale, precum și la persoanele alese.

- ▶ Să se sprijine rețelele de funcționare alese și inițiativele de dezvoltare a capacității, în special a celor care vizează femeile.
- ▶ Să se asigure că administrația națională și locală, precum și administrațiile publice, colectează date fiabile defalcate pe gen cu privire la femeile care sunt alese în funcții.
- ▶ Să se realizeze campanii de sensibilizare pentru funcționarii aleși cu privire la aspectele legate de gen și la importanța reprezentării politice a femeilor.

Dincolo de cadru

Mila Teshaieva (Kiev) utilizează fotografia pentru a percepe forțele motoare care stau la baza construirii societăților din punctul de vedere al unui cercetător curios. Această serie, intitulată „Dincolo de cadru” și reprodusă aici, reflectă realitatea cotidiană a femeilor active din țările Parteneriatului estic, visele lor și provocările cu care se confruntă. Portretele de femei surprinse sunt modele de urmat pentru ceilalți. Acestea sunt o dovadă elocventă a faptului că opoziția față de violența domestică și căsătoria timpurie, precum și lupta pentru asigurarea unor standarde de viață mai bune în municipiile lor, în capacitățile lor de primar sau consilier local, merită efortul. Prezenta lucrare a fost comandată prin Programul GIZ de guvernare locală pentru Caucazul de Sud și expusă cu ocazia prezentării publicației intitulate *Reprezentarea politică a femeilor în țările din cadrul Parteneriatului estic în decembrie 2016 la Kiev*.

Nune Avagyan,
membră a Consiliului municipal Gomk, Armenia

„Femeile pot să se ocupe de lucruri mărunte care ar părea neînsemnate. Însă tocmai lucrurile mici constituie întregul în ansamblu.”

Tamar Dalaqishvili,
membră a Consiliului municipal Tetrtskaro, Georgia

Shalala Cafarova,
membră a Consiliului municipal Tagiyev

Tamar Dalaqishvili,
membră a Consiliului municipal Tetrtskaro

„Există întotdeauna
subiecte de discuție cu
oamenii din sat.
Odată ce am participat la
programul de mentorat
DAYAQ, pot genera idei
noi în cadrul
schimbului de experiență.”

Malahat Mammadova,
lider comunitar în Korgöz, Azerbaidjan

Bunica mea îmi spunea mereu: „Există patru colțuri într-o cameră și nu trebuie să știi niciodată unde este ușa. Dacă ești tratată prost într-un colț, du-te în altul.” Am decis să stabilesc diferite reguli pentru viața mea și acum încerc să ajut femeile din municipiul meu să găsească o ușă.

Malahat Aliyeva,
membră a Consiliului municipal Masazir, Azerbaidjan

Lyudmila Khalilova, membră a Consiliului municipal Garachukhur, președinte al ONG-ului „Femei pentru dezvoltare municipală” și coordonatoarea rețelei DAYAQ, Azerbaidjan

Eva Lomtadze,
conducătoarea Comitetului Consiliului, municipalitatea Lagodekhi

„Cunosc legea și faptul că îmi aplic cunoștințele mă ajută să rezolv multe dintre problemele noastre comune. Sunt mândră că am reușit să asigur construcția de locuințe pentru 150 de familii din regiunea noastră. La început acest lucru părea imposibil, dar ulterior programul l-am transpus în realitate.”

Nune Avagyan,
membră a Consiliului municipal Gomk, Armenia

„Când am fost aleasă
în primărie pentru
prima dată, mi-a fost
greu să lucrez într-o
echipă dominată de
bărbați. Însă, după ceva
timp, am dovedit că
nimeni și nimic nu mă
poate împiedica să-mi fac munca.”

Natela Gogoladze,
membră a Consiliului municipal Borjomi, Georgia

Malahat Mammadova,
lider comunitar în Korgöz

Lyudmila Khalilova, membră a Consiliului municipal Garachukhur,
președinte al ONG-ului „Femei pentru dezvoltare municipală”
și coordonatoarea rețelei DAYAQ, Azerbaidjan

Chestionar privind imaginea de ansamblu contextualizată pe țările din cadrul Parteneriatului estic

Detalii privind respondentul	
Completat de către	Dna ☐ DI ☐
Prenume	
Nume de familie	
Țara	

I. INTRODUCERE

Descrierea studiului cu indicarea activității desfășurate (narațiune):
maximum 300 de cuvinte

Realizări/rezultate/constatări elaborate și dificultăți întâlnite, cum ar fi faptul că nu au existat date disponibile (narațiune): maximum 300 de cuvinte

Realizări:

Rezultate:

Constatări elaborate:

Dificultăți întâlnite:

Metodologia aplicată (narațiune): maximum 300 de cuvinte

Număr de întâlniri _____

Persoane, funcție, nume de instituții:

Surse principale utilizate:

Altele (vă rugăm să precizați):

II. INFORMAȚII DE CONTEXT

Context economic (date):

PIB pe cap de locuitor _____ / sursa:

Rata sărăciei: femei _____; bărbați _____ / sursa:

Venituri: femei _____; bărbați _____ / sursa:

Cota veniturilor: femei _____; bărbați _____ / sursa:

Câștiguri: femei _____; bărbați _____ / sursa:

Rata de ocupare în funcție de sex: femei _____; bărbați _____ / sursa:

Context social (date):

Proporția de absolvenți universitari: femei _____; bărbați _____ / sursa:

Proporția de femei în administrația de nivel înalt/central:
femei _____; bărbați _____ / sursa:

PSI: femei _____; bărbați _____ / sursa:

Minorități: femei _____; bărbați _____ / sursa:

Gospodării fără servicii de bază: _____ / sursa:

Copii în locuință: _____ / sursa:

Cazuri de violență împotriva femeilor – vă rugăm să specificați: _____

_____ /sursa:

Context politic (inclusiv informații despre războaie/conflicte, stabilitate/instabilitate politică, situația drepturilor omului și a drepturilor fundamentale, participarea minorităților etnice/alegătorilor în funcție de vârstă, mișcări ale femeilor independente/ONG-uri, atitudini față de sistemul cotelor). Maximum 400 de cuvinte

**III. CADRUL LEGISLATIV NAȚIONAL ȘI INTERNAȚIONAL
CARE REGLEMENTEAZĂ PARTICIPAREA EGALĂ ȘI
ISTORICUL ADOPTĂRII (CONSTITUȚIE, LEGI SPECIFICE
PRIVIND EGALITATEA DE GEN, LEGEA PARTIDULUI POLITIC,
REGULAMENTE)**

Întrebare	Da/nu	Dacă da – dispoziția legală, titlul legii	Data adoptării
Cadrul legislativ garantează drepturi egale pentru femei?			
Acesta conține drepturi specifice pentru ca femeile să candideze și să dețină o funcție publică?			
Există dispoziții în cadrul legislativ care dezavantajează femeile?			

1.1.	Dacă lista este deschisă, aceasta a contribuit la creșterea sau la micșorarea numărului de femei candidate?	Mai multe ☐ Vă rugăm să explicați	Mai puține ☐ Vă rugăm să explicați
1.2.	Legea impune ca femeile să fie plasate pe poziții cu șanse de câștig pe o listă a candidaților? (printre primele 10 locuri)	Da ☐	Nu ☐
1.3.	Care este dimensiunea (numărul alegătorilor) mandatului?		
1.4.	Cerințele privind candidatura - semnături de numire/depozite financiare	1. 2. 3. 4. Vă rugăm să adăugați, după caz	
1.5.	Cum se ocupă posturile vacante?	Vă rugăm să explicați	
2.	Rezultatele confirmă faptul dacă sistemul electoral este în beneficiul sau în dezavantajul femeilor?	Vă rugăm să explicați	
3.	Legea permite realizarea de acțiuni afirmative pentru creșterea numărului de femei care sunt alese?	Da ☐	Nu ☐
3.1.	Care sunt acestea?	Vă rugăm să enumerați	
3.2.	Cât de mult au reușit acestea să sporească numărul femeilor candidate și al celor alese?	Vă rugăm să explicați	
3.3.	Reguli privind cota	Da ☐	Nu ☐
3.4.	Stimulente financiare	Da ☐	Nu ☐
3.5.	Sanctiuni existente (dacă da, vă rugăm să enumerați)	Da ☐	Nu ☐

3.6.	Aplicarea de sancțiuni	Vă rugăm să explicați	
3.7.	Ce reprezintă listele în care nu sunt respectate cotele aplicate de către funcționarii responsabili de desfășurarea alegerilor?	Vă rugăm să explicați	
4.	Profilul femeilor alese în cadrul ultimului scrutin		
4.1.	Numărul total de funcții _____	Total % _____	
4.2.	Numărul total de bărbați/femei _____ / _____ • Partid: bărbați/femei _____ / _____ • Candidat independent: bărbați/femei _____ / _____	Total % _____ • Partid _____ • Candidat independent _____	
4.3.	Vechime în politică (dacă există informații) Sursa:		
4.4.	Venituri declarate (dacă există informații) Sursa:		
4.5.	Vârsta (dacă există informații) Sursa:	Femei _____	Bărbați _____
4.6.	Grupuri minoritare (dacă există informații) Sursa:	Femei _____	Bărbați _____
4.7.	Educație (dacă există informații) Sursa:	Femei _____	Bărbați _____
4.8.	Profesie (dacă există informații)	Femei _____	Bărbați _____
5.	Profilul candidatelor femei		
5.1.	Numărul total al candidaților _____	Total % _____	
5.2.	Numărul total al candidaților: bărbați/femei _____ / _____ • Partid: bărbați/femei _____ / _____ • Candidat independent: bărbați/femei _____ / _____	Total % _____ • Partid _____ • Candidat independent _____	
5.3.	Vechime în politică (dacă există informații) Sursa:		

5.4.	Vârsta (dacă există informații) Sursa:	Femei _____	Bărbați _____
5.5.	Grupuri minoritare (dacă există informații) Sursa:	Femei _____	Bărbați _____
5.6.	Educație (dacă există informații) Sursa:	Femei _____	Bărbați _____
5.7.	Profesie (dacă există informații)	Femei _____	Bărbați _____
6.	Femei care dețin funcții • Conducătorul comitetelor conform BEIS (infrastructură, cultură, social și economic) • Președinte • Vicepreședinte	• Femei _____ • Femeie ☐ • Femei _____	• Bărbați _____ • Bărbați _____
7.	Există măsuri legislative și/sau administrative pentru a asigura faptul că metodele de lucru și calendarele facilitează participarea femeilor?	Da ☐ Nu ☐ Vă rugăm să precizați	
7.1.	Există bariere care stopează participarea femeilor?	Da ☐ Nu ☐ Vă rugăm să precizați	

V. PARTIDE POLITICE

1.	Numărul/tipurile de partide politice/grupuri principale (majoritate/opoziție) care au luat parte la ultimele alegeri legislative	
2.	Numărul/tipurile de partide politice/grupuri principale (majoritate/opoziție) care au luat parte la ultimele alegeri locale	
Organizarea internă a partidelor (maximum 5 partide politice cu reprezentare în organul legislativ)		
3.	Liderul de partid sau vicepreședintele este o femeie?	Da ☐ Nu ☐ Vă rugăm să precizați
4	Care este procentul de femei în cel mai înalt organ executiv al partidului?	
5	Statutul partidului sau constituția conțin vreo dispoziție ce privește femeile din cadrul celui mai înalt organ executiv? (de exemplu, funcții rezervate)	Da ☐ Nu ☐ În caz afirmativ, vă rugăm să specificați
6	Partidul deține organizații subordonate sau grupuri pentru femei?	Da ☐ Nu ☐ În caz afirmativ, vă rugăm să specificați
7	Dacă există organizații subordonate pentru femei, acestea au drepturi specifice? • să trimită delegați la conferința partidului • funcții rezervate în cel mai înalt organ executiv • altele, vă rugăm să precizați	Da ☐ Nu ☐ Da ☐ Nu ☐ Da ☐ Nu ☐
8	Statutul partidului sau constituția conțin specificații în ceea ce privește reprezentarea femeilor în procesul de selecție a candidaților pentru organul legislativ național? (de exemplu, care să prevadă un număr minim de femei în rândul candidaților la nivel general sau spații rezervate pentru femei pe primele locuri pe lista candidaților)	Da ☐ Nu ☐ În caz afirmativ, vă rugăm să specificați
9	Ce procent din numărul total de candidați ai partidului pentru cele mai recente alegeri naționale în organul legislativ național au fost femei?	

10.	Ce procent de femei s-au aflat pe lista candidaților? (Pentru țările în care există alegeri, exclusiv cu liste RP, procentul va fi același ca și mai sus)	
11.	Partidele politice înscriu candidați la toate nivelurile?	Da ☐ Nu ☐ În caz afirmativ, vă rugăm să specificați
12.	Statutul partidului sau constituția conțin specificații în ceea ce privește reprezentarea femeilor în procesul selecției candidaților pentru alegerile locale?	Da ☐ Nu ☐ În caz afirmativ, vă rugăm să specificați
13.	Ce procent din locurile partidului în organul legislativ național au fost deținute de femei după ultimele alegeri?	
14.	Ce procent din locurile partidului în consilii locale au fost deținute de femei după ultimele alegeri locale?	
15.	Partidul ia măsuri specifice pentru a încuraja femeile să candideze în alegeri? (de ex., formare sau alt tip de sprijin)	Da ☐ Nu ☐ În caz afirmativ, vă rugăm să specificați
16.	Partidul a elaborat politici în cadrul ultimului eveniment electoral cu privire la: • violența împotriva femeilor și fetelor • reprezentarea femeilor • anti-discriminare • drepturi sexuale și reproductive • echilibrul dintre viața profesională și cea privată • participarea femeilor pe piața muncii • sănătatea femeilor • accesul la educație	Da ☐ Nu ☐ Da ☐ Nu ☐ Da ☐ Nu ☐ Da ☐ Nu ☐ Da ☐ Nu ☐ Da ☐ Nu ☐ Da ☐ Nu ☐ Da ☐ Nu ☐
17.	Au existat femei care au ținut discursuri în numele partidului în mass-media în cadrul ultimelor alegeri naționale?	Da ☐ Nu ☐ Vă rugăm să precizați

1.2.	Legea impune ca femeile să fie plasate pe poziții cu șanse de câștig pe o listă a candidaților? (printre primele 10 locuri)	Da ☐	Nu ☐
1.3.	Care este dimensiunea (numărul alegătorilor) mandatului?		
1.4.	Cerințele privind candidatura - semnături de numire/depozite financiare	1. 2. 3. 4. Vă rugăm să adăugați, după caz	
1.5.	Cum se ocupă posturile vacante?	Vă rugăm să explicați	
1.6.	Primarii sunt aleși direct?	Da ☐	Nu ☐
2.	Rezultatele confirmă faptul dacă sistemul electoral este în beneficiul sau în dezavantajul femeilor?	Vă rugăm să explicați	
3.	Legea permite realizarea unor acțiuni afirmative pentru a spori numărul de femei care sunt alese?	Da ☐	Nu ☐
3.1.	Care sunt acestea?	Vă rugăm să enumerați	
3.2.	Cât de mult au reușit acestea să sporească numărul femeilor candidate și al femeilor alese?	Vă rugăm să explicați	
3.3.	Reguli privind cota	Da ☐	Nu ☐
3.4.	Stimulente financiare	Da ☐	Nu ☐
3.5.	Sancțiuni existente (dacă da, vă rugăm să enumerați)	Da ☐	Nu ☐
3.6.	Aplicarea de sancțiuni	Vă rugăm să explicați	

3.7.	Ce reprezintă listele în care nu sunt respectate cotele aplicate de către funcționarii responsabili de desfășurarea alegerilor?	Vă rugăm să explicați	
4.	Profilul femeilor alese în cadrul ultimului scrutin		
4.1.	Numărul total, din care bărbați/femei primar _____/_____/_____	Total % _____	
	Numărul total, din care bărbați/femei membri ai consiliului local _____/_____/_____	Total % _____	
4.2.	Numărul total de bărbați/femei primar _____/_____ • Partid _____ • Candidat independent _____	Total % _____ • Partid _____ • Candidat independent _____	
	Numărul total de bărbați/femei membri aleși ai consiliilor locale _____/_____ • Partid _____/_____ • Candidat independent _____/_____	• Partid _____ • Candidat independent _____	
4.3.	Vechime în politică (dacă există informații) Sursa:		
4.4.	Venituri declarate (dacă există informații) Sursa:		
4.5.	Vârsta (dacă există informații) Sursa:	Femei	Bărbați
		_____	_____
4.6.	Grupuri minoritare (dacă există informații) Sursa:	Femei	Bărbați
		_____	_____
4.7.	Educație (dacă există informații) Sursa:	Femei	Bărbați
		_____	_____
4.8.	Profesie (dacă există informații)	Femei	Bărbați
		_____	_____
5.	Profilul candidatelor femei		

5.1.	Numărul total al candidaților la funcția de primar, din care bărbați/femei _____ / _____ / _____ • Partid: bărbați/femei _____ / _____ • Candidat independent: bărbați/femei _____ / _____	Total % din femei _____ • Partid _____ • Candidat independent _____	
	Numărul total al candidaților în consilii locale, din care bărbați/femei _____ / _____ / _____ • Partid: bărbați/femei _____ / _____ • Candidat independent: bărbați/femei _____ / _____	Total % din femei _____ • Partid _____ • Candidat independent _____	
5.2.	Vechime în politică (dacă există informații) Sursa:		
5.3.	Vârsta (dacă există informații) Sursa:	Femei _____	Bărbați _____
5.4.	Grupuri minoritare (dacă există informații) Sursa:	Femei _____	Bărbați _____
5.5.	Educație (dacă există informații) Sursa:	Femei _____	Bărbați _____
5.6.	Profesie (dacă există informații)	Femei _____	Bărbați _____
6.	Femei care dețin funcții • Șefii administrației regionale	Femei _____	Bărbați _____
7.	Există măsuri legislative și/sau administrative care asigură că, prin calendare și metodele de lucru, se facilitează participarea femeilor?	Da ☐ Nu ☐ Vă rugăm să precizați	
7.1.	Există bariere care stopează participarea femeilor?	Da ☐ Nu ☐ Vă rugăm să precizați	

VII. CANDIDAȚI AUTO-NUMIȚI ȘI/SAU INDEPENDENȚI

1.	Dreptul de a candida	Da ☐ Nu ☐
2.	Condiții Trimiteri la cadrul legislativ:	Vă rugăm să enumerați și să adăugați, după caz 1. 2. 3. 4.

VIII. EXEMPLE

1.	Atitudini Sursa:	Vă rugăm să enumerați
2.	Direcții Sursa:	Vă rugăm să enumerați
3.	Tendențe Sursa:	Vă rugăm să enumerați

Model de chestionar pentru interviuri

1. PRIMAR ALES: LOCALITATE/SAT		
Prenume / Nume de familie / Țara / Afiliere		
Data alegerilor ___/___/___		
Domeniu vizat	Întrebări	Răspunsuri
Campania	Context educațional	
	Profesia	
	Contextul familial	
	De ce ați candidat?	
	Cum vă concepeți rolul?	
	V-a sprijinit cineva sau ceva ca femeie? (structurile partidului, formare, îndrumare, sprijin din partea altor persoane etc.)	
	Care a fost experiența dvs. în campanie? (acoperirea mediatică, atitudinea alegătorilor, atitudinea membrilor partidului, a altor candidați)	
	Au existat obstacole specifice pentru dvs. ca femeie candidat? (financiare, cu privire la numire/selecție etc.)	
	Care au fost principalele teme pe care le-ați promovat în timpul campaniei?	

Alte întrebări	Care a fost experiența dvs. în Parlament/adunarea națională/ guvernarea regională/locală?	
	Cu ce obstacole v-ați confruntat ca femeie aleasă în calitate de reprezentant?	Vă rugăm să enumerați și să adăugați cifre, după caz: 1. 2. 3.
	Există ceva (cineva) care să vă susțină ca femeie aleasă în calitate de reprezentant?	Vă rugăm să precizați:
	Care a fost atitudinea: (1) membrilor aleși din cadrul partidului dvs.?	(1)
	(2) membrilor aleși din partidele de opoziție?	(2)
	(3) electoratului dvs.?	(3)
	(4) mass-mediei?	(4)
	(5) personalului care activează în instituție?	(5)
	Cum vă percepeți rolul în susținerea/ încurajarea femeilor de a candida?	
	Ce acțiuni ați mai inițiat dacă ar trebui să candidați din nou la alegeri?	
Ați candida din nou? De ce da / de ce nu?		
Din experiența dvs., ce acțiune ar face diferența pentru femei: (1) să își depună candidatura (2) în campania electorală		
Ce ați mai întreprinde dacă ar trebui să candidați din nou la alegeri?		

2. PRIMAR ALES: ORAȘ MARE

Prenume / Nume de familie / Țara / Afiliere

Data alegerilor ___/___/___

Domeniu vizat	Întrebări	Răspunsuri
Campania	Context educațional	
	Profesia	
	Contextul familial	
	De ce ați candidat?	
	Cum vă concepeți rolul?	
	V-a susținut cineva sau ceva ca femeie? (structurile partidului, formare, îndrumare, sprijin din partea altor persoane etc.)	
	Care a fost experiența dvs. în campanie? (acoperirea mediatică, atitudinea electoratului, atitudinea membrilor partidului, alți candidați)	
	Au existat obstacole deosebite pentru dvs. ca femeie în calitate de candidat? (financiare, privind numirea/selectarea etc.)	
Care au fost principalele teme pe care le-ați promovat în timpul campaniei?		
Alte întrebări	Care a fost experiența dvs. în Parlament/adunarea națională/guvernarea regională/locală?	
	Cu ce obstacole v-ați confruntat ca femeie aleasă în calitate de reprezentant?	Vă rugăm să enumerați și să adăugați cifre, după caz: 1. 2. 3.

	Există ceva (cineva) care să vă susțină ca femeie aleasă în calitate de reprezentant?	Vă rugăm să precizați:
	<p>Care a fost atitudinea:</p> <p>(1) membrilor aleși din cadrul partidului dvs.?</p> <p>(2) membrilor aleși din partidele de opoziție?</p> <p>(3) electoratului dvs.?</p> <p>(4) mass-mediei?</p> <p>(5) personalului care activează în instituție?</p>	<p>(1)</p> <p>(2)</p> <p>(3)</p> <p>(4)</p> <p>(5)</p>
	Cum vă percepeți rolul în susținerea/încurajarea femeilor de a candida?	
	Ce acțiuni ați mai iniția dacă ar trebui să candidați din nou la alegeri?	
	Ați candida din nou? De ce da / de ce nu?	
	<p>Din experiența dvs., ce acțiune ar face diferența pentru femei:</p> <p>(1) să își depună candidatura</p> <p>(2) în campania electorală</p>	
	Ce ați mai întreprinde dacă ar trebui să candidați din nou la alegeri?	

3. MEMBRU ALES ÎN CONSILIUL LOCAL DIN LOCALITATE/SAT

Prenume / Nume de familie / Țara / Afilieră

Data alegerilor ___/___/___

Domeniu vizat	Întrebări	Răspunsuri
Campania	Context educațional	
	Profesia	
	Contextul familial	
	De ce ați candidat?	
	Cum vă concepeți rolul?	
	V-a susținut cineva sau ceva ca femeie? (structurile partidului, formare, îndrumare, sprijin din partea altor persoane etc.)	
	Care a fost experiența dvs. în campanie? (acoperirea mediatică, atitudinea electoratului, atitudinea membrilor partidului, alți candidați)	
	Au existat obstacole specifice pentru dvs. ca femeie în calitate de candidat? (financiare, privind numirea/selectarea etc.)	
Care au fost principalele teme pe care le-ați promovat în timpul campaniei?		
Alte întrebări	Care a fost experiența dvs. în Parlament/adunarea națională/guvernarea regională/locală?	
	Cu ce obstacole v-ați confruntat ca femeie aleasă în calitate de reprezentant?	Vă rugăm să enumerați și să adăugați cifre, după caz: 1. 2. 3.

	Există ceva (cineva) care să vă susțină ca femeie aleasă în calitate de reprezentant?	Vă rugăm să precizați:
	<p>Care a fost atitudinea:</p> <p>(1) membrilor aleși din cadrul partidului dvs.?</p> <p>(2) membrilor aleși din partidele de opoziție?</p> <p>(3) electoratului dvs.?</p> <p>(4) mass-mediei?</p> <p>(5) personalului care activează în instituție?</p>	<p>(1)</p> <p>(2)</p> <p>(3)</p> <p>(4)</p> <p>(5)</p>
	Cum vă percepeți rolul în susținerea/încurajarea femeilor de a candida?	
	Ce acțiuni ați mai iniția dacă ar trebui să candidați din nou la alegeri?	
	Ați candida din nou? De ce da / de ce nu?	
	<p>Din experiența dvs., ce acțiune ar face diferența pentru femei:</p> <p>(1) să își depună candidatura</p> <p>(2) în campania electorală</p>	
	Ce ați mai întreprinde dacă ar trebui să candidați din nou la alegeri?	

4. MEMBRU ALES: CONSILIU LOCAL/ORAȘ MARE

Prenume / Nume de familie / Țara / Afiliere

Data alegerilor ___/___/___

Domeniu vizat	Întrebări	Răspunsuri
Campania	Context educațional	
	Profesia	
	Contextul familial	
	De ce ați candidat?	
	Cum vă concepeți rolul?	
	V-a susținut cineva sau ceva ca femeie? (structurile partidului, formare, îndrumare, sprijin din partea altor persoane etc.)	
	Care a fost experiența dvs. în campanie? (acoperirea mediatică, atitudinea electoratului, atitudinea membrilor partidului, alți candidați)	
	Au existat obstacole specifice pentru dvs. ca femeie în calitate de candidat? (financiare, privind numirea/selectarea etc.)	
Care au fost principalele teme pe care le-ați promovat în timpul campaniei?		
Alte întrebări	Care a fost experiența dvs. în Parlament/adunarea națională/guvernarea regională/locală?	
	Cu ce obstacole v-ați confruntat ca femeie aleasă în calitate de reprezentant?	Vă rugăm să enumerați și să adăugați cifre, după caz: 1. 2. 3.

	Există ceva (cineva) care să vă susțină ca femeie aleasă în calitate de reprezentant?	Vă rugăm să precizați:
	<p>Care a fost atitudinea:</p> <p>(1) membrilor aleși din cadrul partidului dvs.?</p> <p>(2) membrilor aleși din partidele de opoziție?</p> <p>(3) electoratului dvs.?</p> <p>(4) mass-mediei?</p> <p>(5) personalului care activează în instituție?</p>	<p>(1)</p> <p>(2)</p> <p>(3)</p> <p>(4)</p> <p>(5)</p>
	Cum vă percepeți rolul în susținerea/încurajarea femeilor de a candida?	
	Ce acțiuni ați mai inițiat dacă ar trebui să candidați din nou la alegeri?	
	Ați candida din nou? De ce da / de ce nu?	
	<p>Din experiența dvs., ce acțiune ar face diferența pentru femei:</p> <p>(1) să își depună candidatura</p> <p>(2) în campania electorală</p>	
	Ce ați mai întreprinde dacă ar trebui să candidați din nou la alegeri?	

5. MEMBRU ALES AL PARLAMENTULUI: MAJORITATE

Prenume / Nume de familie / Țara / Afilieră

Data alegerilor ___/___/___

Domeniu vizat	Întrebări	Răspunsuri
Campania	Context educațional	
	Profesia	
	Contextul familial	
	De ce ați candidat?	
	Cum vă concepeți rolul?	
	V-a susținut cineva sau ceva ca femeie? (structurile partidului, formare, îndrumare, sprijin din partea altor persoane etc.)	
	Care a fost experiența dvs. în campanie? (acoperirea mediatică, atitudinea electoratului, atitudinea membrilor partidului, alți candidați)	
	Au existat obstacole specifice pentru dvs. ca femeie în calitate de candidat? (financiare, privind numirea/selectarea etc.)	
Care au fost principalele teme pe care le-ați promovat în timpul campaniei?		
Alte întrebări	Care a fost experiența dvs. în Parlament/adunarea națională/guvernarea regională/locală?	
	Cu ce obstacole v-ați confruntat ca femeie aleasă în calitate de reprezentant?	Vă rugăm să enumerați și să adăugați cifre, după caz: 1. 2. 3.

	Există ceva (cineva) care să vă susțină ca femeie aleasă în calitate de reprezentant?	Vă rugăm să precizați:
	<p>Care a fost atitudinea:</p> <p>(1) membrilor aleși din cadrul partidului dvs.?</p> <p>(2) membrilor aleși din partidele de opoziție?</p> <p>(3) electoratului dvs.?</p> <p>(4) mass-mediei?</p> <p>(5) personalului care activează în instituție?</p>	<p>(1)</p> <p>(2)</p> <p>(3)</p> <p>(4)</p> <p>(5)</p>
	Cum vă percepeți rolul în susținerea/încurajarea femeilor de a candida?	
	Ce acțiuni ați mai iniția dacă ar trebui să candidați din nou la alegeri?	
	Ați candida din nou? De ce da / de ce nu?	
	<p>Din experiența dvs., ce acțiune ar face diferența pentru femei:</p> <p>(1) să își depună candidatura</p> <p>(2) în campania electorală</p>	
	Ce ați mai întreprinde dacă ar trebui să candidați din nou la alegeri?	

6. MEMBRU ALES AL PARLAMENTULUI: OPOZIȚIE

Prenume / Nume de familie / Țara / Afiliere

Data alegerilor ___/___/___

Domeniu vizat	Întrebări	Răspunsuri
Campania	Context educațional	
	Profesia	
	Contextul familial	
	De ce ați candidat?	
	Cum vă concepeți rolul?	
	V-a susținut cineva sau ceva ca femeie? (structurile partidului, formare, îndrumare, sprijin din partea altor persoane etc.)	
	Care a fost experiența dvs. în campanie? (acoperirea mediatică, atitudinea electoratului, atitudinea membrilor partidului, alți candidați)	
	Au existat obstacole specifice pentru dvs. ca femeie în calitate de candidat? (financiare, privind numirea/selectarea etc.)	
Care au fost principalele teme pe care le-ați promovat în timpul campaniei?		
Alte întrebări	Care a fost experiența dvs. în Parlament/adunarea națională/guvernarea regională/locală?	
	Cu ce obstacole v-ați confruntat ca femeie aleasă în calitate de reprezentant?	Vă rugăm să enumerați și să adăugați cifre, după caz: 1. 2. 3.

	Există ceva (cineva) care să vă susțină ca femeie aleasă în calitate de reprezentant?	Vă rugăm să precizați:
	<p>Care a fost atitudinea:</p> <p>(1) membrilor aleși din cadrul partidului dvs.?</p> <p>(2) membrilor aleși din partidele de opoziție?</p> <p>(3) electoratului dvs.?</p> <p>(4) mass-mediei?</p> <p>(5) personalului care activează în instituție?</p>	<p>(1)</p> <p>(2)</p> <p>(3)</p> <p>(4)</p> <p>(5)</p>
	Cum vă percepeți rolul în susținerea/încurajarea femeilor de a candida?	
	Ce acțiuni ați mai iniția dacă ar trebui să candidați din nou la alegeri?	
	Ați candida din nou? De ce da / de ce nu?	
	<p>Din experiența dvs., ce acțiune ar face diferența pentru femei:</p> <p>(1) să își depună candidatura</p> <p>(2) în campania electorală</p>	
	Ce ați mai întreprinde dacă ar trebui să candidați din nou la alegeri?	

7. FOST MEMBRU AL PARLAMENTULUI		
Prenume / Nume de familie / Țara / Afiliere		
Data alegerilor ___/___/___		
Domeniu vizat	Întrebări	Răspunsuri
Campania	Context educațional	
	Profesia	
	Contextul familial	
	De ce ați candidat?	
	Cum vă concepeți rolul?	
	V-a susținut cineva sau ceva ca femeie? (structurile partidului, formare, îndrumare, sprijin din partea altor persoane etc.)	
	Care a fost experiența dvs. în campanie? (acoperirea mediatică, atitudinea electoratului, atitudinea membrilor partidului, alți candidați)	
	Au existat obstacole specifice pentru dvs. ca femeie în calitate de candidat? (financiare, privind numirea/selectarea etc.)	
Care au fost principalele teme pe care le-ați promovat în timpul campaniei?		
Alte întrebări	Care a fost experiența dvs. în Parlament/adunarea națională/guvernarea regională/locală?	
	Cu ce obstacole v-ați confruntat ca femeie aleasă în calitate de reprezentant?	Vă rugăm să enumerați și să adăugați cifre, după caz: 1. 2. 3.

	Există ceva (cineva) care să vă susțină ca femeie aleasă în calitate de reprezentant?	Vă rugăm să precizați:
	<p>Care a fost atitudinea:</p> <p>(1) membrilor aleși din cadrul partidului dvs.?</p> <p>(2) membrilor aleși din partidele de opoziție?</p> <p>(3) electoratului dvs.?</p> <p>(4) mass-mediei?</p> <p>(5) personalului care activează în instituție?</p>	<p>(1)</p> <p>(2)</p> <p>(3)</p> <p>(4)</p> <p>(5)</p>
	Cum vă percepeți rolul în susținerea/încurajarea femeilor de a candida?	
	Ce acțiuni ați mai iniția dacă ar trebui să candidați din nou la alegeri?	
	Ați candida din nou? De ce da / de ce nu?	
	<p>Din experiența dvs., ce acțiune ar face diferența pentru femei:</p> <p>(1) să își depună candidatura</p> <p>(2) în campania electorală</p>	
	Ce ați mai întreprinde dacă ar trebui să candidați din nou la alegeri?	

8. CANDIDAT NEALES CA PRIMAR: LOCALITATE/SAT

Prenume / Nume de familie / Țara / Afilieră

Data alegerilor ___/___/___

Domeniu vizat	Întrebări	Răspunsuri
Campania	Context educațional	
	Profesia	
	Contextul familial	
	De ce ați candidat?	
	Cum vă concepeți rolul?	
	V-a susținut cineva sau ceva ca femeie? (structurile partidului, formare, îndrumare, sprijin din partea altor persoane etc.)	
	Care a fost experiența dvs. în campanie? (acoperirea mediatică, atitudinea electoratului, atitudinea membrilor partidului, alți candidați)	
	Au existat obstacole specifice pentru dvs. ca femeie în calitate de candidat? (financiare, privind numirea/selectarea etc.)	
Alte întrebări	Care au fost principalele teme pe care le-ați promovat în timpul campaniei?	
	Ați candida din nou? De ce da / de ce nu?	
	Din experiența dvs., ce acțiuni ar face diferența pentru femei: (1) să își depună candidatura (2) în campania electorală	
	Ce ați mai întreprinde dacă ar trebui să candidați din nou la alegeri?	

9. CANDIDAT NEALES CA PRIMAR: ORAȘ MARE		
Prenume / Nume de familie / Țara / Afiliere		
Data alegerilor ___/___/___		
Domeniu vizat	Întrebări	Răspunsuri
Campania	Context educațional	
	Profesia	
	Contextul familial	
	De ce ați candidat?	
	Cum vă concepeți rolul?	
	V-a susținut cineva sau ceva ca femeie? (structurile partidului, formare, îndrumare, sprijin din partea altor persoane etc.)	
	Care a fost experiența dvs. în campanie? (acoperirea mediatică, atitudinea electoratului, atitudinea membrilor partidului, alți candidați)	
	Au existat obstacole specifice pentru dvs. ca femeie în calitate de candidat? (financiare, privind numirea/selectarea etc.)	
	Care au fost principalele teme pe care le-ați promovat în timpul campaniei?	
Alte întrebări	Ați candida din nou? De ce da / de ce nu?	
	Din experiența dvs., ce acțiuni ar face diferența pentru femei: (1) să își depună candidatura (2) în campania electorală	
	Ce ați mai întreprinde dacă ar trebui să candidați din nou la alegeri?	

10. CANDIDAT NEALES CA MEMBRU ÎN CONSILIUL LOCAL: ORAȘ MARE		
Prenume / Nume de familie / Țara / Afiliere		
Data alegerilor ___/___/___		
Domeniu vizat	Întrebări	Răspunsuri
Campania	Context educațional	
	Profesia	
	Contextul familial	
	De ce ați candidat?	
	Cum vă concepeți rolul?	
	V-a susținut cineva sau ceva ca femeie? (structurile partidului, formare, îndrumare, sprijin din partea altor persoane etc.)	
	Care a fost experiența dvs. în campanie? (acoperirea mediatică, atitudinea electoratului, atitudinea membrilor partidului, alți candidați)	
	Au existat obstacole specifice pentru dvs. ca femeie în calitate de candidat? (financiare, privind numirea/selectarea etc.)	
Alte întrebări	Care au fost principalele teme pe care le-ați promovat în timpul campaniei?	
	Ați candida din nou? De ce da / de ce nu?	
	Din experiența dvs., ce acțiuni ar face diferența pentru femei: (1) să își depună candidatura (2) în campania electorală	
	Ce ați mai întreprinde dacă ar trebui să candidați din nou la alegeri?	

11. CANDIDAT NEALES CA MEMBRU ÎN CONSILIUL LOCAL: LOCALITATE/SAT

Prenume / Nume de familie / Țara / Afiliere

Data alegerilor ___/___/___

Domeniu vizat	Întrebări	Răspunsuri
Campania	Context educațional	
	Profesia	
	Contextul familial	
	De ce ați candidat?	
	Cum vă concepeți rolul?	
	V-a susținut cineva sau ceva ca femeie? (structurile partidului, formare, îndrumare, sprijin din partea altor persoane etc.)	
	Care a fost experiența dvs. în campanie? (acoperirea mediatică, atitudinea electoratului, atitudinea membrilor partidului, alți candidați)	
	Au existat obstacole specifice pentru dvs. ca femeie în calitate de candidat? (financiare, privind numirea/selectarea etc.)	
	Care au fost principalele teme pe care le-ați promovat în timpul campaniei?	
Alte întrebări	Ați candida din nou? De ce da / de ce nu?	
	Din experiența dvs., ce acțiuni ar face diferența pentru femei: (1) să își depună candidatura (2) în campania electorală	
	Ce ați mai întreprinde dacă ar trebui să candidați din nou la alegeri?	

12. CANDIDAT NEALES CA MEMBRU AL PARLAMENTULUI		
Prenume / Nume de familie / Țara / Afiliere		
Data alegerilor ___/___/___		
Domeniu vizat	Întrebări	Răspunsuri
Campania	Context educațional	
	Profesia	
	Contextul familial	
	De ce ați candidat?	
	Cum vă concepeți rolul?	
	V-a susținut cineva sau ceva ca femeie? (structurile partidului, formare, îndrumare, sprijin din partea altor persoane etc.)	
	Care a fost experiența dvs. în campanie? (acoperirea mediatică, atitudinea electoratului, atitudinea membrilor partidului, alți candidați)	
	Au existat obstacole specifice pentru dvs. ca femeie în calitate de candidat? (financiare, privind numirea/selectarea etc.)	
Alte întrebări	Care au fost principalele teme pe care le-ați promovat în timpul campaniei?	
	Ați candida din nou? De ce da / de ce nu?	
	Din experiența dvs., ce acțiuni ar face diferența pentru femei: (1) să își depună candidatura (2) în campania electorală	
	Ce ați mai întreprinde dacă ar trebui să candidați din nou la alegeri?	

13. Membră în conducerea superioară a unui partid (majoritar sau de opoziție)
(vă rugăm să explicați alegerea)

Prenume / Nume de familie / Țara / Afiliere

Domeniu vizat	Întrebări	Răspunsuri
	<p>Partidele politice au avut, în cadrul ultimelor alegeri, politici cu privire la (Da - Nu):</p> <ul style="list-style-type: none">• violența împotriva femeilor și a fetelor• reprezentarea femeilor• anti-discriminare• drepturi sexuale și reproductive• echilibrul dintre viața profesională și cea privată• participarea femeilor pe piața muncii• sănătatea femeilor• accesul la educație	
	Există măsuri speciale care să încurajeze participarea femeilor?	

Agenți de vânzări pentru publicațiile Consiliului Europei Agents de vente des publications du Conseil de l'Europe

BELGIA/BELGIQUE

La Librairie Européenne -
Librăria europeană
Rue de l'Orme, 1
BE-1040 BRUXELLES
Tel.: +32 (0)2 231 04 35
Fax: +32 (0)2 735 08 60
E-mail: info@libeurop.eu
http://www.libeurop.be

Jean De Lannoy/DL Services
Avenue du Roi 202 Koningslaan
BE-1190 BRUXELLES
Tel.: +32 (0)2 538 43 08
Fax: +32 (0)2 538 08 41
E-mail: jean.de.lannoy@dl-servi.com
http://www.jean-de-lannoy.be

BOSNIA ȘI HERTEGOVINA/ BOSNIE-HERZÉGOVINE

Robert's Plus d.o.o.
Marka Marulića 2/V BA-
71000 SARAJEVO Tel.:
+ 387 33 640 818 Fax:
+ 387 33 640 818
E-mail: robertsplus@bih.net.ba

CANADA

Renouf Publishing Co. Ltd.
22-1010 Polytek Street
CDN-OTTAWA, ONT K1J
9J1 Tel.: +1 613 745 2665
Fax: +1 613 745 7660 Toll-Free
Tel.: (866) 767-6766
E-mail: order.dept@renoufbooks.com
http://www.renoufbooks.com

CROAȚIA/CROATIE

Robert's Plus d.o.o.
Marasovićeva 67
HR-21000 SPLIT
Tel.: + 385 21 315 800, 801, 802,
803 Fax: + 385 21 315 804
E-mail: robertsplus@robertsplus.hr

REPUBLICA CEHĂ/ REPUBLIQUE TCHÈQUE

Suweco CZ, s.r.o.
Klecakova 347
CZ-180 21 PRAHA 9
Tel.: +420 2 424 59 204
Fax: +420 2 848 21 646
E-mail: import@suweco.cz
http://www.suweco.cz

DANEMARCA/DANEMARK

GAD Vimmelskaffet 32
DK-1161 KØBENHAVN K
Tel.: +45 77 66 60 00
Fax: +45 77 66 60 01
E-mail: reception@gad.dk
http://www.gad.dk

FINLANDA/FINLANDE

Akateeminen
Kirjakauppa PO Box 128
Keskuskatu 1 FI-00100 HELSINKI
Tel.: +358 (0)9 121 4430
Fax: +358 (0)9 121 4242
E-mail: akatilaus@akateeminen.com
http://www.akateeminen.com

FRANȚA

Vă rugăm să contactați direct/
Merci de contacter directement
Consiliul Europei Publishing
Editions du Conseil de l'Europe
FR-67075 STRASBOURG cedex
Tel.: +33 (0)3 88 41 25 81
Fax: + 33 (0)3 88 41 39 10
E-mail: publishing@coe.int
http://book.coe.int

Librairie Kléber
1, rue des Francs-Bourgeois
FR-67000 STRASBOURG
Tel.: + 33 (0)3 88 15 78 88
Fax: + 33 (0)3 88 15 78 80
E-mail: librairie-kleber@coe.int
http://www.librairie-kleber.com

GRECIA/GRÈCE

Librairie Kauffmann s.a.
Stadiou 28
GR-105 64 ATHINA
Tel.: +30 210 32 55 321
Fax: +30 210 32 30 320
E-mail: ord@otenet.gr
http://www.kauffmann.gr

UNGARIA/HONGRIE

Euro info Service
Pannónia u. 58. PF. 1039
HU-1136 BUDAPEST
Tel.: +36 1 329 2170
Fax: +36 1 349 2053
E-mail: euroinfo@euroinfo.hu
http://www.euroinfo.hu

ITALIA/ITALIE

Licosa SpA
Via Duca di Calabria,
1/1 IT-50125 FIRENZE
Tel.: +39 0556 483215
Fax: +39 0556 41257
E-mail: licosa@licosa.com
http://www.licosa.com

NORVEGIA/NORVÈGE

Akademika Postboks
84 Blindern NO-0314 OSLO
Tel.: +47 2 218 8100
Fax: +47 2 218 8103
E-mail: support@akademika.no
http://www.akademika.no

POLONIA/POLOGNE

Ars Polona JSC
25 Obroncow Street
PL-03-933 WARSZAWA
Tel.: +48 (0)22 509 86 00
Fax: +48 (0)22 509 86 10
E-mail: arspolona@arspolona.com.pl
http://www.arspolona.com.pl

PORTUGALIA

Marka Lda
Rua dos Correeiros
61-3 PT-1100-162 LISBOA
Tel: 351 21 3224040
Fax: 351 21 3224044
E-mail: apoio.clientes@marka.pt
http://www.marka.pt

FEDERAȚIA RUSĂ/ FÉDÉRATION DE RUSSIE

Ves Mir
17b, Butlerova ul. - Office 338
RU-117342 MOSCOW
Tel.: +7 495 739 0971
Fax: +7 495 739 0971
E-mail: orders@vesmirbooks.ru
http://www.vesmirbooks.ru

ELVEȚIA/SUISSE

Planetis Sàrl
16 chemin des Pins
CH-1273 ARZIER
Tel.: +41 22 366 51 77
Fax: +41 22 366 51 78
E-mail: info@planetis.ch

TAIWAN

Tycoon information inc.
5th Floor, No. 500,
Chang-Chun Road Taipei, Taiwan
Tel.: 886-2-8712 8886
Fax: 886-2-8712 4747, 8712 4777
E-mail: info@tycoon-info.com.tw
orders@tycoon-info.com.tw

REGATUL UNIT/ROYAUME-UNI

The Stationery Office Ltd
PO Box 29 GB-NORWICH NR3 1GN
Tel.: +44 (0)870 600 5522
Fax: +44 (0)870 600 5533
E-mail: book.enquiries@tso.co.uk
http://www.tsoshop.co.uk

STATELE UNITE și CANADA/ ÉTATS-UNIS et CANADA

Manhattan Publishing Co
670 White Plains Road
USA-10583 SCARSDALE, NY
Tel: + 1 914 472 4650
Fax: +1 914 472 4316
E-mail: coe@manhattanpublishing.com
http://www.manhattanpublishing.com

Editura Consiliului Europei/Editions du Conseil de l'Europe

FR-67075 STRASBOURG Cedex

Tel.: +33 (0)3 88 41 25 81 – Fax: +33 (0)3 88 41 39 10 – E-mail: publishing@coe.int – Website: http://book.coe.int

Î. S. Firma Editorial-Poligrafică „Tipografia Centrală”,
MD-2068, Chișinău, str. Florilor, 1

Studiul regional privind reprezentarea politică a femeilor în țările Parteneriatului estic a fost comandat ca răspuns la obiectivele-cheie ale Consiliului Europei și ale Comisiei Europene de a aborda lipsa reprezentării politice a femeilor la nivel național și local în aceste țări.

Cercetătorii stabiliți în fiecare dintre țările în cauză au contribuit cu informații calitative cu privire atât la situația femeilor, cât și la experiențele femeilor care au candidat la funcții ocupate prin alegeri.

Chiar dacă temeiul juridic pentru egalitatea dintre femei și bărbați există în toate țările în cauză, realitatea este oarecum diferită. Opiniile stereotipice și ipotezele cu privire la rolurile femeilor în societate afectează modul în care femeile își prezintă candidatura și dacă acestea sunt selectate și alese.

Consiliul Europei este convins că prezentul studiu, prin exemplele de bune practici prezentate, precum și recomandările practice bazate pe dovezi, va ajuta la abordarea dezechilibrului existent la nivelul femeilor care dețin funcții ocupate prin alegeri și, astfel, va îmbunătăți democrația și drepturile omului în țările Parteneriatului estic.

RON

Consiliul Europei este cea mai mare organizație în materie de drepturi ale omului de pe continent. Acesta cuprinde 47 de state membre, dintre care 28 sunt state membre ale Uniunii Europene. Toate statele membre ale Consiliului Europei au aderat la Convenția europeană a drepturilor omului, un tratat conceput pentru a proteja drepturile omului, democrația și statul de drept. Curtea Europeană a Drepturilor Omului supraveghează implementarea Convenției în statele membre.

www.coe.int

Uniunea Europeană constituie un parteneriat unit la nivel economic și politic între 28 de țări europene democratice. Scopul acesteia este de a asigura pacea, prosperitatea și libertatea pentru cei 500 de milioane de cetățeni ai săi – într-o lume mai dreaptă și mai sigură. Pentru materializarea obiectivelor, țările UE au înființat organisme care conduc UE și adoptă legislația acesteia. Principalele organisme sunt Parlamentul European (reprezentând oamenii din Europa), Consiliul Uniunii Europene (reprezentând guvernele naționale) și Comisia Europeană (reprezentând interesul comun al UE).

<http://europa.eu>

